

Innkalling til møte i Studieutvalget ved Det juridiske fakultet

1.12.2022 kl. 9.15

Møterom 546

Innkalles:

Halvard Haukeland Fredriksen (leder) (a)

Synne Sæther Mæhle (nestleder) (a)

Erling Johannes Husabø (a)

Guri Lindblad (b)

Maria Sandtorv Møller (c)

Melisa Krüger-Demirtas (d)

Lars Henrik Rytter Øberg (d)

Sekretær: Anne Grethe Nielsen

Kontakt: studieutvalget.jurfa@uib.no

ePhorte 2022/334

Neste møte: 24.01.2023, kl. 09:15 i 546.

Saksliste

Sak 72/22	Godkjenning av innkalling og dagsorden
	Innkalling: Dagsorden:
Sak 73/22	Orienteringssaker
1	Protokoll fra SU 18.10.2022. Godkjent på sirkulasjon 21.10.2022.
2	Fullmaktsvedtak: a) Kursstart JUS213 Erstatningsrett V-23 b) Endring av litteraturliste JUS255-2-A Påtalerett c) Ikrafttredelsestidspunkt ny litteraturliste JUS 251-2-A og JUS 251-2-B d) Endring av litteraturliste for JUS273-2-A Legal Philosophy e) Endring av litteraturlisten for JUS288-2-A International Criminal Law f) Tillatte hjelpemidler JUS221 Rettsstaten g) Tillatte hjelpemidler JUS135 Rettsstat og menneskerettigheter h) Litteraturliste JUS277-2-C EU Copyright Law i) Ordgrense på obligatorisk kursoppgave JUS242 Rettergang V-23 j) Endring av litteraturliste JUS250-2-D Velferdsrett k) Endring av litteraturliste DIGI 113 GDPR og personvern
	Fullmaktsvedtakene fås ved henvendelse til studieutvalget.jurfa@uib.no
<u>3</u>	Kontrollkommisjonsrapporter for studieåret 2021/22 Unntatt offentlighet, jf. offl. § 14. Unntatt partsinnsyn, jf. fvl. § 18 a.
<u>4</u>	SHoT 2022 – Rapport med tall på institusjonsnivå
<u>5</u>	Studiestartsundersøkelsen 2022 – Orientering v/ Eivind Ramsøy Jerve
<u>6</u>	Orientering om strategiprosess ved Det juridiske fakultet v/ Ingrid Birce Müftüoglu
<u>7</u>	Orientering om evaluering av prosjektet «Bedre læring, bedre jurister»
<u>8</u>	Orientering om likestillingstiltak 2023 – ekstra forskningstermin Liliia Oprysk

side 1

Sak 74/22	Saker til drøftelse/høring/uttalelse
<u>1</u> SU uttaler	Endring av emnebeskrivelse i JUS277-2-A Introduction to Copyright Law <i>Saken ble vedtatt på sirkulasjon den 03.11.2022</i> SU oppfordrer fakultetsstyret til å nedlegge JUS277-2-A Introduction to Copyright Law samtidig som det nye JUS277-2-C EU Copyright Law opprettes. Innholdet i det nye JUS277-2-C blir som beskrevet i vedlagte emnebeskrivelse. Endringen trer i kraft fra og med vårsemesteret 2023. Etter vårsemesteret 2023 skal det vurderes om både JUS277-2-B International Copyright Law og det nye JUS277-2-C EU Copyright Law skal videreføres i ny studieordning.
<u>2</u> Forslag til uttalelse	Oppretting av nytt EVU-emne: «Forebygging og avdekking av korrupsjon i næringslivet og offentlig sektor» Studieutvalget oppfordrer fakultetsstyret til å opprette EVU-emnet «Forebygging og avdekking av korrupsjon i næringslivet og offentlig sektor» fra høstsemesteret 2023.
<u>3</u> Forslag til uttalelse	Endring av studieplan for MAJUR (2021) - rekkefølge på studieår Studieutvalget oppfordrer fakultetsstyret til å treffe følgende vedtak: Studieplanen for MAJUR (studieordning av 2021) endres i tråd med forslaget fra arbeidsgruppen for 5. studieår slik at det ikke kan byttes om på 4. og 5. studieår: [...] • <i>Emna på tredje studieår (JUS231 og JUS232, samt 30 studiepoeng valemne eller 30 studiepoeng frå utveksling og JUS233) må vere greidde før ein begynner på fjerde studieår.</i> • <i>Emna på 4. studieår (JUS34-, JUS34- og JUS34-) må vere greidde før ein begynner på femte studieår.</i> Fakultetet kan gjøre unntak fra dette dersom særlige hensyn foreligger.
<u>4</u> Forslag til uttalelse	Emneevaluering for JUS121 Norske og internasjonale rettslige institusjoner V-22
<u>5</u> Forslag til uttalelse	Endring av Utfyllende regler for studier ved Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen - § 2-5 Studieutvalget oppfordrer fakultetsstyret til å treffe følgende vedtak: Utfyllende regler for studier ved Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen - § 2-5 endres slik: § 2-6 Revisjon av utdanningsplan. Tap av studieplass 1. Hvis en student ikke har fått godkjent et kurs, skal fakultetet fastsette en revidert utdanningsplan for vedkommende. Ved etterslep på mer enn 20 studiepoeng kan studenten flyttes ned ett årskull, jf. studieplanens regler om rekkefølge og progresjon. JUS100 EXFAC - Innføring i juridisk metode må være bestått før man kan begynne på andre studieår. Dersom JUS100 EXFAC - Innføring i juridisk metode er det eneste emnet en student mangler fra første studieår, kan fakultetet etter søknad gjøre unntak fra dette. Ex.phil. må være bestått før man begynner på tredje studieår. Dersom ex.phil. er det eneste emnet studenten mangler fra første og andre studieår, kan fakultetet etter søknad gjøre unntak fra dette.

2. Endring i utdanningsplan medfører ikke noen tilsvarende endring med hensyn til hvilket studieår de enkelte emner tilhører etter studieplanen, jf. § 1-3 nr. 4.
3. Studenter som har et etterslep på mer enn 60 studiepoeng, mister studieplassen. Hvor særlige grunner foreligger, kan fakultetet etter søknad gjøre unntak fra dette.
4. Oppfølgingen av utdanningsplanene skjer i høstsemesteret, etter avsluttet studieår.

<u>6</u>	Endring i opptaksreglement (MAJUR-2)
Forslag til uttalelse	Studieutvalget oppfordrer fakultetsstyret til å treffe følgende vedtak: § 6 i Opptaksreglement for opptak til toårig mastergrad i rettsvitenskap endres til følgende: <i>§ 6 Rangering av søkerne</i> <i>Søkerne rangeres på grunnlag av gjennomsnittskarakter i alle emnene som inngår i opptaksgrunnlaget, unntatt innføringsemner (EXPHIL og EXFAC Juridisk forprøve eller tilsvarende), karakterer fra utvekslingsopphold og emner med karakteren B/IB fra og med våren 2020.</i> [...]
<u>7</u>	Nedlegging av JUS287-2-A EU and EEA Commercial Law og oppretting av JUS2301 Free movement under EU and EEA market law og JUS3501 Free movement under EU and EEA market law
Forslag til uttalelse	Studieutvalet oppfordrer fakultetsstyret til å leggja ned emnet JUS287-2-A EU and EEA Commercial Law etter studieåret 2022/2023 og i staden oppretta JUS2301/JUS3501 Free movement under EU and EEA market law som skal undervisast første gong haustsemesteret 2023, og til å vedta overgangsordningar og tal på vurderingsforsøk som skildra.
<u>8</u>	Nedlegging av JUS291-2-A EU and EEA State aid law og oppretting av JUS2302 EU and EEA State aid law og JUS3502 EU and EEA State aid law
Forslag til uttalelse	Studieutvalet oppfordrer fakultetsstyret til å leggja ned emnet JUS291-2-A EU and EEA State Aid Law etter studieåret 2022/2023 og i staden oppretta JUS2302/JUS3502 EU and EEA State Aid Law som skal undervisast første gong haustsemesteret 2023, og til å vedta overgangsordningar og tal på vurderingsforsøk som skildra.
<u>9</u>	Nedlegging av JUS298-2-A Law, Regulation and Technology og oppretting av JUS2305 Law, Regulation and Technology og JUS3505 Law, Regulation and Technology
Forslag til uttalelse	Studieutvalet oppfordrer fakultetsstyret til å leggja ned emnet JUS298-2-A Law, Regulation and Technology etter studieåret 2022/2023 og i staden oppretta JUS2305/JUS3505 Law, Regulation and Technology som skal undervisast første gong haustsemesteret 2023, og til å vedta overgangsordningar og tal på vurderingsforsøk som skildra.
Vedtaksaker	
<u>Sak 75/22</u>	Endring av emnebeskrivelse i JUS277-2-B International Copyright Law Saken ble vedtatt på sirkulasjon den 03.11.2022
Vedtak	Emnebeskrivelsen for JUS277-2-B International Copyright Law endres i tråd med forslaget fra emneansvarlig fra og med vårsemesteret 2023.
<u>Sak 76/22</u>	Endring av litteraturliste JUS134 Retthistorie og komparativ rett Saken ble vedtatt på sirkulasjon den 31.10.2022

Vedtak	Litteraturlisten for JUS134 Rettshistorie og komparativ rett endres i tråd med forslaget fra de emneansvarlige fra og med vårsemesteret 2023.
<u>Sak 77/22</u>	JUS214 - Obligatoriske kursoppgave V-2023 samt forslag om endringer i læringskrav <i>Saken ble vedtatt på sirkulasjon den 31.10.2022</i>
Vedtak	• I vårsemesteret 2023 skal det ikke leveres obligatorisk kursoppgave i JUS214 Tings- og immaterialrett. Antall innleveringer av arbeidsgruppeoppgaver økes i stedet fra tre til fire. • Fjerde arbeidsgruppeoppgave utvides til 1500 ord som et unntak fra den generelle normen om ordgrenser på 1. studieår og begrunnet i de særlige pedagogiske hensyn som fremgår i saksnotatet. • Emnebeskrivelsen endres i tråd med forslaget i saksnotatet.
<u>Sak 78/22</u>	Forhåndsgodkjenning av valgemne fra UiS
Vedtaksforslag	Forhåndsgodkjenning av bachelor i rettsvitenskap fra Universitetet i Stavanger endres til følgende: 1. Bachelor i rettsvitenskap fra Universitetet i Stavanger, hvor det tilbys juridiske valgemner, vil gi grunnlag for a. opptak til toårig master i rettsvitenskap ved UiB b. godskrivning av 1.-3. studieår i femårig master i rettsvitenskap ved UiB Universitetet i Stavanger plikter å underrette Det juridiske fakultet, UiB dersom valgemner i bachelor i rettsvitenskap opprettes eller nedlegges.
<u>Sak 79/22</u>	Rutinebeskrivelse for utbetaling av honorar til gjesteforelesere på spesialemer
Vedtaksforslag	Rutinebeskrivelse for utbetaling av honorar til gjesteforelesere på spesialemer vedtas som den fremgår i vedlegg 1.
<u>Sak 80/22</u>	Justering av tittel og endring i emnebeskrivelse for JUS286-A Constitution and Politics
Vedtaksforslag	Endre tittelen på emnet til «JUS286-2-A Constitution, Courts and Politics». Emnebeskrivelsen endres slik at det under «Obligatorisk undervisningsaktivitet» står følgende: • «Group presentation • Two reflection notes The approval of compulsory requirements has no time limit.”
<u>Sak 81/22</u>	Endring i emnebeskrivelse for JUS215 Juridisk metode
Vedtaksforslag	Emnebeskrivelsen endres i tråd med forslaget fra de emneansvarlige.

Eventuelt

Halvard Haukeland Fredriksen
Leder

Anne Grethe Nielsen
Sekretær

Sak 73/22-3

Kontrollkommisjonsrapporter H21/V22

*Unntatt offentlighet, jf. offl. § 14.
Unntatt partsinnsyn, jf. fvl. § 18 a.*

Orientering til SU, jf. vedtak i SU den 1. oktober 2019, sak 80/19:

Sak 80/19	Kontrollkommisjonsrapporter. Oppfølging. Notat fra studieadministrasjonen [JOSP]
Vedtak	1. Formålet med gjennomgang av rapportene fra kontrollkommisjonene er å se om det avtegnes et bilde av sensuren som gir grunn til tiltak. 2. Gjennomgangen skal presenteres for SU i form av et notat der følgende framgår: a. Hvilke emner kontrollkommisjonen har behandlet b. Hvor mange forekomster i hvert emne c. Hvilke karakteravvik forekomsten gjelder d. Om det er pekt på forhold ved opprinnelig sensur, klagesensur, besvarelsen, eksamensoppgaven og/eller sensorveiledningen som kan ha medvirket til karakteravviket. 3. Gjennomgangen presenteres årlig, etter at klagebehandlingen av kontinuasjonseksamen er avsluttet, dvs. i november/desember.

Se også sak 2/22-3 den 18.01.2022 for rapportene fra 20/21.

Vi har arkivert 22 rapporter fra studieåret 2021/22, men det er ikke mottatt rapporter fra alle kontrollkommisjonene dette studieåret. Det kan mulig forklares med at kommisjonen må tre i arbeid på kort varsel og får kort frist til å levere sin vurdering, og rapporten blir dermed glemt.

Gjennomgående synes grunnen til karakteravvikene å være ulik vektlegging av sterke og svake sider ved besvarelsene, og i noen tilfeller faglig uenighet.

[Tilbake til sakslisten.](#)

SHoT-undersøkelse 2022

I sitt møte den 18.10.2022 etterlyste studieutvalget tall på institusjonsnivå fra SHoT-undersøkelsen 2022.

Rapporten med tall på institusjonsnivå legges frem til orientering. [Rapporten lastes ned i filesender.](#)

[Tilbake til saklisten.](#)

Orientering om Studiestartundersøkelsen 2022

Formålet med Studiestartundersøkelsen er å få tilbakemeldinger på hvordan nye studenter ved UiB opplever studiestartperioden. Hovedkategoriene i undersøkelsen er: Informasjon/informasjonsflyt, deltakelse i mentorordning¹, deltakelse i fadderaktiviteter, og trivsel og faglig tilhørighet. Årets undersøkelse inkluderer også et par nye spørsmål om bakgrunn (utdanningsnivå til foreldre og opprinnelsesland utenfor Norden).

Undersøkelsen ble sendt ut i september til alle nye studenter ved UiB som startet høsten 2022. Den ble distribuert til totalt 4696 studenter, hvorav 1043 studenter svarte på hele eller deler av undersøkelsen. Det tilsvarer en svarprosent på 22 %.

Ved Det juridiske fakultet ble undersøkelsen distribuert til 329 studenter, hvorav 93 studenter responderte (74 på hele undersøkelsen, 19 på deler av den). Det tilsvarer en svarprosent på 28 %.

Generelt oppsummert reflekterer svarene at studentene ved Det juridiske fakultet er godt tilfreds med studiestarten, og med alle de ulike aspektene som adresseres i undersøkelsen. En mer spesifikk oppsummering av de ulike kategoriene følger under.

Om informasjon og informasjonsflyt

Studentene svarer at det er relativt stor variasjon i fra hvilke kilder de opplever å ha fått nyttig informasjon i forkant av studieoppstart. De mest brukte kildene oppgis (heldigvis) å være UiB sine primærkanaler for dette formålet: Guiden «Din velkomst uke» i Mitt UiB (75 %), UiB sine nettsider (74 %) og E-post fra UiB (70 %). Det er også verdt å bemerke at litt under halvparten (47 %) oppgir «UiBtreet» (som er nytt av året) som en kilde til nyttig informasjon. Forhåpentligvis vil dette tallet bedre seg etter hvert som konseptet videreutvikles og utvides.

72 % svarer at de enten er fornøyd eller svært fornøyd med informasjonen fra UiB samlet sett. Kun 6 % oppgir at de er misfornøyd.

I fritekstsvarene er det flere som uttrykker at de opplevde at det kom informasjon i for mange ulike kanaler og på ulike tidspunkt, og at det derfor var vanskelig å holde oversikt. Mer spesifikt bemerker flere at de fant det utfordrende å finne informasjon om oppmøtested og oppmøtetid den første dagen. Flere melder også at de savnet å få en omvisning på fakultetet som del av orienteringsopplegget.

Om velkomst- og fadderaktiviteter

75 % av respondentene svarer at de generelt sett var fornøyd med orienteringsmøter og velkomstaktivitetene tilknyttet studieprogrammet. Kun 7 % uttrykker at de var misfornøyd.

Spesifikt om fadderaktivitetene oppgir 89 % at de deltok på det meste av aktiviteter, mens 8 % svarer at de deltok på noen få aktiviteter. Kun 1 % svarer at de ikke deltok på aktiviteter i det hele tatt. Videre oppgir 84 % at de er fornøyd eller svært fornøyd med opplegget i fadderuken, mens 4 % oppgir at de er misfornøyd.

I fritekstsvarene fremkommer det også svært mange positive tilbakemeldinger om fadderaktivitetene og innsatsen til fadderne. På den annen side er det også flere som uttrykker at de opplevde oppstartuken

---

¹ Ved Det juridiske fakultet bruker vi ikke begrepet «mentor». Arbeidsgruppelederordningen tilsvarer mentorordningen hos oss. Spørsmålene i undersøkelsen som refererer til mentorordningen fremstår derfor som forvirrende for våre studenter. Dette reflekteres i hvordan studentene hos oss har svart på disse spørsmålene.

som travel med i overkant mange aktiviteter. Dette aspektet underbygges med at under halvparten av respondentene (46 %) svarer at de syntes det var en god balanse mellom festing og andre aktiviteter.

Fritekstsvarene viser også at en betydelig andel av studentene at opplevde at var et for stort fokus på aktiviteter som innebærer alkohol, og at flere kunne ha ønsket seg en større andel alkoholfrie arrangementer. På de spesifikke spørsmålene som er relatert til aktiviteter med alkoholbruk, sier 32% seg enig eller helt enig i påstanden om at det var en *forventning i faddergruppen at alle skulle feste og drikke*. Dette nyanserer imidlertid noe ved at 83% samtidig svarer at de er enig eller helt enig påstanden om at *det er greit at ikke alle på faddergruppen drakk og festet like mye*.

Videre er det verdt å bemerke at 19 % svarer at de er enig eller helt enig i at de *opplevde å føle seg utenfor* i løpet av fadderuken, mens 8 % er enig eller helt enig i påstanden om at de *opplevde uønsket seksuell oppmerksomhet*.

Om trivsel og faglig tilhørighet

På spørsmål om generell trivsel på fakultetet/studieprogrammet svarer 88 % av respondentene at de trives ganske godt eller svært godt. Kun 4 % rapporterer at de mistrives. Til sammen svarer 72 % at de er ganske sikre eller svært sikre på sitt valg av studieprogram, mens 19 % oppgir en grad av usikkerhet.

Det kan også trekkes frem at hele 71 % av respondentene oppgir at de enten er engasjert- eller har planer om å engasjere seg i en studentorganisasjon.

Vedlegg 1: [Hovedrapport fra Studiestartundersøkelsen](#)

Vedlegg 2: [Tall fra Det juridiske fakultet](#)

[Tilbake til saklisten.](#)

Orientering om strategiprosess ved Det juridiske fakultet

Saken gjelder

Fakultetets nåværende strategi [Juridisk fyrstårn – regionalt, nasjonalt, internasjonalt](#) varer ut 2022. Kommende strategiske periode er på 8 år, med mulighet for revidering i 2026 etter valg av nytt dekanat og styre i 2025.

Arbeidet med den nye strategien 2023-2030 startet opp etter at organisering av strategiprosessen ble godkjent i [fakultetsstyremøte 10. mai 2022](#). Fakultetets strategi skal være i tråd med [ny strategi ved UiB](#). UiB skal vedta ny strategi i februar 2023. Det tas sikte på å vedta ny strategi for Det juridiske fakultet i fakultetsstyremøte 13. juni 2023.

Denne saken er en oppdatering av muntlig løypemelding i SU 18. oktober, og skriftlig «midtveisrapportering» til FU 24. oktober (sak 54/22) og til fakultetsstyret 8. november ([sak 90/22](#)).

Strategiprosessen så langt peker i retning mot at den nye strategien skal legge til rette for at fakultetet står støtt som kunnskapsinstitusjon i en tid som kommer til å være preget av store endringer i UH-sektoren og i samfunnet ellers. For å kunne virke i og bidra til et samfunn med et sammensatt utfordringsbilde, er det nødvendig med fleksible rammer for utdannings- og forskningsaktiviteten. Fakultetet skal også være en trygg og inkluderende arbeids- og studieplass som speiler bredden og mangfoldet i samfunnet. Som i forrige strategiperiode er det et mål at fakultetet verner om rettsvitenskapens egenart. Forskning på rettsstatlige grunnproblemer må samtidig legge til rette for regulatorisk og bærekraftig utvikling innen områder som for eksempel energi, helse, migrasjon og teknologi. Fakultetet skal også verne om akademisk frihet, faglig autonomi og den disiplinære bredden i utdanningen og forskningen. Fakultetet vil legge til rette for at flere forskere og fagmiljøer kan markere seg i den internasjonale forskningsfronten. Mål mot 2030 er å være et kraftsentrum for juristregionen Vestland og en av de fremste rettsvitenskapelige utdannings- og forskningsinstitusjonene i Norden.

Organisering og gjennomføring av strategiarbeidet

Strategiprosessen ved fakultetet er organisert som et prosjekt. En mindre prosjektgruppe bestående av prodekan for forskning Ragna Aarli, visedekan for utdanning Halvard Haukeland Fredriksen, nestleder i studieseksjonen Nina Østensen og seniorrådgiver i stabs- og forskningsseksjonen Ingrid Birce Müftüoglu (prosjektleder), koordinerer strategiarbeidet og har ansvaret for at det foreligger et utkast til ny strategi.

Strategiarbeidet er basert på et bredt kunnskapsgrunnlag deriblant dokumenter fra forrige strategiprosess og studiereformarbeidet, læringsutbyttebeskrivelsen, fakultetets rapport om arbeidslivsrelevans, arbeidet med ny strategi for etter- og videreutdanning, materialet fra JUREVAL, UiB FRAM-rapporten, NOU om akademisk yringsfrihet, ekspertrapporten om finansiering av og fakultetets mange innspill til sentrale kunnskapspolitiske dokumenter som Langtidsplanen og Forskningsrådets porteføljeplaner. Prosjektgruppen har ansvar for å gjøre nødvendige analyser, skrive tekster og sikre fremdrift i prosjektet.

Prosjektgruppen blir støttet av et rådgivende organ som gir innspill til prosessen og innholdet i strategien og bidra til ferdigstillingen av strategiutkastet. Følgende medlemmer ble oppnevnt av dekanen 8. august 2022:

- For fast vitenskapelig ansatte: professor Berte-Elen Reinertsen Konow, professor Ernst Nordtveit og førsteamanuensis Lillia Oprysk
- For midlertidig vitenskapelig ansatte: postdoktor Siv Elén Årskog Vedvik og postdoktor Kristian Strømsnes
- For administrativt ansatte: seniorrådgiver Ingrid E. Tøsdal og rådgiver Karoline Aksnes
- Eksternt medlem: Leder for Advokatforeningen Vestland krets og vara i fakultetsstyret Ingelin Morken Gundersen
- Studentene Ihne Selås Johansen og Anna Victoria Fredriksen er oppnevnt via JSU

Prosjektgruppen, sammen med det rådgivende organet skal i tillegg til å levere ny strategi, sørge for en åpen og inkluderende prosess for fakultetets ansatte og studenter, slik at sluttproduktet oppleves som et samlende verdi- og styringsdokument som gjenspeiler grunnaktiviteten og fakultetets rolle på universitetet og i samfunnet. De fleste aktivitetene som skal legges til rette for involvering av ulike grupper er gjennomført:

- Organisering av fakultetets arbeid med ny strategi vedtatt i fakultetsstyret (10. mai)
- Oppnevning av medlemmer til det rådgivende organet (8. august 2022)
- Oppstartsmøte for prosjektgruppen og det rådgivende organet (20. oktober)
- Allmøte for fast vitenskapelig ansatte om forskergruppestrukturen og mulighetene for alternativ organisering (6. oktober)
- Muntlig orientering om strategiprosessen i SU (18. oktober)
- Orientering om strategiprosessen «midtveis» i FU (28. oktober)
- Andre møte for prosjektgruppen og det rådgivende organet (1. november)
- Nasjonalt symposium om kvalitet i juridisk forskning (3. november)
- Møte for eksterne samarbeidspartnere (4. november)
- Allmøte for administrativt ansatte om strategiprosessen og fakultetets organisasjonsform (4. november)
- Allmøte for midlertidig ansatte i vitenskapelig stilling om strategiprosessen og fakultetets organisasjonsform (8. november)
- Orientering om strategiprosessen «midtveis» i fakultetsstyret (8. november)

På møteplanen gjenstår:

- Orientering om strategiprosessen i FU (28. november)
- Orientering om strategiprosessen i SU (1. desember)
- Tredje møte for prosjektgruppen og det rådgivende organet (4.januar)
- Studiekvalitetsseminar på Solstrand der utkast til ny strategi og forslag til alternativ organisering legges fram på dag 2 av seminaret (10-11. januar)
- Utkast til strategi legges fram for SU og FU (april 2023)
- Utkast til strategi legges fram for fakultetsstyret (13. juni 2023)

Det er utviklet en [strateginettside](#) med beskrivelse av strategiprojektet og oppsummeringer fra samtlige møter.

Utfordringer og endringsbehov i kommende periode

De overordnede linjene for strategisk utvikling av forskning og utdanning ved fakultetet er artikulert godt og presist i den forrige strategien. I strategiens innledning beskrives fakultetets kjerneaktiviteter og verdigrunnlag slik:

Dei sentrale oppgåvene til Det juridiske fakultet er å drive rettsvitenskapelig forskning og utvikling av faget, utdanne juristar, og formidle kunnskap om retten og rettsstaten til samfunnet. Heile verksemda vår skal vere prega av høg kvalitet, og ho skal vere innovativ og framtidsretta. Organisasjonen skal vere kjenneteikna av kompetanse, samarbeid, initiativ og mot

Ofte har både rettsforskning og juristutdanning retta seg mot å tolke dei reglane som alt finst. Sjølv om denne typen kunnskap vil vere viktig også framover, må ein i tillegg rette større merksemd mot utforminga av reglane, korleis dei faktisk verkar i samfunnet og samspelet med andre faktorar.

Dei akademiske ideala er grunnlaget for all verksemda vår. Vi skal ansvarleg verne om og bruke den akademiske fridommen og faglege autonomien vår. Vi skal bruke dette til å ta oss alle vidare, til å vere nyskapande, til å sjå det som ikkje er lett synleg, til å stille kritiske spørsmål og til å arbeide med rettsvitenskap for å få eit klokare og betre samfunn. Forskningsverksemda skal verne om rettsvitenskapen sin eigenart.

Prosjektgruppen og det rådgivende organet er enige om at utforminga av ny strategi skal vere en videreutvikling av den eksisterende. Det er likevel flere nye utfordringer knyttet til indre og ytre forhold som synliggjør behov for endring fram mot 2030.

Indre forhold

- Fakultetet vokser, kravene til kvaliteten på utdanning og forskning øker og de administrative prosessene blir mer komplekse. Det er en utfordring at ledelses- og styringsstrukturene med én faglig ledelse bestående av tre dekaner er uendret til tross for betydelig vekst i antall ansatte, høyere krav til oppfølging av den enkelte medarbeider, digital omstilling til selvbetjent administrasjon og økte krav til deltakelse og rapportering på sentralt og nasjonalt nivå.
- De faglige prioriteringene til UiB (satsingen på de globale samfunnsutfordringene, marin forskning og klima og energiomstilling) blir videreført, men det kan ikke forventes like store økonomiske avsetninger til områdene som det har vært i inneværende periode. Fakultetets har 15 etablerte forskergrupper som sammen sikrer forskningsaktivitet på høyt nivå, også innenfor UiBs satsingsområder. Av JUREVAL-rapporten fremgår det likevel at fakultetet publiserer mindre internasjonalt og har mindre andel av ekstern finansiering enn søsterfakultetene. I rapporten ble fakultetet oppfordret til mer konsentrert forskningsinnsats.
- Internasjonaliseringsarbeidet har vært en suksess på studiesiden med et stort antall studenter som reiser på utveksling. Her blir det fra neste år lagt til rette for et utvekslingssemester på tredje studieår og dette åpner nye muligheter til å dra vekselvirkninger på studentens utenlandserfaringer i studiet. Internasjonalisering på forskningssiden skjer i første omgang gjennom bygging av nettverk. På dette området har muligheten til å få styrket inntil fem forskergrupper med nettverksstøtte fra

Forskningsrådet gitt grunnlag for vekst og konsentrasjon i forskningsinnsats, men også for større ulikheter mellom de etablerte forskergruppene på fakultetet.

Ytre forhold

- I løpet av de neste årene vil det komme nye masterstudier og konkurransen om studenter og ansatte vil øke. Ett lærested har allerede fått godkjent sin søknad om å få opprette masterstudium i rettsvitenskap. Flere læresteder posisjonerer seg til å få tilsvarende godkjenning i løpet av strategiperioden og fakultetet står i fare for å miste lærekrefter som det har tatt lang tid å bygge opp.
- Det er økt behov og interesse for rettsvitenskapelig forskning på regulering for mer bærekraftig styring av samfunnsutviklingen. For å møte denne utfordringen trengs det både utvikling i masterstudiet og av forskningstema.
- Det er økt behov for mangfold i student- og forskerrekuttering, for å kunne møte utfordringer i samfunnet og være konkurransedyktig i et nytt studielandskap. I evalueringen av fakultetet i JUREVAL påpekte komiteen følgende "The Committee has not identified any specific initiatives promoting social diversity. The faculty has little focus on aspects of promoting diversity, such as social, ethnic and cultural factors, which the faculty should consider improving, since socially, ethnically and culturally diverse groups often stimulate innovation and promote broader perspectives on the development of research." Denne påpekningen er like treffende for utdanningen som for forskningsaktiviteten ved fakultetet.

Oppsummering av gjennomførte aktiviteter

Prosjektgruppens oppstartsmøte for arbeidet med strategien 20. september

Medlemmene ble bedt om å lese forrige strategi som forberedelse til møtet. Etter en innledning av Ragna Aarli og Halvard Haukeland Fredriksen om utfordringer og endringsbehov (som beskrevet over) dreide diskusjonene seg særlig rundt følgende punkter:

Organisering av fakultetet: Bred enighet om at strategien bør legge til rette for endring i styringsstruktur for å møte både interne og eksterne forventninger til rettsvitenskapelig forskning og utdanning.

Nye studiesteder, nye utfordringer: Det bør settes som mål at UiB sammen med UiO skal stå som ett av to studiesteder i Norge som tilbyr fremragende studier.

Mangfold og rekruttering: Det bør arbeides for mer diversitet i studentmassen som på lang sikt vil føre til mangfold i rekruttering inn til faste stillinger og mangfold i innholdet i forskning og utdanning.

Juristbyen Bergen/Juristregionen Vestland: Det er ønsket om mer samhandling med juristarbeidsplasser i Bergen.

Dilemma regional-internasjonalt: Det er stor etterspørsel etter juss i samfunnet, samtidig som forskerne skal holde et topp internasjonalt nivå. Hvilke grep må vi gjøre for å lage gode koblinger her?

Etter- og videreutdanning: Det er positivt at fakultetets EVU-tilbud er utvidet, men det utfordrer ressursituasjonen. Hvor langt bør fakultetet gå i å dekke etterspørsel og behov i strategiperioden?

Språkpolitikk: Mens de juridiske fakultetene jobber for mer internasjonal publisering, er det politiske signaler om mer bruk av norsk språk i academia ellers. Hvor legger fakultetet seg her?

UiBs satsingsområder: I forrige strategi inkluderte fakultetet UiBs satsingsområder. Dette har gitt resultater. Hvordan skal fakultetet posisjonere seg mot disse satsingsområdene videre?

Tverrfaglighet: Mer tverrfaglighet i utdanningen for å trene studentene i å se helhetsbildet av rettslige problemstillinger.

Oppsummering fra møtet er lagt.

Allmøter om strategiprosessen og alternativ organisering for ulike ansattgrupper

- Faste vitenskapelig ansatte 6. oktober
- Administrativt ansatte 4. november
- Midlertidig ansatte i vitenskapelig stilling 8. november

Alle møtene ble innledet med en gjennomgang av nåværende organisering, styrker og utfordringer med organiseringen og presentasjon av alternative modeller (institutter, sentre og utvidet faglig ledelse). Før møtene ble det sendt ut et notat om alternativ organisering. Notatet er vedlagt.

Innspillene i møtene sprikte fra ønsket om ingen endring, til senterstruktur for å legge til rette for faglig utvikling på tvers av etablerte grupper, utvidelse av dekanatet og styrket administrativt apparat rundt ledelsen.

Et forslag til omorganisering vil bli presentert på dag 2 av studiekvalitetsseminaret på Solstrand 10-11. januar og legges fram som separat sak for SU/FU og fakultetsstyret.

Andre møte i det rådgivende organet 1. november

Et notat om måloppnåelse for fakultetet i forrige strategiperiode ble sendt ut som grunnlag for forberedelse til møtet. Møtet ble lagt opp som en arbeidsøkt for å drøfte strategiske grep knyttet til de fire hovedtematikkene fra forrige møte:

- En levende campus
- Juristregionen Vestland
- Større mangfold blant studenter og ansatte
- Alternativ organisering

Notatet om måloppnåelse for fakultetet i forrige strategiperiode og oppsummering av møtet er vedlagt.

Nasjonalt symposium om kvalitet i juridisk forskning 3. november

Det [nasjonale symposiet om kvalitet i juridisk forskning](#) var en direkte oppfølging av JUREVAL og samlet ca. 60 deltakere fra ulike sektorer og geografisk tilhørighet. Målet med symposiet var å drøfte kvalitet i rettsvitenskap på tvers av sektorer med utgangspunkt i en faglig forståelse og med rettsvitenskapens egenart i sentrum. I den avsluttende panelsamtalen mellom de tre dekanene ved UiB, UiT og UiO ble det blant annet pekt på behovet for mangfold, at arbeidet med kvalitet må forankres i fagmiljøene og at samtlige juridiske fakulteter har en utfordrende ressursituasjon, særlig knyttet til undervisning.

Symposiet ble filmet.

Strategimøte for eksterne samarbeidspartnere 4. november

Til dette møtet ble det invitert bredt fra juristarbeidsplasser i academia, privat og offentlig sektor og næringslivet. Verken Justisdepartementet eller advokatfirmaene ønsket seg en nisjepreget jusutdanning. Det ble gitt uttrykk for at fakultetets viktigste bidrag til samfunnet og ansvar som kunnskapsinstitusjon er generalistutdanningen. Det ble samtidig pekt på et stort behov for mer juridisk forskning og kandidater til arbeidslivet som forstår og kan jobbe med EØS-regelverket, energiomstilling og teknologiutvikling. Fakultetets regionale rolle med økt innsats mot rekruttering fra vestlandsområdet ble også vektlagt.

Innledninger, deltakerliste og referat fra møtet er vedlagt.

Studentenes innspill til strategien

Studentene har valgt å gjennomføre en spørreundersøkelse blant studentene via JSU istedenfor å kalle inn til allmøte el. Studentrepresentantene vil presentere resultater fra spørreundersøkelsen på det tredje møtet for det rådgivende organet 4. januar 2023 og holde en innledning på allmøtet om strategi og organisering på Solstrand 11. januar 2023.

Veien videre

Det siste møtet i det rådgivende organet holdes 4. januar 2023. Til dette møtet skal det være utarbeidet en grovskisse til et strategidokument og det rådgivende organet vil bli bedt om å komme med innspill. Studentrepresentantene vil legge fram resultater fra spørreundersøkelsen.

På studiekvalitetsseminar på Solstrand **10-11. januar 2023** vil dag 2 settes av til presentasjon og diskusjon av utkastet til ny strategi og av forslag til ny organisering.

Foreløpig program for 11. januar er vedlagt.

Prosjektgruppen vil legge fram en rapport som oppsummerer arbeidet i strategiprojektet og et forslag til ny strategi for SU og FU i april 2023, før saken går til fakultetsstyret for endelig behandling 13. juni 2023.

Vedlegg:

- 1: Oppsummering oppstartsmøte med det rådgivende organet 20. september
- 2: Notat om alternative organisasjonsmodeller, bakgrunnsmateriale til allmøtet 6. oktober
3. Presentasjonen til allmøtet 6. oktober
- 4: Notat måloppnåelse i forrige periode basert på materiale fra JUREVAL
- 5: Oppsummering andre møtet i det rådgivende organet 1. november
- 6: Presentasjonen til møtet med eksterne samarbeidspartnere 4. november
7. Oppsummering møtet med eksterne samarbeidspartnere 4. november

Vedlegg 1

Strategiprosessen ved Det juridiske fakultet

Oppstartsmøte for prosjektgruppen og det rådgivende organ, **20. september 2022**

Agenda for møtet

- Praktisk orientering om arbeidet med strategien ved seniorrådgiver Ingrid Birce Müftüoglu
- Ledelsens syn på endringsbehov ved prodekan for forskning Ragna Aarli og visedekan for utdanning Halvard Haukeland Fredriksen
- Hva er viktig for neste strategiske periode (2023-2028). Vi drøfter veien videre med utgangspunkt i nåværende strategi.
- Oppsummering og oppfølgingspunkter til neste møte i strategigruppen (1. november)

Innledende presentasjon av prodekan for forskning og visedekan for utdanning

Ragna og Halvard innledet møtet med å si at den forrige strategien (2016-2022) «[juridisk fyrstårn – regionalt, nasjonalt og internasjonalt](#)» holder høy kvalitet. Det er ønskelig å bygge videre på denne, men bygge ut i forhold til nye utfordringer som har blitt tydelig og presserende de siste årene. De største utfordringene er

- *Organiseringen av fakultetet*: fakultetet vokser, mens ledelse og styringsstrukturene med én faglig ledelse er uendret
- *Omverdenen*: I de neste årene vil det komme nye masterstudier og konkurransen om studentene vil øke. Det er økt behov for mangfold og bærekraft i studentrekruttering, forskerrekruttering, emneutvikling og forskningstema for å kunne møte utfordringer i samfunnet og være konkurransedyktig i et nytt studielandskap.

Presentasjonen til Ragna og Halvard om endringsbehov er vedlagt.

Diskusjonen

Det er laget flere styringsdokumenter for fakultetet etter 2016 som tar opp i seg utfordringene som fakultetet nå står overfor. [Læringsutbyttebeskrivelsen](#) og [handlingsplan for forskning](#) og [handlingsplan for utdanning](#) kan nevnes. Av nasjonale forskningspolitiske prosesser ble rapporten [Akademisk ytringsfrihet](#) og opptaksutvalget (ledet av Asbjørn Strandbakken) nevnt. Opptaksutvalget vil fremlegge sin rapport 1. november. Aktuelle forskningspolitiske dokumenter legges i teams fortløpende.

Det ble understreket at strategi, til forskjell fra taktikk og handlingsplaner skal tegne opp de overordnede linjene. Strategien må være fleksibel, slik at den gir handlingsrom i en tid med store endringer. Aktualiseringen av folkerett det siste året ble trukket frem som eksempel.

Videre kan diskusjonen oppsummeres under disse hovedpunktene:

Organisering av fakultetet: Bred enighet om at strategien bør legge til rette for endring i styringsstruktur for å møte både interne og eksterne forventninger til rettsvitenskapelig forskning og utdanning.

- Bør utvikle mellomlederroller med reelt ansvar som inkluderer både forskning og undervisning. Uavhengig av hvilken modell man faller ned på bør det utarbeides ansvarsbeskrivelse. Utfordringen er hvordan man skal få til strukturendring uten å lage faglige siloer.
- Å organisere undervisningen sentralt har fungert svært godt. Institutter kan fungere for forskning, men for undervisningen kan det bli splittende. Man bør holde på ett fakultet, men med en organisering som delegerer og dedikerer: finne fram til faglige drivere og gi de ansvar.

- Man bør bruke forskergruppene for å gjøre fakultetet og forskningen mer attraktiv for studentene.

Nye studiesteder, nye utfordringer: Det bør settes som mål at UiB sammen med UiO skal stå som ett av to studiesteder i Norge som tilbyr fremragende studier.

- UiB har landets beste bachelorstudium og vi rekrutterer bredt fra Østlandet. Etter tre år forlater de Bergen. I kommende strategiperiode vil det være avgjørende for rekrutteringen å bli attraktiv på femte studieår. Klarer vi å holde på tilflytterne lengre ut i studiet, vil dette også styrke juristbyen Bergen/juristregionen Vestland.
- Levende campus 5 studieår – forhindre fjernstudier.
- Konkurransen om studentene kommer uavhengig av de nye institusjonene. Årskullene fram mot 2030 kommer til å gå ned og kampen om studentene kommer til å gå parallelt med utfordringene med rekruttering til de faste stillingene. Innholdet i utdanningen vil være avgjørende i konkurransen om studenter og forskere. Om utdanningen skal vektlegge fordypning eller bredde er spørsmål man bør ta opp inn i den nye strategiperioden.
- Det er mange såkalte «umulige» utfordringer i framtiden, som å skaffe tilstrekkelig energi uten at naturen kreperer, som krever kandidater som er spesialisert samtidig som de kan tenke utenfor boksen. Det er et tyngdepunkt på spesialisering i de internasjonalt ledende juristutdanningene. Hva gjør UiB fremover her?

Mangfold og rekruttering: Fakultetet ønsker mer diversitet i studentmassen som på lang sikt vil føre til mangfold i rekruttering inn til faste stillinger og mangfold i innholdet i forskning og utdanning.

Juristbyen Bergen/Juristregionen Vestland: Mer samhandling med juristarbeidsplasser i Bergen.

- Etablere forum som er mer permanente.
- Bygge videre på samarbeidet mellom UiB og lagmannsretten: tvistedagen, sivilt råd osv.
- Bør man se nærmere på arbeidslivsrelevans og markedets behov? Studentene går ut fra jusstudiet som generalister, men nesten alle arbeidsplasser krever spesialisering.
- Hvordan balansere forholdet til regionen og oppfyllelse av samfunnsoppdraget med kravet om å være internasjonalt ledende?

Dilemma regional-internasjonal: Det er enorm etterspørsel etter juss i samfunnet, samtidig som forskerne skal holde et topp internasjonalt nivå. Hvilke grep må vi gjøre for å lage gode koblinger her?

- Behov for å utvikle rettssystemet
- Behov for regulatorisk utvikling
- Behov for å utdanne folk som skal bidra til samfunnsutviklingen
- Samtlige punkter er regionalt/nasjonalt rettet.
- Kan det regionale/nasjonale være en driver for utviklingen av mer internasjonal forskning? Hvilke grep må man i så fall ta?
- Ett grep vil være å legge til rette for mer internasjonal erfaring i forskerutdanningen.

Etter- og videreutdanning: EVU-tilbudet har utviklet seg i ulike retninger uten strategisk tenkning rundt tilbudene. Hva er universitetets rolle som etter- og videreutdanner?

- Universitetet skal utdanne folk til å tenke kritisk. Fakultetet bør ikke utvikle kurs som oppdaterer på siste rettspraksis, men gi redskaper for å kunne analysere og kritisere rettspraksis og lovstrukturer.

Språkpolitikk: Strategien bør være på nynorsk og ha en klar språkpolitikk. Mens de juridiske fakultetene jobber for mer internasjonal publisering, er det politiske signaler om mer bruk av norsk språk i academia ellers. Hvor legger fakultetet seg her?

UiBs satsingsområder: I forrige strategi inkluderte fakultetet UiBs satsingsområder. Dette har gitt resultater. Kommende strategi kan posisjonere fakultetet sterkere mot UiB sentralt. Kanskje kan fakultetet samles rundt en hovedsatsing, som for eksempel hav.

Tverrfaglighet: Mer tverrfaglighet i utdanningen for å trene studentene i å se helhetsbildet av rettslige problemstillinger.

- Juristutdanningen er fremdeles en profesjonsutdanning med mye prosesslære.
- En mer akademisk rettet utdanning krever økt grad av spesialisering i kombinasjon med en solid innføring i de grunnleggende elementene i rettssystemet og ferdighetstrening i å drøfte og løse problemer sammen med folk med annen fagbakgrunn.
- Trening i å gå inn i tverrfaglige samtaler og samarbeid samtidig som man holder på juristrollen. I forrige strategiperiode har man jobbet godt med tverrfaglighet på forskningssiden.
- På forskningssiden har man jobbet godt med tverrfaglighet i forrige strategiperiode, mye på grunn av UiBs satsingsområder og drahjelp fra andre fakulteter. Bruke erfaringer herfra for å ta mer tverrfaglighet inn i utdanningen.

Oppfølgingspunkter

- Det lages det et notat om måloppnåelse i forrige strategiperiode basert på egevalueringssrapporten til JUREVAL (Ingrid B.M.)
- Det lages et notat om fakultetets arbeid med internasjonalisering, utfordringer og veien videre (Ingrid T.)
- Det lages et referat fra allmøtet med de fast vitenskapelig ansatte 6. september om organisering av fakultetet – alternative modeller

Vedlegg 2

NOTAT – FREMTIDIG ORGANISERING AV DET JURIDISKE FAKULTET, UIB

Om dagens organisering av fakultetet

Det juridiske fakultet har (per 30.09.2022) 51 ansatte i faste vitenskapelige stillinger, 45 vitenskapelig ansatte i åremålsstillinger og 28 ansatte i faste administrative stillinger. I tillegg har fakultetet flere vitenskapelige assistenter, ansatte i bistillinger og enkelte andre midlertidig ansatte.

Fakultetet har todelt ledelse med valgt dekan og ansatt fakultetsdirektør. Fakultetet er i tråd med UiBs reglement organisert slik at *fakultetsstyret* er øverste beslutningsorgan, og fatter beslutninger om overordnede økonomiske og strategiske saker for fakultetet. *Dekan* er leder av fakultetsstyret og daglig leder for fakultetets faglige virksomhet. *Fakultetsdirektør* er sekretær for fakultetsstyret og har ansvaret for fakultetets administrative virksomhet.

Dekan bistås av *prodekan* for forskning og *visedekan* for undervisning, som leder hhv. forskningsutvalget og undervisningsutvalget. Dekan har personalansvar for alle faste vitenskapelig ansatte, mens personalansvar for de fleste midlertidig vitenskapelig ansatte er delegert til prodekan for forskning. Visedekan for utdanning har personalansvar for universitetslektorer og enkelte andre midlertidig ansatte, og har i tillegg ansvar for oppfølging av emneansvarlige og for studentenes læringsmiljø.

Det juridiske fakultet fungerer som det eneste av fakultetene ved UiB både som fakultet og institutt. Man har altså ikke et underordnet formelt nivå for delegasjon av oppgaver og ansvar, noe som innebærer at ansvaret som normalt tilfaller instituttledere ved andre enheter er samlet hos dekanen ved Det juridiske fakultet.

På lavere nivå har fakultetet 15 forskergrupper som ledes av en eller to *forskergruppeledere*. Forskergruppelederne har ikke formelt lederansvar og forskergruppene er ikke involvert i undervisningsaktivitetene, men skal være drivere for forskningsaktiviteter, sørge for møteplasser og legge til rette for utvikling av forskningsprosjekter. I tillegg til forskergruppelederne er det egne *koordinatorer* for forskerlinjen og phd-programmet, og *senterledere* for de to sentrene som administreres fra fakultetet – Senter for kinesisk rett og Dragefjellet lærings- og formidlingscenter. Fakultetet er også partner i BECCLE og er representert i BECCLEs ledergruppe.

Samtlige fast vitenskapelig ansatte har en arbeidsfordeling mellom forskning 46%, undervisning 46% og administrasjon 8 %. Fakultetets undervisningsregnskap viser at denne brøken er vanskelig å balansere. Generelt sett overskrider undervisningsbelastningen 48%. Dette må sees i sammenheng med ressursituasjonen ved fakultet (se under).

Resultatene fra JUREVAL om organisering

JUREVAL sier at «Fakultetet er i en sårbar økonomisk posisjon med begrensede ressurser». Etter gjennomgang av fakultetets undervisningsregnskap konstaterer komiteen at fakultetet er underfinansiert og underbemannet. Forholdstallet mellom lærer og student var per 2019 på 1:49, mens den internasjonale normen for et juridisk lærested av høy kvalitet bør være 1:20. Det er et behov for flere vitenskapelig ansatte i fulltidsstillinger for å ha nok undervisningskapasitet og for å frigjøre tilstrekkelig tid til forskning.

JUREVAL konkluderer likevel med at fakultetet leverer høy kvalitet på tross av mangel på forskningstid, men oppfordrer til å tenke nytt om hvordan organiseringen av forskningen kan legge bedre til rette for robuste miljøer. Den konkrete anbefalingen her er å kutte forskergruppeantallet fra 15 til 10. Komiteen mener fakultetet kan prioritere noen fagområder for å legge til rette for å utvikle internasjonalt anerkjent forskning.

Oppfølging av JUREVAL ved UiO

UiO fikk ikke samme tilbakemelding hva gjelder ressursituasjonen, men anbefalingen om å skalere ned antall forskergrupper for å skape mer robuste miljøer var lik. UiO har fulgt opp denne anbefalingen med å nedsette en arbeidsgruppe for å forvandle sine 19 forskergrupper til et mindre antall forskergrupper og et større antall faggrupper. Målet er å ha mellom 7-10 forskergrupper. For faggrupper er det ikke satt et fast antall, men fakultet ser for seg rundt 20. Inndeling i forskergrupper og faggrupper vil bli foretatt med utgangspunkt i søknader fra fagmiljøene. Fakultetet har laget følgende nye retningslinjer:

Forskergrupper:

Oppnevnes for en periode på fem år. I tillegg til leder må forskergruppen bestå av minst fem primærmedlemmer fra minst to av fakultetets grunnenheter. Man kan ikke være primærmedlem i mer enn to forskergrupper/faggrupper samtidig. Forskergruppen får tildelt et grunnbeløp på 80 000 i året, og kan søke vertsinstituttet om å få disponere 500 000 utover dette. Forskergruppen rapporterer årlig om sine aktiviteter og om fremtidige planer opp mot budsjettet. Manglende rapportering kan få konsekvenser for videre økonomisk støtte. Forskergruppene kan ikke være tematisk konkurrerende med hverandre. Forskergrupper skal:

- Bidra til forskning av høy kvalitet, forskningssamarbeid på tvers av fakultetets institutter, gode fagmiljøer for både rekrutter og seniorforskere ved fakultetet, og til nettverksbygging.
- Gi bidrag inn til relevante undervisningsfag.
- Bidra til at det utvikles gode søknader om eksterne midler

Faggrupper:

Kravene til faggruppene er løsere enn for forskergrupper. De oppnevnes for en periode fra 1-3 år og må ha minst 3 primærmedlemmer. Det åpnes for at gruppene kan ha ulike ambisjoner – fra kortvarige samarbeid eller samarbeid på mer avgrensede områder, til mer langvarig samarbeid som ikke er organisert som forskergruppe. Vertsinstituttet tildeles årlig kr. 40.000 for hver faggruppe som vertsinstituttet administrerer. Beløpet kan disponeres fritt av faggruppens leder. Faggruppene følges opp av vertsinstituttet og det er ingen rapporteringskrav. Faggrupper skal:

- Bidra til forskning og/eller undervisning av høy kvalitet, styrket samarbeid og gode fagmiljøer på fakultetet.

Styrker og svakheter ved dagens modell ved Det juridiske fakultet, UiB

Fakultetet har siden 1995 vært et fakultet uten institutter, og vært ledet av et dekanat bestående av tre personer (med unntak av ekstra visedekan for digitalisering 2013-17). I perioden har det vært en betydelig vekst i antall ansatte, og det stilles større krav til bl.a. kvalitet i undervisning og grad av eksternfinansiering.

Dagens modell har den fordel at hele fagmiljøet er samlet i en oversiktlig og enkel struktur, med kort vei til øverste leder. Modellen gir stor fleksibilitet med tanke på undervisning, er lite byråkratisk ved at man ikke har saksbehandling og styrer/utvalg på to nivåer, og gir få barrierer for samarbeid på tvers mellom ansatte og grupper. Modellen gir også en sterk tilknytning til fakultetet og en samlet organisasjon, holdt opp mot alternative modeller der primærtilknytningen er til enheter på lavere nivå.

Samtidig samler modellen oppgaver og ansvar på et lite antall personer, der arbeidsbelastningen på dekanatet blir svært stor. Dette merkes særlig for personalansvar som er fordelt på dekan og prodekan. Selv om veien til øverste leder er kort, blir dermed nærmeste leders mulighet til å følge opp den enkelte ansatte også mindre. En større enhet gir også generelt mindre eierskap til beslutninger og lavere medvirkning i beslutningsprosesser blant de ansatte, mens stor ansvarsfrihet og fravær av mellomnivåer for ledelse gir liten styringskraft i organisasjonen.

Modellen med 15 forskergrupper rommer stor bredde og gir fleksibilitet ved at forskere kan være medlem av flere grupper parallelt. Forskergruppene opprettholder og styrker slik den disiplinære bredden. Samtidig er det stor variasjon i størrelse og aktivitetsnivå. Noen grupper fungerer som faglige fellesskap med jevnlig møter og flere har også betydelig eksternfinansiert virksomhet i tilknytning til gruppen. Andre har liten møteaktivitet, og fungerer i mindre grad som arena for faglig utvikling og koordinering av forskningsinnsats. Måten forskergruppene er organisert og ledet på begrenser utvikling av nye faglige tyngdepunkter og det er vanskelig å bruke forskergruppene strategisk i for eksempel rekruttering og tverrfaglig samarbeid.

Alternative modeller for organisering ved fakultetet

Gitt de utfordringene som er identifisert med dagens organisering, samt tilbakemeldingene fra JUREVAL, er det naturlig å se på alternativer for fremtidig organisering av fakultetet. Under presenteres fire mulige tiltak. Det er mulig å kombinere flere tiltak i en ny organiseringsmodell for fakultetet.

Institutter

Opprettelse av instituttnivå, med fordeling av den vitenskapelige staben på to eller flere institutter. Denne modellen brukes ved øvrige fakulteter på UiB. For hvert institutt vil man da få en instituttleder med stedfortreder, og ett instituttråd som er sammensatt av representanter fra gruppe A-D. Instituttledere får i denne modellen ansvar for den faglige virksomheten ved instituttene og har blant annet personalansvar, innstillingsmyndighet ved ansettelse og økonomiansvar. Ved opprettelsen av institutter vil hoveddelen av fakultetets budsjett viderefordes til instituttene, og det er det naturlig at instituttene overtar ansvar for undervisningsemner som faller under deres fagområde slik praksis er ved andre fakulteter. Instituttene vil også få ansvaret for eksternfinansiert virksomhet.

Sentre

Opprettelse av tematiske forskningssentre på fagområder hvor det er en viss størrelse på fagmiljøet og det er ønskelig med en sterkere koordinert innsats enn det forskergruppene tilbyr. Denne modellen finner man bl.a. ved Københavns Universitet. Sentre som opprettes vil få en senterleder som fungerer som øverste faglige leder. Vitenskapelig ansatte tilknyttet senteret vil fortsatt være ansatt på fakultetet, men dekan kan om ønskelig delegere personalansvar til senterleder. Senterleder gis disposisjonsrett over et budsjett for senteret, og senteret vil ha ansvar for å hente inn og drive eksternfinansiert virksomhet. Ansvaret for undervisningsemner vil i denne modellen fortsatt ligge på fakultetet.

Forsterkede forskergrupper

Omorganisering av forskergruppene til færre grupper med større ansvar og høyere krav til aktivitetsnivå. En slik omorganisering har som beskrevet nylig blitt gjennomført ved UiO (som også har institutter og sentre). Ved en omorganisering av forskergruppene ved fakultetet er det naturlig å sette et minimumsantall på medlemmer, og ha én forskergruppeleder som kontaktpunkt mot fakultetsledelsen (istedenfor dagens praksis med delt lederskap). Forskergruppene kan eksempelvis få en basisfinansiering som går over en lengre periode, sterkere ansvar for eksternfinansiert virksomhet og for oppfølging av stipendiater og postdoktorer enn i dag.

Utvidet dekanat

Et fakultet kan ha inntil tre visedekaner, i tillegg til dekan og prodekan. Det vil i første omgang være mest aktuelt å utvide med en ekstra visedekan som kan avlaste dagens dekanat. Aktuelle ansvarsområder for en ny visedekan kan inkludere: phd-programmet med personalansvar for stipendiatene, forskerlinje og forskerrekruttering, internasjonalisering og utveksling, etter- og videreutdanning, samfunnskontakt og innovasjon. En ny visedekan vil også kunne fungere som stedfortreder for forsknings- og utdanningsdekan i ulike komiteer og utvalg.

Vedlegg 4

Notat om måloppnåelse i strategiperioden 2016-2022

På oppstartsmøte for strategiarbeidet 20. oktober bestilte det rådgivende organet et notat om utviklingen og måloppnåelsen ved fakultetet de siste 10 årene.

Kunnskapsgrunnlag for ny strategi

En strategiprosess skal bygge på en evaluering av måloppnåelse i og erfaringer fra forrige strategiperiode. Fakultetets deltakelse i evalueringen av rettsvitenskapelig forskning i Norge (JUREVAL) gir både en intern (egenevalueringsrapporten) og en ekstern (komiteens evalueringsrapporter) evaluering av fakultetets aktiviteter, produksjon og ressursituasjon i forrige ti-års periode.

Intern evaluering av fakultetet

Her følger et sammendrag av egnevalueringssrapporten som fakultetet sendte inn til JUREVAL

Produksjon og forskningens kvalitet

- Fakultetets strategi de siste ti årene har vært å legge til rette for å utvikle solide fagmiljøer. Dette gjenspeiler seg i tunge fagmiljøer innen rettsvitenskapens kjerneområder, for eksempel strafferett, forvaltningsrett, erstatningsrett og formuerett. Forskningsområdenes tyngde, utvikling og størrelse har delvis sammenheng med utdanningsbehovet på disse fagområdene.
- Fakultetet har per nå få, men gode egne tverrfaglige satsinger. BECCLE har utviklet en samarbeidsflate med økonomiske fag som gir synergier. Innen velferdsrett har det utviklet seg samarbeid med helsefag som har hatt stor betydning for utviklingen av helserett. Tette koblinger til sammenlignende politikk og historie, internasjonalt samarbeid og store ambisjoner blant senioren i fagmiljøet, har bidratt til å bygge et sterkt miljø i rettsstat og rettshistorie. Etter at fakultetet innlemmet UiBs satsningsområder i sin strategi har tverrfaglige samarbeid innen naturressurs og forvaltningsrett, havrett og formuerett oppstått. En økende etterspørsel etter juridisk kompetanse og rettsvitenskapelige perspektiver i både disiplinære og tverrfaglige sammenhenger, har også tydeliggjort behovet for økt kompetanse på rettsregler om personvern og immaterialrett. Dette vises blant annet i en markant økning i prosjekter som våre forskere er partnere i. Utfordringen framover er å etablere samarbeid med rettsvitenskapen i sentrum for det tverrfaglige samarbeidet.
- Det har vært økende internasjonalt samarbeid, men tyngdepunktet er fremdeles på nasjonale rettslige problemstillinger, blant annet på grunn av forskernes tette samarbeid med institusjoner i rettslivet. En årsak er også at fakultetet lider av personalmangel i forhold til det store undervisningsbehovet. Forskningsområdene er derfor naturlig nok i stor grad øremerket områdene for jus-utdanningen.
- Den komparative rettsforskningen står imidlertid sterkt i flere fagmiljøer både mot engelsk, tysk og franskspråklig publikum. Forskning i nasjonal/nordisk kontekst publiseres i internasjonale tidsskrifter og inngår slik i diskusjoner om og påvirker internasjonal rettspraksis. Den internasjonale publiseringen har økt til 40 prosent av den totale produksjonen de siste årene.
- Det har vært god ph.d.-produksjon de siste ti årene, med 50 avlagte grader noenlunde jevnt fordelt på følgende overordnede fagkategorier: EU/EØS-rett, konkurransereett, erstatningsrett, skatterett, folkerett/flyktningerett, sivilprosess, forvaltningsrett, formuerett, rettshistorie og rettsteori, strafferett, arbeidsrett, immaterialrett og personvern/menneskerettigheter. Størst produksjon har det vært innen strafferettslige temaer (9), formuerett (7) og rettsteori/rettshistorie (6). At rundt halvparten av kandidatene har vitenskapelige stillinger, i

hovedsak ved fakultetet, viser god rekruttering og et fagmiljø som unge kandidater ønsker seg inn i. Mange av avhandlingene tar for seg tverrgående fagområder innen rettsvitenskapen, men få er tverrvitenskapelige (rundt 5 de siste ti årene). Avhandlingene handler i stor grad om grunnlagstema for hele rettsområdet, og gir derfor gode bidrag til rettsfeltet som kan forventes å stå seg over lang tid. Dette trekket gjør seg særlig gjeldende i strafferett, formuerett og prosessrett.

Forskningens relevans for utdanningen

- Forskningsområdene ved fakultetet er tett koblet til utdanningsløpet. Forskingen bidrar til kontinuerlig utvikling og fornying av utdanningen. De siste årene har fagmiljøene i Bergen markert seg med produksjon av solide læreverk som ikke bare brukes i undervisningen, men også av praktikere som referanseverk. Dette gjelder særlig innenfor formueretten/obligasjonsretten og strafferetten.
- NOKUTs studiebarometer som er en del av de nasjonale data viser at jusstudenter, både i Bergen og andre steder ligger midt på treet hva gjelder kjennskap til og involvering i forskningen som ligger til grunn for utdanningen. I løpet av de siste ti årene har fakultetet i økende grad involvert studenter i forskningsaktiviteter. Forskergruppene har åpnet for studentdeltakelse, det har vært en økning i bruk av vit.ass.-tjenester, det har blitt innledet samarbeid med studentorganisasjoner og fakultetet har opprettet forskerlinje på masternivå (fra 2018).
- Fakultetet har likevel en vei å gå for å synliggjøre for studentene på alle fem studieårene hvordan forskningen er koblet til utdanningen. Utfordringen er ikke at utdanningen ikke er forskningsbasert, men lav bevissthet om at forskningen påvirker utdanningen og på hvilke måter. Bedre integrering av forskning i læringsformene er ett av tiltakene her.
- Fakultetet ligger langt framme i bruk av digitale verktøy. Fakultetet fikk også nylig tildelt finansiering fra Diku, som vil øke bruk av digitale virkemidler for å fremme studentaktiv læring. Prosjektet vil skape muligheter for å integrere forskningen i utdanningen på nye måter.

Forskningens relevans for samfunnet

- Forskningens relevans for samfunnet er sterk ved at de fleste forskerne skriver vitenskapelige publikasjoner om gjeldende rett. Dette gjelder også de fleste doktoravhandlingene. Publikasjonene er hyppig brukt i offentlig forvaltning og i rettslivet.
- Forskerne tar med seg sin forskerkompetanse i verv, oppdrag og ansettelse. Det er ofte i kraft av anerkjennelse oppnådd i skjæringspunktet forsker/praktiker at de viktigste oppdragene kommer. Samtlige forskere ved fakultetet har hatt minst ett verv, oftest flere ilt de siste ti årene.
- Aktiviteten ved fakultetet reflekterer en kvalitetsforståelse i rettsvitenskapen som skiller seg fra andre disipliner på breddeuniversitetet som ved at den i større grad inkluderer samfunnsrelevans og samfunnsoppdraget.

Ekstern evaluering av fakultetet

Her følger hovedfunnene og anbefalingene etter evalueringen av fakultetet, som blant annet baserte seg på egevalueringssrapporten.

Rapporten om fakultetet oppsummert

- Innledningsvis trekker komiteen fram at fakultetet «har en usedvanlig åpen, inkluderende og engasjert holdning». Fakultetet får skryt for god forankring i fagmiljøene og strategisk

gjennomføringsevne i utvikling av rettsvitenskapelig kunnskap av høy kvalitet gjennom forskning, utdanning, formidling og samfunnskontakt. Måten fakultetet er organisert på «gir de ansatte muligheten til å samarbeid og konsentrere sin forskning rundt universitetets fagområder».

- Komiteen merker seg at «fakultetet er i en sårbar økonomisk posisjon med begrensede ressurser». Etter gjennomgang av fakultetets undervisningsregnskap konstaterer komiteen at fakultetet er underfinansiert og underbemannet. Fakultetet leverer høy kvalitet på tross av mangel på forskningstid. Det er et behov for flere vitenskapelig ansatte i fulltidsstillinger for å ha nok undervisningskapasitet og for å frigjøre tilstrekkelig tid til forskning.
- Fakultetet får skryt for kvaliteten på ph.d.-utdanningen og god integrering av ph.d.-studenter i forskningsmiljøene.
- Forskerlinjen blir anerkjent som en viktig ramme for utvikling av forskerkompetanse blant masterstudenter og for å sikre god rekruttering til akademia.
- Komiteen understreker et behov for søkelys på likestilling og mangfold i kommende strategiplaner.
- Fakultetet får skryt for å bidra tverrfaglig inn i satsingsområdene til UiB, samtidig som grunnforskningselementet innen rettsdisiplinene blir ivaretatt.
- Komiteen mener fakultetet kan prioritere noen fagområder for å legge til rette for å utvikle internasjonalt anerkjent forskning: «Criminal Law, Law of Obligations, Competition Law and Democracy/Rule of Law, Marine Research, Climate and Energy Transformation and Global Challenges».
- Forskningens verdi for samfunnet oppfattes som ekstraordinært og komiteen anerkjenner forskernes evne til å jobbe i skjæringspunktet akademia og samfunn for å oppfylle samfunnsoppdraget.
- Komiteen berømmer fakultetet for å prioritere samfunnsrelevans innenfor rammene til UiB og departementene, men anbefaler at fakultetet bør fokusere eksplisitt på SDG rammeverket i kommende strategi og at SDG bør gjøres mer synlig i forskningen.
- Komiteens viktigste anbefalinger er at organiseringen av forskningen tilrettelegger for robuste miljøer ved å kutte forskergrupper fra 15 til 10, at fakultetet prioriterer 1 eller 2 store søknader om finansiering og at forskerlinjen gjøres permanent.

Funn og anbefalinger i den nasjonale rapporten

- Hovedkonklusjonene er at det leveres god kvalitet innen rettsvitenskapelig forskning i Norge.
- I sin vurdering av de innsendte eksemplene på publikasjoner av høy kvalitet, finner komiteen at det er diversitet i oppfattelsen av kvalitet mellom institusjonene. Komiteen anbefaler at institusjonene gjør en innsats for kollektiv spesialisering med mål om å drive forskningskvaliteten fram. Innen juss er det et spenn mellom bredde som er nødvendig for utdanningen og dybde for å bidra til forskningsfronten. Dette spennet må forvaltes på en god måte.
- Komiteen mener forskningen bør organiseres i kollektive enheter av passende størrelse for å skape forskningsprofiler. Det anbefales minimumskriterier som internasjonalt samarbeid for å styrke synlighet og et visst antall forskningsbidrag som for eksempel publikasjoner per år.
- Komiteen finner at rettsvitenskap i Norge er godt finansiert etter en undersøkelse av søknadsaktivitet og innvilgelse i Norges forskningsråd. Komiteen har ikke gått inn i de enkelte institusjonenes økonomiske systemer, da systemene var for komplekse og ulike ved de ulike institusjonene.

- Komiteen observerer at det er økende internasjonal publisering, men at det fremdeles er rom for å kombinere internasjonale publikasjoner med forskningsinteresser og produksjon innenfor norsk og nordisk kontekst.
- Institusjonene anbefales å lage strategi for eksternfinansiert virksomhet og bygge administrativ kompetanse på feltet. • Rettsvitenskapen har stor samfunnsverdi og komiteen anbefaler at forskerne og forskningsmiljøene fortsetter arbeidet med formidling og samfunnskontakt.
- Forskningen understøtter den juridiske utdannelsen godt. Komiteen bemerker at utdanningen er høyt prioritert på tvers av institusjonene og mener dette fokuset er riktig.
- De viktigste anbefalingene til Forskningsrådet er å holde god dialog med institusjonene for hensiktsmessig tiltak for styrking av rettsvitenskapen og å utvide og gjøre forskerlinjen permanent.
- Den viktigste anbefalingen til departementene er å skape rom for samarbeid for å i enda større grad enn nå sikre juridisk kunnskap på kritiske samfunnsområder.

Utviklingstrekk i strategiperioden 2016-2022

Strategien 2016-2022 vektlegger balansen mellom utdanning og forskning. Å sikre bredden i rettsdisiplinene gjennom utvikling av solide fagmiljøer i en trygg og attraktiv organisasjon har vært i fokus. Satsing på forskerlinjen, videreutvikling av forskerutdanningen, forskerrekruttering og karriereoppfølging for unge forskere har bygget opp under målet å styrke koblingen mellom utdanning og forskning i solide fagmiljøer.

Parallelt har fakultetet satset på å utvikle fagmiljø i verdensklasse. Styrking av (radikale) tverrfaglige samarbeid, internasjonale nettverk, forskningssamarbeid med andre institusjoner i rettslivet og bidrag til samfunnsutfordringer i utdanning og forskning har bygget opp under hovedmålet om høy kvalitet. Koblingen til UiBs strategiske satsinger (hav, klima og energiomstilling og globale samfunnsutfordringer) og målrettet søknadsaktivitet har først og fremst vært verktøy for vekst i fagmiljøene. Orienteringen mot utfordringsdrevet forskning og eksternfinansiert virksomhet har også bidratt til å synliggjøre rettsvitenskapens relevans i tverrfaglige og tverrsektorielle samarbeid.

Økt etterspørsel etter juridisk ekspertkompetanse henger sammen med økt bevissthet på tvers av akademia, politikk og samfunn, om at kunnskapsbaserte løsninger på komplekse samfunnsutfordringene avhenger av juridisk forskning på de rettslige strukturene og reguleringene, som de siste 20 årene har blitt mer komplekse og kjennetegnes av grunnleggende endringer som har skjedd og skjer i høyt tempo.

Prosjekt-, formidlings og nettverksaktivitet for å møte etterspørselen er basert på høy innsats fra forskerne. I de siste ti-årsperioder har den akademiske staben bare økt med fire fast ansatte mens antallet studenter og studietilbud og oppfølgingsansvar øker. Forholdstallet mellom student og ansatt ligger på nærmere 1:50, mens den internasjonale normen for et juridisk lærested av høy kvalitet ligger på rundt 1:20. I JUREVAL-rapporten ble det understreket at fakultetet «står i en sårbar situasjon med begrensede økonomiske ressurser (...) det virker som fakultetet er underbemannet og trenger flere ansatte.»

Ubalansen mellom etterspørsel og ressurser er bunnlinjen i utfordringsbildet for fakultetet i kommende periode. I utviklingen av ny strategi må det økende behovet for rettsvitenskap i grunnforskning, temabasert forskning og anvendt forskning, sees i forhold til undervisningsbelastningen, en ressurstilgang som ikke er bærekraftig og det faktum at juss per i dag ikke har en reell posisjon i forskningspolitiske satsinger og programmer i det eksternfinansielle landskapet.

Vedlegg 7

Strategimøte med eksterne samarbeidspartnere 4. november 09:30-12:00

Program

09:30 Frokost og velkommen

10:00 Innledning ved Ragna Aarli og Halvard Haukeland Fredriksen:

Hvem er vi: status og endringsbehov ved Det juridiske fakultet i Bergen

10:30 Åpen diskusjon:

Fakultetets lokale og nasjonale rolle i 2030

11:00 Pause

11:10 Diskusjon fortsetter

11:45 Oppsummering og veien videre, Ragna og Halvard

12:00 Ferdig

Deltakerliste

Navn	Tittel	Institusjon	Epost
Kristin Frøysa	Professor/direktør klima og energiomstilling	UiB	Kristin.Froysa@uib.no
Gisle Nondal	Nærings sjef, Byrådsavdeling for finans, næring og eierskap	Bergen kommune	Gisle.Nondal@bergen.kommune.no
Stine Fiksdal	Administrerende direktør	VIS	sfi@vis.no
Kari Øritsland	Senior forretningsutvikler	VIS	kor@vis.no
Inger Hygen	Partner	CMS Kluge	inger.hygen@cms-kluge.com
Arvid Nøttveit	Strategisk rådgiver Energi	NORCE	arno@norceresearch.no
Benedicte Gram Knudsen	Leder juristforbundet	Jurist forbundet kommune	Benedicte.Gram-Knudsen@bergen.kommune.no
Bjarte Aarlie	Advokat/ nestleder	Sentrumsadvokaten/Advokat foreningen	bjarte.aarlie@sentrumsadvokaten.no
Ingvild Risnes Skeie	Senioradvokat/ styremedlem	Harris/Advokat foreningen	irs@harris.no
Ann Cathrine Lerstad	Advokat/vara	Tietoevry Group Legal and Compliance/Advokat foreningen	ann.cathrine.lerstad@tietoevry.com
Jostein Haug Solberg	Ekspedisjonssjef	JD, Sivilavdelingen	jostein.solberg@jd.dep.no
Ketil Bøe Moen	Ekspedisjonssjef	JD, Lovavdelingen	Ketil.Moen@jd.dep.no
Anneline Vingsgård	Direktør	Klagenemnd sekretariatet	Anneline.Vingsgard@knse.no
Charlotte Gannefors Krafft	Daglig leder	Energiomstilling VEST	Charlotte.Krafft@uib.no
Michelle Victoria Voster Danker		Jussformidlingen	Michelle.Danker@uib.no

Oppsummering

Justis- og beredskapsdepartementet

- Generalistutdanningen er grunnplanken for samfunnet og praksisfeltet. Nisjepreget utdanning og spesialisering vil ....
- Regelverksutvikling er en måte å løse samfunnsutfordringer på og har en side til tverrfaglighet. Regelverksutvikling er ikke regelteknikk men krever forståelse for feltet reglene skal gjelde innenfor, for eksempel samfunnsøkonomi, digital sikkerhet, klima og energiomstilling, sikkerhet. Tverrfaglighet der jussen integreres i utfordringsdrevet forskning vil øke kompetansen på å se reglene utenifra og hvordan jussen virker på ulike samfunnsområder.
- Forståelse for og vern av rettsstaten avgjørende i møte med en verden i endring. Å legge til rette for grunnleggende forståelse for rettsstat i utdanningen vil være demokratbevarende og samfunnsutviklende.

Advokatforeningen

- De juridiske disiplinene påvirkes av teknologiutviklingen. Det er viktig å forstå det teknologiske samspillet med jussen og vite hvilke juridiske områder som særlig blir berørt. Jurister med teknologiforståelse er ettertraktet, men vanskelig å rekruttere.
- Se på hvor jussen kan bidra mest i feltet klima og energi. Bygg og anlegg står for mye av utslippene. Kontraktsrett er avgjørende for å imøtekomme en bransje som er i totalomstilling.
- Man må fortsette å utdanne generalister. Arbeidslivet kan klare å lage gode advokater. Håndverket er advokatbransjens rolle. Kunnskap, metode, forståelse og kritisk tenkning er universitetets ansvar. Det er de beste generalistene med gode teoretiske evner som blir de beste advokatene.
- Flere læresteder kan være et mulighetsrom for UiB. Man kan vektlegge hva Vestlandet trenger. Rekruttere fra periferien og fokusere på kandidater med minoritetsbakgrunn i foreksempelprivatretten. Kandidatene går inn i maktposisjoner. Med god rekrutteringspolitikk kan fakultetet virke inn på mangfold i maktposisjonene.

NORCE

- Vi er kommet i en situasjon der den teknologiske utviklingen styrer oss. Byrdefordeling, rettferdighet, risikofordeling er tematikker som vil prege samfunnet i et 20-årsperspektiv. Jurister bør i større grad definere premisene for det som skjer. Juss som et fag i samfunnsbyggingsdiskusjonen.
- Kapasitet en utfordring. Strategi handler først og fremst om å gjøre noen veivalg. Konkurrenter bygger opp spesialistutdanninger. Samfunnet trenger et juridisk miljø som kan utfordre det politiske – gå i forkant. Gjennom forskning. Hvilket av de norske universitetene skal ha denne funksjonen. UiB?

UiB, satsingsområde for klima og energiomstilling

Samarbeidet mellom naturvitenskap og juss er godt ved UiB, gjensidig forståelse selv med mental og kulturell forskjell. BOW og havvindsenteret er gode eksempler. UiB har sammen med juss jobbet for å få

juss inn i energi 21 strategien. UiB kan bruke mulighetene som komme i kjølvannet av strategien til å øke kompetansen innen energirett.

Juristforbundet

Det er viktig å hegne om generalistene i kommune og stat. Spesialisering vil ikke gi den kompetansen man trenger for å møte nye utfordringer og felter i arbeidslivet. En breddeutdanning gir redskaper for å forstå teknologisk utvikling, uten å være ekspert på det.

Klagenemdsekretariatet

Økt forståelse for EØS-regelverket i utdanningen er avgjørende. Studenter bør trenes i å lese EU-loverket.

VIS

Juss i et innovasjonsperspektiv. Jussen er grunnlaget for både mulighetene og begrensningene i utviklingen mot et bærekraftig samfunn. Juss mer tydelig i tverrfaglige sammenhenger. Fakultetet kan ha en mer tydelig regional rolle. Grønn region Vestland. Fremtidens Vestland? Havbyen Bergen osv.

[Tilbake til saklisten.](#)

Orientering om likestillingstiltak 2023 – ekstra forskningstermin Liliia Oprysk

Fakultetet søker hvert år UiB sentralt om [støtte til likestillingstiltak](#). Tiltakene det ble søkt om for 2023 var kvalifiseringsstipend til to relativt nyansatte kvinnelige førsteamanuenser. De to kvinnene har begge sin mastergrad i rettsvitenskap fra utlandet, og dette gjør det mer krevende å bygge opp en undervisningsportefølje i vårt mastergradsstudium. Konkret ble det søkt om ekstra forskningstermin til (i prioritert rekkefølge) førsteamanuensis Liliia Oprysk og til førsteamanuensis Melanie Hack. Oprysk er fra Ukraina og har sin ph.d.-grad fra Tartu i Estland. Hack er fra Tyskland og har sin ph.d.-grad fra Oslo. Fakultetet søkte om 60% av utgiftene for å dekke 2*forskningsterminer pålydende 567 000 kr, og fikk innvilget 267 300 kr. Se søknadsbrev og tildelingsbrev vedlagt.

Det tildelte beløpet er ikke tilstrekkelig til å støtte mer enn én av kandidatene. Oprysk har hatt en svært utfordrende situasjon siden Russland invaderte Ukraina i februar 2022. Hun har nedlagt betydelig arbeid for fakultetet og Universitetet i Bergen når det gjelder å opplyse om den pågående krigen og når det gjelder å yte støtte til studenter og forskere fra Ukraina. Fakultetet vil i tråd med prioriteringen i søknadsbrevet, tilby Liliia Oprysk ekstra forskningstermin i 6 mnd. Fakultetet bidrar med en egenandel på 205 200 som utgjør litt over 40% av kostnadene. En forutsetning for tildeling av midler til likestillingstiltak er at 40% av kostnadene dekkes av fakultetet.

Oprysk må sammen med fakultetsledelsen avgjøre passende tidsrom for forskningsterminen som må brukes innen juni 2024.

For undervisningen ved fakultetet innebærer det at Oprysk får en netto lettelse i undervisningen på 368 timer. (775 timer undervisningstimer pr. år : 2 = 388 – 20 timer studentkontakt (halvt år) = 368 timer. Administrasjonstimer holdt utenom.)

Etter at søknaden om likestillingstiltak ble sendt inn til UiB, har for øvrig Melanie Hack fått tilslag fra Forskningsrådet på et 4-årig forskningsprosjekt hvor hun er prosjektleder. Hun er også tatt opp i UiB sitt karriereutviklingsprogram (Momentum) i 2023. Også Hack vil dermed få betydelige lettelser i undervisningsforpliktelsene sine.

Ragna Aarli

leder FU

Ingrid Birce Müftüoğlu

seniorrådgiver

[Tilbake til saklisten.](#)

Sak 74/22-1

Saken ble vedtatt på sirkulasjon den 03.11.2022 og legges ved i sakspapirene her til orientering.

Nedlegging av JUS277-2-A Introduction to Copyright law og oppretting av JUS277-2-C EU Copyright Law

Førsteamanuensis Liliia Oprysk har overtatt emneansvaret på JUS277-2-A Introduction to Copyright Law og JUS277-2-B International Copyright Law fra og med vårsemesteret 2023, etter at tidligere emneansvarlig Hugenholz har gått av med pensjon. Oprysk har ønsket å endre JUS277-2-A fra et introduksjonsemne på 5 studiepoeng til et spesialemne på 10 studiepoeng. Videre har hun foreslått endringer i JUS277-2-B (SU sak 75/22). Oprysk uttaler om endringene:

From spring 2023, I am taking over two copyright law courses previously taught by Bernt Hugenholtz (Professor II). Below I present an adapted course description of one of the courses and a small change to the description of another one.

- Course JUS277-2-A Introduction to Copyright law (5 ECTS) is adapted to become the “EU Copyright Law” class (10 ECTS), new course description is provided below.
- Description of JUS277-2-B International Copyright Law (10 ECTS) remains unchanged apart from a small change to the section on the schedule of classes. (behandles særskilt i sak 75/22)

Endringen i JUS277-2-A fra introduksjonsemne til EU Copyright Law er begrunnet i et ønske om å endre på emnets innhold, samtidig som at et spesialemne på 10 studiepoeng passer bedre inn i spesialemneporteføljen. Studenter på MAJUR og MAJUR-2 har sjeldent plass til et 5-studiepoengemne i utdanningsplanen.

Da det er tale om større endringer i emnet, herunder ny emnetittel, emnebeskrivelsens innhold samt en utvidelse fra 5 til 10 studiepoeng, er det fakultetsstyret som har myndighet til å treffe vedtak i saken etter forslag fra studieutvalget. JUS277-2-A Introduction to Copyright Law vil bli nedlagt og et nytt JUS277-2-C EU Copyright Law vil bli opprettet.

Etter vårsemesteret 2023 skal det vurderes om både det nye JUS277-2-C EU Copyright Law samt det eksisterende JUS277-2-B International Copyright Law skal videreføres. Det er derfor godt mulig at det nye JUS277-2-C og JUS277-2-B på sikt blir lagt sammen og videreført som et emne på hhv. bachelor- og masternivå i henhold til modell for engelskspråklige emner i ny studieordning (SU-sak 52/22-2).

SU uttaler:

SU oppfordrer fakultetsstyret til å nedlegge JUS277-2-A Introduction to Copyright Law samtidig som det nye JUS277-2-C EU Copyright Law opprettes. Innholdet i det nye JUS277-2-C blir som beskrevet i vedlagte emnebeskrivelse.

Endringen trer i kraft fra og med vårsemesteret 2023.

Etter vårsemesteret 2023 skal det vurderes om både JUS277-2-B International Copyright Law og det nye JUS277-2-C EU Copyright Law skal videreføres i ny studieordning.

[Tilbake til saklisten.](#)

Course description

JUS277-2-C EU Copyright Law (10 ECTS)

ECTS Credits

10 ECTS

Level of Study

Master

Full-time/Part-time

Full time

Teaching semester

Spring

Combines successfully with International Copyright Law ([JUS277-2-B](#))

Objectives and Content

Copyright law protects a wide range of works against unauthorized uses, from art and literary works to software and databases. Serving multiple rationales, copyright plays an important role in fostering cultural development and serves as an incentive for authors and the creative industries (film, music, publishing, software, games, etc.) The digital age rises challenges to the system of copyright law. New ways of (re)using and engaging with protected works emerge while the effective enforcement of protection becomes more difficult.

In Europe, many aspects of the copyright system are harmonized on the EU level and ought to be interpreted uniformly across the EU/EEA. Growing jurisprudence of the Court of Justice of the European Union (CJEU) leads to further harmonization of copyright law and the evolvement of protection in response to technological development.

The objective of the course is to introduce students to the main features of the copyright system and EU copyright law. The following topics form the core of the course:

- basics of copyright protection,
- basis and rationale for EU copyright harmonization,
- EU copyright law and its instruments,
- scope of copyright protection with a focus on aspects harmonized on the EU level,
- landmark case law of the CJEU in the field of copyright,
- contemporary issues of copyright and the EU harmonization.

Learning Outcomes

Student

Knowledge

- has good knowledge of the structure and norms of copyright law, including the law of neighboring rights,
- has advanced knowledge of EU copyright law instruments,
- is familiar with the contemporary issues of copyright law.

Skills

- can apply knowledge to solve cases involving copyright law in the national and European context,
- can find, evaluate and present sources relevant to solving a concrete problem,
- can carry out independent research on issues pertaining to copyright law.

General competence

- can engage critically and reflectively with contemporary debates regarding regulation and harmonization,
- can write reasoned answers to legal and policy questions,
- can communicate the findings of independent research to the broader audience, including orally.

Required Previous Knowledge

Three years of University studies. Good English.

Recommended Previous Knowledge

Three years of Law studies.

Access to the Course

The course is available for the following students:

- Admitted to the integrated master programme in law
- Admitted to the two-year master programme in law
- Granted admission to elective courses at the Faculty of Law
- Granted additional right to study following completed master degree in law at UiB
- Exchange students at the Faculty of Law

The pre-requirements may still limit certain students' access to the course

Teaching and learning methods

Lectures and seminars.

Active participation by the students is expected and necessary. This might include pre-class readings, smaller assignments, oral presentations, etc.

Compulsory Assignments and Attendance

Students are required to submit a paper between 1800 and 2000 words (not including footnotes or appendices) on a designated topic. The paper must be approved by the lecturer. Only students who have had their paper approved, will obtain the right to sit the exam.

Forms of Assessment

Exam only in semesters with teaching.

Three-hour digital school exam.

Examination Support Material

See section 3-5 of the Supplementary Regulations for Studies at the Faculty of Law at the University of Bergen.

- According to the Regulations for Studies, one dictionary is permitted support material during the examination. Bilingual dictionaries containing for example both Norwegian-English and English-Norwegian are considered as one dictionary.
- Bilingual dictionaries to/from the same two languages - for example Norwegian-English/English-Norwegian - in two different volumes are also considered as one dictionary (irrespective of publisher or edition).
- Dictionaries as described above cannot be combined with any other types of dictionaries.
- Any kind of combination which makes up more than two physical volumes is forbidden.
- In case a student has a special need for any other combination than the above mentioned, such combination has to be clarified with/approved by the course coordinator minimum two weeks before the exam. Students who have not been granted permission to have a special combination minimum two weeks before the exam will be subject to the usual regulations (Section 3-5) about examination support materials.

Grading Scale

A - E for passed, F for failed.

Course Evaluation

According to guidelines for evaluation of courses at the Law Faculty

Course Coordinator

Associate Professor Liliia Oprysk.

Opprettelse av nytt EVU-emne: Forebygging og avdekking av korrupsjon i næringslivet og offentlig sektor (10 stp.)

Forslaget har bakgrunn i en henvendelse fra fakultetsledelsen til undertegnede, med ønske om å opprette et etter- og videreutdanningsfag innenfor forebygging og avdekking av korrupsjon i næringslivet og offentlig sektor. Det antas å være etterspørsel etter et slikt undervisningstilbud, både innen offentlig og privat sektor. Transparency International har gjennomført en kartlegging av kurs- og undervisningstilbud ved universiteter og høyskoler som fokuserer på korrupsjon (2017). Det er ingen emner med tilsvarende fokus og grundighet som det som her foreslås.² Det som er nærmest, er kurset «Corruption - Incentives, Disclosure and Liability ved Norges Handelshøyskole (7,7 studiepoeng). Emnet tilbys ikke som EVU.³

EVU-kurset Forebygging og avdekking av korrupsjon i næringslivet og offentlig sektor er tenkt lagt opp etter mønster fra [JUR605](#), og tenkes holdt første gang høst 2023. Jeg tenker med digitale forelesninger kombinert med to fysiske samlinger.

Kurset gir en innføring i forebygging og avdekking av korrupsjon i næringslivet og offentlig sektor. For det første rettes fokus mot fenomenet korrupsjon.

Hva er korrupsjon? Hvorfor oppstår korrupsjon? Ved drøfting av disse spørsmålene søkes det belyst hva som er likheter og forskjeller på korrupsjon i offentlig og privat sektor. Det vil bli gitt eksempler på ulike former og typer av korrupsjon; fra småskala-korrupsjon på grensen mot uetisk, men ikke straffbar atferd, til store og komplekse tilfeller av korrupsjon. Forholdet mellom tradisjonelle bestikkelser og forhold som kan være indikatorer på korrupsjon (brudd på regler om transparens, habilitet) vies oppmerksomhet. Andre forhold for å få kunnskap og forståelse for fenomenet korrupsjon vil også bli fremhevet: Hvorfor oppstår ulike former for korrupsjon? Hvilke konsekvenser og omkostninger har korrupsjon? Hvilket omfang er det av korrupsjon i dag nasjonalt og internasjonalt?

For det andre tar kurset for seg hvilken atferd som rammes av straffelovens bestemmelser av korrupsjon, samt andre straffbare forhold som står i nær sammenheng med korrupsjon (bl.a. økonomisk utroskap og hvitvasking). Korrupsjon og etikk vies også oppmerksomhet.

---

² Transparency International Norge: Korrupsjon på timeplanen. Sluttrapport (2017) (file:///Users/jonpetterui/Downloads/Korrupsjon%20p%C3%A5%20timeplanen%20-%20sluttrapport%20oktober%202017.pdf, sist besøkt 10.11.2022).

³ NHH: BUS452 Corruption - Incentives, Disclosure and Liability (<https://www.nhh.no/en/courses/corruption---incentives-disclosure-and-liability/>, sist besøkt 10.11.2022).

For det tredje fokuseres det på hvordan korrupsjon kan forebygges og avdekkes i næringslivet og i offentlig sektor. Her presenteres internasjonale og nasjonale rettslige instrumenter og retningslinjer som er viktige når en privat eller offentlig virksomhet skal gjøre risikovurderinger og utarbeide interne rutiner for forebygging og avdekking av korrupsjon. Det drøftes også i noen grad hvordan man skal, bør og kan gå frem hvis det skulle avdekkes korrupsjon eller oppstå mistanke om korrupsjon i virksomheten.

Forebygging og avdekking av korrupsjon har stor samfunnsmessig betydning. Jeg antar, som nevnt, at det vil være tilstrekkelig etterspørsel til å forsvare opprettelsen av et slikt kurs.

Bergen 10. november 2022

Jon Petter Rui

SU uttaler:

Studieutvalget oppfordrer fakultetsstyret til å opprette EVU-emnet «Forebygging og avdekking av korrupsjon i næringslivet og offentlig sektor» fra høstsemesteret 2023.

[Tilbake til saklisten.](#)

*Vedlegg: Emnebeskrivelse***Forebygging og avdekking av korrupsjon i næringslivet og offentlig sektor****Studiepoeng, omfang**

10 studiepoeng

Studienivå (studiesyklus)

Videreutdanning, lavere grads

Fulltid/deltid

Fulltid

Undervisningssemester

Høst

Undervisningssted

UiB og nettbasert

Mål og innhold

Kurset gir en innføring i forebygging og avdekking av korrupsjon i næringslivet og offentlig sektor. **For det første** rettes fokus mot fenomenet korrupsjon. Hva er korrupsjon? Hvorfor oppstår korrupsjon? Ved drøfting av disse spørsmålene søkes det belyst hva som er likheter og forskjeller på korrupsjon i offentlig og privat sektor. Det vil bli gitt eksempler på ulike former og typer av korrupsjon; fra småskala-korrupsjon på grensen mot uetisk, men ikke straffbar atferd, til store og komplekse tilfeller av korrupsjon. Forholdet mellom tradisjonelle bestikkelser og forhold som kan være indikatorer på korrupsjon (brudd på regler om transparens, habilitet) vies oppmerksomhet. Andre forhold for å få kunnskap og forståelse for fenomenet korrupsjon vil også bli fremhevet: Hvorfor oppstår ulike former for korrupsjon? Hvilke konsekvenser og omkostninger har korrupsjon? Hvilket omfang er det av korrupsjon i dag nasjonalt og internasjonalt?

For det andre tar kurset for seg hvilken atferd som rammes av straffelovens bestemmelser av korrupsjon, samt andre straffbare forhold som står i nær sammenheng med korrupsjon (bl.a. økonomisk utroskap og hvitvasking). Korrupsjon og etikk vies også oppmerksomhet.

For det tredje fokuseres det på hvordan korrupsjon kan forebygges og avdekkes i næringslivet og i offentlig sektor. Her presenteres internasjonale og nasjonale rettslige instrumenter og retningslinjer som er viktige når en privat eller offentlig virksomhet skal gjøre risikovurderinger og utarbeide interne rutiner for forebygging og avdekking av korrupsjon. Det drøftes også i noen grad hvordan man skal, bør og kan gå frem hvis det skulle avdekkes korrupsjon eller oppstå mistanke om korrupsjon i virksomheten.

Læringsutbytte

Kunnskap

Etter at kurset er gjennomført skal studentene ha:

- Grunnleggende kunnskap om fenomenet korrupsjon,
- grunnleggende kunnskap om hvilken atferd som rammes av straffebestemmelsene om korrupsjon, samt være i stand til å reflektere rundt etiske dilemmaer som kan oppstå i en korrupsjonskontekst,
- god kunnskap om hvordan private og offentlige virksomheter kan forebygge og avdekke korrupsjon.

Ferdigheter

Etter at kurset er gjennomført skal studentene kunne:

- Identifisere atferd som rammes av straffebestemmelsene mot korrupsjon,
- identifisere etiske spørsmål og dilemmaer som kan oppstå i virksomheten,
- utarbeide grunnleggende retningslinjer for å forebygge og avdekke korrupsjon i virksomheten, og
- legge opp en strategi for hvordan man skal, bør eller kan gå frem hvis det avdekkes korrupsjon eller det oppstår mistanke om korrupsjon i virksomheten.
-

Krav til forkunnskaper

?

Tilrådde forkunnskaper

Utdanning på bachelor-/masternivå. En fordel med grunnleggende kjennskap til rettsanvendelse?

Krav til studierett

Det blir gjennomført særskilt opptak til emnet

Arbeids- og undervisningsformer

Forelesninger og seminarundervisning (ca. 26 timer totalt), personlig veiledning etter behov og obligatorisk hjemmeeksamen.

Obligatorisk undervisningsaktivitet

Obligatorisk oppgave: Godkjend obligatorisk heimeoppgåve. Studentar som får oppgåva underkjent, får høve til å levere den éin gong til. Godkjend oppgåve er vilkår for å gå opp til eksamen.

Vurderingsformer

Seks timars heimeeksamen. Studentar som har gyldig forfall til eksamen eller stryk får tilbod om kontinuasjonseksamen.

Eksamensspråk

Norsk

Hjelpemiddel til eksamen

Ikke aktuelt for emnet grunnet vurderingsform hjemmeeksamen.

Karakterskala

Bestått/ikke bestått

Vurderingssemester

Høst

Litteraturliste

- Leslie Holmes: Corruption: A Very Short Introduction, Oxford University Press, Oxford 2015 (176 s.)
- Ingvild Rosseland Sandhaug: Korrupsjonsbekjempelse. Særlig om norske virksomheters ansvar for korrupsjon, Gyldendal, Oslo 2020.
  - Kapittel 3: Internasjonale konvensjoner mot korrupsjon (s. 60-95).
  - Del III (kapittel 4-8): Norsk korrupsjonslovgivning (s. 98-197).

- Kapittel 16: Korrupsjonsbekjempelse på virksomhetsnivå (s. 354-404).
- Til sammen 184 sider
- Transparency International Norge/Kommunenes sentralforbund: Beskytt kommunen! Håndbok i antikorrupsjon (2019) 39 s.
- Transparency International Norge: Beskytt din virksomhet! Oppdatert håndbok for næringslivet (2019) 40 s.
- Eidsivating lagmannsretts dom 1. juli 2022 (LE-2021-155124) («Nittedalsaken»). Tilgjengelig på Lovdata.
- En dom til, «suksesshistorie».

Læringsmaterieil

- Transparency International Norge: Dilemmasamling, caser for diskusjon.

Programansvarlig

Studieutvalget ved Det juridiske fakultet

Emneansvarlig

Professor Jon Petter Rui

Administrativt ansvarlig

Robert Stavenes

[Tilbake til saklisten.](#)

Endring av studieplan for MAJUR (2021) - rekkefølge på studieår

Dagens formulering om rekkefølge på emnene i [Studieplan for MAJUR \(studieordning av 2021\)](#) er i hovedsak identisk med formuleringen i [Studieplan for MAJUR \(studieordning av 2003\)](#).

I Studieplan for MAJUR (2021) fremgår det:

«Rekkefølge for emne i studiet

- *Emna på første studieår (JUS100, JUS211, JUS212, JUS213, JUS214 og JUS215) må vere greidde før ein begynner på andre studieår.*
- *Emna på andre studieår (JUS221, JUS222 og ex.phil.) må vere greidde før ein begynner på tredje studieår.*
- *Emna på tredje studieår (JUS231 og JUS232, samt 30 studiepoeng valemne eller 30 studiepoeng frå utveksling og JUS233) må vere greidde før ein begynner på fjerde eller femte studieår.*

Rekkefølga for emna i studiet går fram av utdanningsplanen for den einskilde student.»

Med denne formulering er det åpent for at studentene kan bytte om på fjerde og femte studieår slik det har vært praksis i studieordning av 2003.

På ny studieordning av 2021 er det av faglige hensyn ønskelig at studentene skal ferdiggjøre fjerde studieår før de begynner på femte studieår. I rapporten «[Innstilling fra arbeidsgruppen på 5. studieår på revidert studieordning femte studieår \(og valgemen på tredje studieår\)](#)» s. 6 er det argumentert for en slik løsning:

«Arbeidsgruppen mener at dagens mulighet til å snu om på fjerde og femte studieår bør oppheves. Ønsket om progresjon fra ett studieår til det neste tilsier at opplegget på femte studieår må kunne forutsette at studentene har gjennomført fjerde studieår før de påbegynner spesialiseringen som tilbys på siste studieår. Dette hindrer ikke at det i individuelle tilfelle kan fastsettes unntak i en students studieplan, men fakultetet bør ikke generelt gi uttrykk for at det ikke spiller noen rolle om man har fullført tre eller fire år med studier før man gir seg i kast med femte studieår.»

Ingen var kritiske til dette i høringsrunden.

Fakultetet gjør jevnlig unntak fra disse reglene for studenter med etterslep for å sikre mest mulig studieprogresjon, og vil fortsette med det framover dersom hensyn i konkrete taler for et slikt unntak.

SU uttaler:

Studieutvalget oppfordrer fakultetsstyret til å treffe følgende vedtak:

Studieplanen for MAJUR (studieordning av 2021) endres i tråd med forslaget fra arbeidsgruppen for 5. studieår slik at det ikke kan byttes om på 4. og 5. studieår:

[...]

- *Emna på tredje studieår (JUS231 og JUS232, samt 30 studiepoeng valemne eller 30 studiepoeng frå utveksling og JUS233) må vere greidde før ein begynner på fjerde studieår.*

- *Emna på 4. studieår (JUS34-, JUS34- og JUS34-) må vere greidde før ein begynner på femte studieår.*

Fakultetet kan gjøre unntak fra dette dersom særlige hensyn foreligger.

[Tilbake til saklisten.](#)

Emneevaluering for JUS121 Norske og internasjonale rettslige institusjoner

Alle emner ved Det juridiske fakultet skal hvert 3. år evalueres av emneansvarlig. Plan for gjennomføring av evalueringene samt rutinene er beskrevet i SU-sak 22/21.

Følgende emner skal ha emneevaluering i vårsemesteret 2022:

- JUS121 Norske og internasjonale rettslige institusjoner
- JUS123 Forvaltningsrett II
- JUS133 Rettskilde- og metodelære
- JUS135 Rettsstat og menneskerettigheter
- JUS242 Rettergang
- JUS250-2-C Health and Human Rights in the Welfare State
- JUS250-2-D Velferdsrett
- JUS271-2-C Energy and Climate Law
- JUS276-2-A Human Rights Law
- JUS277-2-A Introduction to Copyright Law
- JUS277-2-B International Copyright Law
- JUS291-2-A EU and EEA State Aid Law

Følgende emneevalueringer ble behandlet i SU sitt møte den 18.10.2022:

- JUS123 Forvaltningsrett II
- JUS135 Rettsstat og menneskerettigheter
- JUS242 Rettergang
- JUS250-2-C Health and Human Rights in the Welfare State
- JUS250-2-D Velferdsrett
- JUS271-2-C Energy and Climate Law
- JUS276-2-A Human Rights Law
- JUS291-2-A EU and EEA State Aid Law

Evalueringen for JUS121 Norske og internasjonale rettslige institusjoner, JUS133 Rettskilde- og metodelære, JUS277-2-A Introduction to Copyright Law og JUS277-2-B International Copyright Law skulle i utgangspunktet legges frem for studietvalget den 18.10.2022, men alle emneansvarlige fikk utsatt frist.

Evalueringene for JUS133 Rettskilde- og metodelære, JUS277-2-A Introduction to Copyright Law og JUS277-2-B International Copyright Law er fortsatt ikke levert av de emneansvarlige. I denne saken legges frem evalueringen for JUS121 Norske og internasjonale rettslige institusjoner.

Emneevalueringene samt studietvalgets bemerkninger hertil skal inngå i fakultets årlige egenvurdering (viser til sak 51/21-4) hvorfor studietvalget bør komme med en uttale til hver enkelt evaluering.

JUS121 Norske og internasjonale rettslige institusjoner

Emneevaluering

Emneansvarlig

Christian Franklin

E-post

christian.franklin@jur.uib.no

Evalueringen gjelder

JUS121 NIRI

Kurset/emnet som evalueres her ble avholdt

Vår 2022

Har det blitt gjort endringer i kurset siden forrige gang det ble avholdt? Hvis ja: hvilke?

Emneevalueringen her blir den siste for NIRI, nå som kurset har blitt avviklet ifm studiereformen. Evalueringen vil ta sikte på å dekke de siste 2-3 årene. Noen generelle kommentarer knyttet til erfaringene etter mer enn 10 år som kursansvarlig i emnet vil også følge helt til slutt, under «Samlet vurdering».

Kurset har gjennomgått en rekke endringer de siste 3 årene. Dels skyldtes dette koronapandemien, og at all undervisning måtte tas digitalt 2020/2021 og første halvdel av kurset 2021/2022. Forelesningene gikk på Zoom, og var uproblematisk. Storgruppene og arbeidsgruppene bydde derimot på større utfordringer, særlig med tanke på å skape en ramme for gode diskusjoner når man ikke sitter samlet fysisk. Mer tid enn vanlig gikk dermed med på veiledning av storgruppe- og arbeidsgruppelederne (både skriftlig og muntlig), som gjorde en utmerket jobb under til tider svært krevende forhold. God kommunikasjon, med en jevn og stadig strøm av informasjon til studentene gjennom hele kurset, var særdeles viktig, og her ble det gjort en rekke grep: Studentene fikk tettere oppfølging av faglærerne gjennom uformelle digitale møter i «Sikkerhetsrådet», som fant sted annenhver uke (videre forklart under). Foreleserne fikk også beskjed om å lage arbeidsplaner for studentene for sine deler av faget, slik at alle hadde mulighet til å henge med.

En annen endring som ble prøvd ut 2021/2022 var å korte ned antall arbeidsgruppeoppgaver på kurset fra 8 til 7, slik at kurset kunne starte opp for fullt over nyttår – og ikke rett før jul, som har vært tilfelle de siste 10 årene. Erfaringene mine knyttet til denne endringen er omtalt i neste punkt.

Kursets struktur

Kurset har de siste 2-3 årene hatt en balansert sammensetning av forelesninger, gruppeundervisning og selvstudium. Som nevnt over ble imidlertid antall arbeidsgruppeoppgaver på kurset kuttet fra 8 til 7 i 2021/2022, slik at kurset kunne starte opp for fullt over nyttår. Det har (forståelig nok) vært en del misnøye blant studentene med oppstart av NIRI uken(e) rett før jul – i hvert fall med tanke på gjennomføring av første arbeidsgruppesamling på kurset. I etterpåklokskapens lys, har jeg imidlertid delte meninger om dette var et godt grep eller ikke. På den ene siden fikk studentene anledning til å hente seg ordentlig godt inn over ferien, etter en lang høst og eksamen i tingsrett. På den andre siden var det flere studenter som ga tilbakemelding om at det var tungt å komme i gang igjen etter et lengre avbrekk. De fikk også dermed mindre tid til å reflektere over og forberede seg til det som mange vil mene er et av de mest krevende fagene på masterprogrammet, samt én øvings- og skriveoppgave mindre å trene seg opp gjennom. Dersom NIRI hadde gått igjen til vinteren, så hadde jeg nok derfor mest sannsynlig gått tilbake til 8 arbeidsgruppeoppgaver på kurset.

Læringskravene ble i alle tilfelle dekket på mer enn tilstrekkelig vis gjennom undervisningsopplegget som helhet.

Digitale elementer i kursgjennomføringen

Kurset har lenge hatt visse digitale innslag. Vi begynte tidlig med opptak/streaming av forelesninger, har brukt forskjellige spørreprogrammer under forelesning (Kahoot m.m.), emnesiden på Mitt UiB har vært flittig brukt siden starten, prøving har i en årrekke vært hjemmeeksamen der studentene har åpen tilgang til alle digitale kilder – og med innlevering i Inspera. Digitaliseringen ble naturligvis mer fullendt under pandemien, da man ikke hadde annet valg. I samråd med kursansvarlig avholdt biblioteket f.eks. en rekke digitale kildesøkekurs for NIRI-studentene, for å gi en innføring i hvordan man finner frem i ulike folke-, EU- og EØS-rettslige kilder. Og «Sikkerhetsrådet» ble

opprettet, som en uformell digital møteplass der faglærerne på kurset kunne møtes for å diskutere aktuelle saker i media, svare på spørsmål fra studentene, avholde konkurranser og i det hele tatt slippe studentene litt tettere innpå seg.

Litteratur

Vi har i mange år brukt de samme læringsbøkene (Smith; Ruud/Ulfstein; Horspool/Humphries; Greco-Wells; Fredriksen/Mathisen). Generelt kan sies at studentene har vært mer fornøyde jevnt over med folkeretts- og EØS-boka enn de har vært med statsretts- og EU-rettsboken. Hovedinnvendingen mot statsrettsboka har vært at den ikke er like strukturert som f.eks. Andenæs/Fliflet; til gjengjeld er sistnevnte oppført som støttelitteratur på kurset, som studentene er oppfordret til å lese flittig fra på alle deler av kurset. Vi var ellers tidlig ute med å prøve engelsk pensum på kurset (EU-rettsboka) – ikke alle studentene var like fornøyde med dette grepet heller, men gevinsten var merkbar: Jeg har lest utallige eksamensbesvarelser på kurset opp gjennom årene, både som sensor og nivåkontrollør, og studentene forstår tvilløst mer EU- (og dermed også EØS-)rett etter at denne boken kom på pensum enn før.

En utfordring i alle år var likevel at kursets ulike deler ikke kunne dekkes på tilstrekkelig vis gjennom én bok/tekst alene. Ikke nok med at dette ble dyrt for studentene. Sammenhengen mellom bøkene på kurset var heller ikke noe man kunne lese seg opp til gjennom pensum alene. Dette krevde at man i større grad måtte forsøke å lappe sammen de ulike delene gjennom forelesningene og oppgavene på kurset. Studentene måtte stadig påminnes om at det var en rød tråd gjennom det hele, som krevde blikk (både fremover, men særlig) bakover til det man allerede hadde vært gjennom. Jeg føler at vi lyktes godt med å sy sammen de ulike delene av kurset til en større helhet til slutt.

Studentenes arbeidsuke er normert til 40 timer i uka iht sentralt regelverk. I lys av dette: hvordan vurderer du arbeidsbelastningen i kurset ditt?

Arbeidsbelastningen på NIRI var høy, i hvert fall med tanke på at dette kurset gikk på 2. studieår. Pensum dekket fire bøker, og gjennom oppgavene måtte studentene også sette seg inn i ulike deler av støttelitteraturen, div. primærkilder m.m. Men i dette «perspektivfaget» var det nok vanskelig å forstå sammenhengene gjennom lesing alene – kursets forskjellige deler ble i stor grad sydd sammen gjennom forelesningene og oppgavene. Studentene måtte nok jobbe hardt og konsentrert for å holde tritt, og for å følge den tiltenkte progresjonen som kurets integrerte undervisningsopplegg la opp til. Det var arbeidsgruppesamling og oppgaveskriving/-kommentering hver uke i 8 uker, og storgruppesamling med obligatorisk muntlig presentasjon annenhver uke. I tillegg kom forelesningene. Folkerett, EU- og EØS-rett anses også av mange studenter som krevende fagområder å sette seg inn i og forstå, med mange nye kilder og metodiske aspekter å forholde seg til.

Overgangen fra skoleeksamen og obligatorisk kursoppgave til hjemmeeksamen i faget var den viktigste faktoren med tanke på å redusere arbeidsbelastningen til studentene på kurset over tid. Ved å fjerne obligatorisk kursoppgave åpnet timeplanen seg mer opp, slik at studentene fikk litt flere dager til å reflektere og pugge (eventuelt hente igjen det tapte) før eksamen. Innføringen av hjemmeeksamen bidro nok også på sin måte til at arbeidsbelastningen ble noe mindre – det er jo ikke nødvendig å pugge på samme måte når man har tilgang til alle kilder og kan diskutere oppgaven med sine medstudenter underveis. Fokuset kan da rettes mot faglig forståelse i stedet.

Forelesninger

NIRI har de siste tre årene fått meget positive tilbakemeldinger om forelesningene på kurset, som har vært holdt av Tverberg/Holmøyvik (statsrett), Skodvin (folkerett), Fredriksen (EØS-rett) og undertegnede (intro/oppsummering og EU-rett). Foruten at alle foreleserne er dyktige formidlere, skyldes nok de positive tilbakemeldingene også et forsøk på å introdusere (som et rent pedagogisk grep) større variasjon i forelesningsopplegget på de ulike delene av kurset: Holmøyvik foreleste f.eks. om dagsaktuelle saker; Fredriksen fokuserte på oppdatering for å fylle ut/bygge videre på pensum (som dermed krevde lesing i forkant); Skodvin fokuserte på metode; mens EU-rettsforelesningene ble holdt mer som en introduksjon til fagområdet på norsk (siden EU-boken var på engelsk).

Det varierte nok hvor mye studentaktivitet det var på forelesningene – både fra år til år, fra foreleser til foreleser, og fra en time til en annen.

Alle forelesningene har vært tatt opp på video. Tidligere ble disse opptakene lagt ut samlet på slutten av kurset, for de som måtte ønske å bruke dem som repetisjon før eksamen. Under pandemien ble alle digitale forelesninger lagt ut fortløpende. Året 2019/2020 startet vi med å legge ut opptak fortløpende, men endret opplegget etter at

foreleserne merket at antall fremmøtte i aud. 1 var avtagende utover i kurset – da gikk vi tilbake til samlet utleggelse mot slutten av kurset. Basert på erfaringene fra de siste 6-7 år, vil jeg nok mene at samlet utleggelse mot slutten av kurset (ca. to uker før hjemmeeksamen) var mest hensiktsmessig med tanke på progresjonen som var tiltenkt med undervisningsopplegget på NIRI (særlig med tanke på oppgavene studentene jobbet med i arbeids- og storgruppesammenheng).

Storgrupper og seminarer

Det har de siste årene vært avholdt 4 storgruppesamlinger, der studentene har obligatorisk muntlig fremføring minst en gang i løpet av kurset. Det var stort sett godt oppmøte i storgruppene, noe som heller ikke er overraskende gitt kravene til obligatorisk oppmøte som vi opererer med ved fakultetet.

Tilbakemeldingene fra studentene om hvordan de synes opplegget med muntlig fremføring fungerte har variert noe, men flere har sagt at de føler at læringsutbyttet blir lavt når de skal sitte og høre på andre studenter – særlig fordi de ikke vet om det som blir sagt er riktig eller ikke. På den annen side vil jeg nok mene at læringsutbyttet nok var høyere enn enkelte av studentene selv kanskje har følt. Storgruppen bestod ikke kun av presentasjonene - det ble satt av tid til diskusjon og/eller variasjonsoppgaver som bygget videre på presentasjonene (storgruppelederne fikk ekstra veiledningsmøte med kursansvarlig for drøfte slikt i forkant av hver storgruppe). Videre ligger det nok en del god læring i å evaluere det som eventuelt blir sagt i en prosedyre, debatt el.l. for ens egen del, og gjøre opp sin egen mening om innholdet, strukturen osv.

Tilbakemeldingene fra studentene har ellers stort sett vært positive til storgruppeundervisningen og -oppgavene på kurset de siste 3 årene.

Arbeids-/seminaroppgaver (1.-3. studieår: til arbeids- og storgrupper, 4. studieår: til seminarer)

2019/2020 og 2020/2021 ble det avholdt 8 arbeidsgrupper på kurset; mens det som tidligere nevnt ble kuttet ned til 7 i 2021/2022. 2-3 av arbeids-/storgruppeoppgavene på kurset har som regel blitt erstattet av nye hvert år. De siste tre årene har det derimot vært en del gjenbruk av de samme oppgavene – dels fordi oppgavesettet fremstod som robust og krevende nok i seg selv, dels fordi oppgavene fanget opp tematikk som fanget opp problemstillinger som fortsatt var dagsaktuelle, og dels fordi bruk av oppgaver som arbeidsgruppelederne selv har hatt tidligere som studenter på kurset har gjort det enklere for dem å lede diskusjonene i arbeidsgruppene sine. Det siste poenget gjelder nok tvilløst også for storgruppeoppgavene og storgruppelederne. Det må nok også legges til at motivasjonen for å lage helt nye oppgaver for et kurs som skal legges ned, uten å vite om de vil kunne dras med over i det nye faget Rettsstaten, ikke var helt på topp. Et par nye oppgaver har likevel også blitt lagt til de siste årene NIRI ble avholdt.

Opgavene synes å fungere godt – både med tanke på mestring av ordgrenser, bruk av (primær)kilder, orientering i pensum og støttelitteraturen og faglig og metodisk utfordring knyttet til dagsaktuelle problemstillinger. Arbeidsgruppelederne fikk skriftlig og muntlig veiledning til oppgavene; de fikk relativt frie tøyler til å tilpasse diskusjonen på arbeidsgruppen til oppgavens størrelse, gruppens nivå osv. Det var etter min mening langt viktigere å få til en god diskusjon i gruppen, fremfor å måtte dekke alt som oppgaven måtte reise av potensielle problemstillinger – dette fikk også arbeidsgruppelederne tydelig beskjed om. Mitt inntrykk er nok likevel at arbeidsgruppelederne gjennom veiledningene hadde et godt bilde av hvor skoen i de ulike oppgavene trykket, slik at man rakk gjennom de viktigste diskusjonstemaene innenfor oppgitt tid.

Mange av oppgavene bygget på tidligere gitte eksamensoppgaver, og ga dermed også god trening frem mot hjemmeeksamen på kurset. Dette var et bevisst grep, i et forsøk på å få bukt med den sagnomsuste «NIRI-knekken».

Kommenteringsnivået kunne nok ellers variere fra en arbeidsgruppe til en annen, noe som vel ikke er så overraskende. Generelt vil jeg nok si at nivået var tilfredsstillende, og at det kun var noen få tilfeller av underkjent kommentering hvert år.

Obligatorisk oppgave

Ikke brukt på kurset.

Sensorkorpset

Eksamen var hjemmeeksamen over fem dager, og bestod som regel av både praktikums- og teorioppgaver. Formatet kunne variere fra en eksamen til neste. Med unntak av kontinuasjonseksamen 2020 ble det avholdt oppgaveutvalg til hver eksamen. Utvalgsmøtene fungerte utmerket, til tross for at studentrepresentantene kun

hadde en halv dag til å vurdere en hjemmeeksamensoppgave som skulle løses i løpet av en hel arbeidsuke. Undertegnede hadde ansvaret for å lage oppgavene, men fikk etterhvert god hjelp av foreleserne – som alle kom med innspill til temaer/problemstillinger, og av og til skrev en del av oppgaven selv. Særlig mot slutten av NIRI sin tid ble foreleserne spurt om å delta mer aktivt i oppgaveskrivingen. Med overgangen til Rettsstaten for øyet, virket dette hensiktsmessig. Foreleserne skal ha en stor takk for sin innsats. Sensorveiledningene er omtalt over, og virket dekkende for sensorenes behov.

Eksamensoppgave og sensorveiledning

Eksamen var hjemmeeksamen over fem dager, og bestod som regel av både praktikums- og teorioppgaver. Formatet kunne variere fra en eksamen til neste. Med unntak av kontinuasjonseksamen 2020 ble det avholdt oppgaveutvalg til hver eksamen. Utvalgsmøtet fungerte utmerket, til tross for at studentrepresentantene kun hadde en halv dag til å vurdere en hjemmeeksamensoppgave som skulle løses i løpet av en hel arbeidsuke. Undertegnede hadde ansvaret for å lage oppgavene, men fikk etterhvert god hjelp av foreleserne – som alle kom med innspill til temaer/problemstillinger, og av og til skrev en del av oppgaven selv. Særlig mot slutten av NIRI sin tid ble foreleserne spurt om å delta mer aktivt i oppgaveskrivingen. Med overgangen til Rettsstaten for øyet, virket dette hensiktsmessig. Foreleserne skal ha en stor takk for sin innsats. Sensorveiledningene er omtalt over, og virket dekkende for sensorenes behov.

Karakterfordeling, strykprosent og frafall

Karakterfordelingen 2021/2022 fremstår relativt alminnelig, men med noe overvekt av de beste karakterene: 376 møtt til eksamen, 19 som ikke leverte. A (38 – 10,1%) B (115 – 30,6%) C (158 – 42%) D (50 – 13,3%) E (12 – 3,2%) F (3 – 0,8%). Tall for en femårsperiode har jeg ikke tilgjengelig.

Klagesensur og eventuelle kontrollkomisjoner

Til ordinær eksamen kom det inn 80 klager (av 376 besvarelser – 21,28 %). 43 av disse (53,75% av klagen) forble uendret. Av de 37 (46,25%) besvarelsene som ble endret var det 30 til gunst og 7 til ugunst. 3 besvarelser gikk til kontrollkomisjon.

Andre elementer knyttet til eksamen som bør påpekes

Gledelig nok har strykprosenten vært svært lav i mange år.

Årets digitale tilbakemelding fra studentene

Ikke gjennomført 2021/2022.

Internasjonalisering

I lys av at kurset dekker statsrett, folkerett, EU- og EØS-rett har NIRI et betydelig innslag av internasjonale rettskilder. Pensum i EU-rett er som tidligere nevnt på engelsk, og studentene må lese en del primære rettskilder (traktater, EU-/EØS-rettsakter, dommer, m.m.) på engelsk ifm oppgavene på kurset.

Samlet vurdering av kurset, og ev. forslag til tiltak for neste års kurs

Min samlede vurdering etter årets kurs er at den var vel gjennomført, at studentene virket stort sett fornøyde med kursopplegget og at de fikk et solid læringsutbytte.

Min samlede vurdering etter mer enn 10 års kursansvar er at jeg er fornøyd med hvor vi endte opp til slutt. Det er ikke så enkelt å ta over et kurs med et relativt (og etter min mening ufortjent) dårlig rykte, og forsøke å snu skuta. Det har krevd mye jobb over mange år å endre studentenes oppfatning – og selv om «NIRI-knekken» aldri forsvant helt som begrep tilknyttet faget, er min oppfatning at de studentene som ikke ble bergtatt av faget i hvert fall fant det overkommelig.

Hvis jeg tenker på kursets strukturelle utvikling de siste 10 årene, så tok det litt tid å finne en god balanse og vekselvirkning mellom ulike undervisnings- og læringsformer. Kurset ble mer komprimert over tid (særlig etter kuttet fra 20 til 17 studiepoeng), noe som førte til at man måtte tenke nytt om hvordan læringskravene skulle dekkas. Et egnet og vellykket grep i så måte var nok å flytte en del av deknningen fra forelesningene over i oppgavene; slik at dypdykk i enkelte emner/temaer dekket av oppgavene ble viet noe mindre oppmerksomhet på forelesning (som tidligere stort sett tok sikte på å dekke alt i pensum «vegg-til-vegg»), og heller dekket gjennom økt fokus på selvstudium, diskusjon og skrijving i arbeids- og/eller storgruppeoppgavene.

Det er ingen tvil om at studentenes forståelse for faget har økt betraktelig over tid. En rekke forskjellige tiltak som har blitt innført gradvis over de siste 10 årene har nok bidratt til dette: Obligatorisk kursoppgave og skoleeksamen

utgikk til fordel for hjemmeeksamen, som åpnet for større refleksjonsperioder i løpet av kurset; forelesningene ble spredt på flere hender, som gjorde at vi kunne heve kvaliteten på undervisningen i de forskjellige fagbolkene som NIRI dekket; oppgavesettet ble fullstendig overhålet, og oppdatert jevnlig for å fange opp dagsaktuelle problemstillinger; og kommunikasjonen ut til studentene ble gjort tydeligere, bl.a. gjennom introduksjonen av arbeidsplaner som kunne tjene til inspirasjon i arbeidet med fagets ulike deler og oppgavene på kurset. Kurset gjennomgikk en slags stille revolusjon, og til det bedre. At det skjedde gradvis og ikke over natten bidro nok også til større grad av aksept blant studentene, som sjeldent ga uttrykk for misnøye med de grepene som var tatt.

Avstanden mellom underviserne og studentene på kurset ble også mindre. God kommunikasjon, og en jevn strøm av informasjon ut om undervisningsopplegget og forventningene våre til studentene, hjalp nok her. Jeg er prisgitt innsatsen til alle underviserne som har deltatt på kurset opp gjennom årene. Anne Torekoven i studieadministrasjonen fortjener også en særskilt og stor takk for samarbeidet, som har vært forbilledlig. Det har vært et privilegium å ha ansvaret for dette kurset, og jeg vil gjerne takke fakultetet for tilliten.

Lokaler og undervisningsutstyr

Lokaler og undervisningsutstyr har vært tilstrekkelig for formålene.

Andre forhold som bør kommenteres

Ingen.

[Tilbake til saklisten.](#)

Endring av Utfyllende regler for studier ved Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen - § 2-5 Revisjon av utdanningsplan. Tap av studieplass

I fakultetets utfyllende regler § 2-5 står det i dag at «Examen Philosophicum og Examen Facultatum må være bestått før man kan begynne på andre studieår.»

Siden ex.phil. ligger på 2. studieår i ny ordning må denne endres. Regelen praktiseres ikke så strengt som den etter sin ordlyd skulle tilsi i dag, og det er ønskelig at regelen bedre reflekterer at det kan gjøres unntak.

Hvorfor unntak?

Et absolutt krav om at ex.fac. er bestått før studenter går videre på 2. studieår, vil innebære at studenter må holdes igjen slik at de ikke får begynne på JUS221 Rettsstaten. Studenter som kun mangler JUS100 fra første studieår må derfor «bytte ut» heng på 10 studiepoeng (JUS100) med heng på 28 studiepoeng (JUS221 Rettsstaten).

Unntaket vil ikke være aktuelt for mange studenter. Vi strekker oss langt for å tilrettelegge for studenter på JUS100 slik at flest mulig skal gjennomføre, og studentene som stryker på eksamen, får ny mulighet til kontinuasjonseksamen. Regelen kommer først og fremst på spissen for studenter som på grunn av for eksempel sykdom ikke får gjennomført de obligatoriske kravene for å få ta eksamen, men som består resten av 1. studieår.

Forslaget er at det kommer frem av regelen at studenter som *kun* mangler ex.fac. fra første studieår eller ex.phil. fra de to første studieårene kan søke om unntak.

SU uttaler:

Studieutvalget oppfordrer fakultetsstyret til å treffe følgende vedtak:

Utfyllende regler for studier ved Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen - § 2-5 endres slik:

§ 2-6 Revisjon av utdanningsplan. Tap av studieplass

5. Hvis en student ikke har fått godkjent et kurs, skal fakultetet fastsette en revidert utdanningsplan for vedkommende.

Ved etterslep på mer enn 20 studiepoeng kan studenten flyttes ned ett årskull, jf. studieplanens regler om rekkefølge og progresjon.

JUS100 EXFAC - Innføring i juridisk metode må være bestått før man kan begynne på andre studieår. Dersom JUS100 EXFAC - Innføring i juridisk metode er det eneste emnet en student mangler fra første studieår, kan fakultetet etter søknad gjøre unntak fra dette.

Ex.phil. må være bestått før man begynner på tredje studieår. Dersom ex.phil. er det eneste emnet studenten mangler fra første og andre studieår, kan fakultetet etter søknad gjøre unntak fra dette.

6. Endring i utdanningsplan medfører ikke noen tilsvarende endring med hensyn til hvilket studieår de enkelte emner tilhører etter studieplanen, jf. § 1-3 nr. 4.
7. Studenter som har et etterslep på mer enn 60 studiepoeng, mister studieplassen. Hvor særlige grunner foreligger, kan fakultetet etter søknad gjøre unntak fra dette.
8. Oppfølgingen av utdanningsplanene skjer i høstsemesteret, etter avsluttet studieår.

Endring av «Opptaksreglement for opptak til toårig mastergrad i rettsvitenskap»

Det juridiske fakultet har mottatt henvendelse fra Universitetet i Agder om hvorvidt det kun er karakterene fra UiA (og ikke karakterene fra utvekslingssemesteret) som teller ved opptak på det toårige masterprogrammet ved Det juridiske fakultet, UiB (MAJUR-2).

I [«Opptaksreglement for opptak til toårig mastergrad i rettsvitenskap»](#) er det regulert følgende:

§ 6 Rangering av søkerne

Søkerne rangeres på grunnlag av gjennomsnittskarakter i alle emnene som inngår i opptaksgrunnlaget, unntatt innføringsemner (EXPHIL og EXFAC Juridisk forprøve eller tilsvarende) og emner med karakteren B/IB fra og med våren 2020.

[...]

For studenter som er tatt opp på femårig master i rettsvitenskap ved Det juridiske fakultet, UiB inngår ikke karakterer fra utveksling på vitnemålet. Det er ønskelig med en lik praksis for studenter som søker seg inn på MAJUR-2. Dette er blant annet begrunnet i ønsket om at flest mulig studenter reiser på utveksling, og at evt. frykt for å få mindre gode karakterer på et utvekslingsopphold ikke skal avholde studentene fra å reise ut.

SU uttaler:

Fakultetsstyret oppfordres til å treffe følgende vedtak:

§ 6 i Opptaksreglement for opptak til toårig mastergrad i rettsvitenskap endres til følgende:

§ 6 Rangering av søkerne

Søkerne rangeres på grunnlag av gjennomsnittskarakter i alle emnene som inngår i opptaksgrunnlaget, unntatt innføringsemner (EXPHIL og EXFAC Juridisk forprøve eller tilsvarende), karakterer fra utvekslingsopphold og emner med karakteren B/IB fra og med våren 2020.

[...]

[Tilbake til saklisten.](#)

Sak 74/22-7

Nedlegging av JUS287-2-A EU and EEA Commercial Law og oppretting av JUS2301/JUS3501 Free movement under EU and EEA market law

I sak 76/22 til fakultetsstyret 27.9.2022 vedtok fakultetsstyret ny modell for engelskspråklege emne ved fakultetet der dei engelskspråklege emna som hovudregel skal finnast i to variantar med ulike emnkodar: Den eine versjonen av emnet skal ha læringsutbyteskildring i samsvar med bachelornivået i nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk, og den andre versjonen av emnet skal ha læringsutbyteskildring i samsvar med masternivå i nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk.

Som oppfølging av dette vedtaket har dei emneansvarlege for engelskspråklege spesialemne blitt bedne om å utarbeida nye emneskildringar.

Emneansvarlege Ingrid Margrethe Halvorsen Barlund og Melanie Regine Hack har utarbeidd dei to emneskildringane som ligg ved. I tillegg til å utvikla emnet til to ulike variantar foreslår dei emneansvarlege å endra namn på emnet for at namnet betre skal gjenspegle innhaldet i emnet. Namneendringa inneber altså ikkje endring av innhaldet i emna.

Mål og innhald er nær likelydande for dei to emna. I bacheloremnet er målet å gje studentane «an overview», medan i masteremnet skal studentane få «thorough knowledge». Likedan er det forventa læringsutbytet frå emna (kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse) ulikt formulert og tilpassa høvesvis studentar på 3. studieår (bachelornivå) og studentar på 5. studieår (masternivå).

Hovudlitteraturen for bachelorvarianten av emnet er på totalt 404 sider, medan hovudlitteraturen for mastervarianten av emnet er på totalt 495 sider.⁴ Begge emna har tilleggslitteratur, mastervarianten meir enn bachelorvarianten.⁵

Begge emna har obligatorisk arbeidskrav i form av ei obligatorisk oppgåve. Omfanget på oppgåva er ulik, med 2500 og 3500 ord som rettleiande ordgrense på høvesvis 3. årsemnet og 5. årsemnet. Studentane på masteremnet skal ikkje berre levera den obligatoriske oppgåva, men skal også levera og få godkjent disposisjon og få tilbakemelding på denne frå emneansvarleg. Dei skal deretter presentera oppgåveutkastet sitt i ein workshop saman med medstudentar og faglærar, før dei til sist leverer oppgåva. Bachelorstudentane skal kun levera oppgåva utan å først ha levert inn disposisjon eller halde presentasjon i workshop.

Vurderingsforma i begge emna er munnleg eksamen.

⁴ SU vedtok i sak 54/16 at for det integrerte masterprogram i rettsvitenskap ved Det juridiske fakultet gjeld følgjande sidetalsnorm: Hovudlitteraturen skal ha eit omfang på mellom 30 og 60 tekstsider pr. studiepoeng. I same sak uttalte også SU at «Det skal vidare tas hensyn til hvor i studiet emnet er plassert, sånn at hovedlitteraturen i emner som er plassert mot slutten av studiet normalt vil være mer omfattende enn emner tidlig i studiet.» Ut frå dette reknar studiedekanan at eit spesialemne på 5. studieår bør ha opp mot 60 sider hovudlitteratur per studiepoeng, og at eit valemne på 3. studieår bør ha kring 45 sider hovudlitteratur per studiepoeng.

⁵ I [ansattwikien](#) blir dei ulike kategoriane litteratur skildra slik: «Litteraturen kan deles i tre kategorier:

- **Innføringslitteratur**
Elementær; i dybde og/eller bredde ikke dekkende for læringskravene, men kan være nyttig som introduksjon til emnet.
- **Hovedlitteratur**
Dekker læringskravene, men ikke mer.
- **Tilleggslitteratur**
Går utover læringskravene.»

Overgangsordning og tal på eksamensforsøk

§3-2-4 i Forskrift om opptak, studier, vurdering og grader ved Universitetet i Bergen (UiB-forskrifta) seier: «Ved nedlegging av studieprogram, studieretninger og emner skal vedtaksorganet fastsette overgangstid for undervisning og vurdering. Studenter som er tatt opp til studieprogram som vedtas nedlagt, har rett til å fullføre dette i samsvar med vedtak om overgangstid. Ved nedlegging av emner skal det normalt avholdes vurdering i emnet i ett eller to påfølgende semestre etter siste undervisningssemester.»

I dette tilfellet er emna på masternivå så like at studentar som treng å gjennomføra vurdering i gamalt emne JUS287-2-A etter vårsemesteret 2023, i staden vil bli viste til å avlegga eksamen i nytt emne JUS3501 Free movement under EU and EEA market law.

§ 6-8-1 i UiB-forskrifta seier følgjande om antall vurderingsforsøk: «Ved Universitetet i Bergen gjelder det ordinært en øvre grense på tre vurderingsforsøk for det enkelte emne. Begrensningen i antallet vurderingsforsøk gjelder også dersom emnet har skiftet emnekode, inngår med ulik kode i flere studieprogrammer eller inngår i ny form i et studieprogram i tilknytning til en overgangsordning.

I medhald av dette gjeld at studentar har tre vurderingsforsøk samla både for det gamle emnet JUS287-2-A og kvart av dei to nye emna, og samla for dei to nye emna i kombinasjon. Ein student som tidlegare har nytta alle vurderingsforsøka i emnet på 3. studieår, kan ikkje få nye høve til å greia emnet ved å i staden melda seg til den andre utgåva av emnet på 5. studieår.

SU uttalar:

Studieutvalet oppfordrar fakultetsstyret til å leggja ned emnet JUS287-2-A EU and EEA Commercial Law etter studieåret 2022/2023 og i staden oppretta JUS2301/JUS3501 Free movement under EU and EEA market law som skal undervisast første gong haustsemesteret 2023, og til å vedta overgangsordningar og tal på vurderingsforsøk som skildra.

[Tilbake til saklisten.](#)

Emneskildring for Free Movement under EU and EEA Internal Market Law – valemne på 3. studieår

- Studiepoeng: 10
- Undervisningssemester: Haust
- Emnekode: JUS2301
- Talet på semester: 1
- Språk: English
- Ressursar: Sjå nedanfor.

Litteraturliste:

Required reading:

- Barnard, Catherine: The substantive law of the EU: the four freedoms (7th edition).
Apart from:
  - Chapter 2 (pp. 39-68).
  - Chapter 3, letter G (pp. 105-110).
  - Chapter 4, letter E (pp. 138-143).
  - Chapter 10, letter D (pp. 389-397).
  - Chapter 11, subchapter 2.4 (pp. 417-427), subchapters 1.4-1.5 (pp. 445-448), subcpters 3-7 (pp. 452-468).
  - Part IV on the free movement of capital and part V on completing the single market (pp. 515-607)

341 sider i Barnard (Kun saksopplysning, strykes før publisering)

- Arnesen, Finn et. al.: Agreement on the European economic area: a commentary. Articles 8-13 EEA on the free movement of goods (by Gunnar Thor Pétursson), pp. 270-311, and Articles 36-39 EEA on the free movement of services (by Olafur Einarsson), pp. 450-472.

63 sider kommentarutgåve (Kun saksopplysning, strykes før publisering)

Totalt: 404 sider (Kun saksopplysning, strykes før publisering)

Additional reading:

- Baudenbacher, Carl et. al.: The Handbook of EEA law. The Chapter on General Prohibition of Discrimination on Grounds of Nationality (by Halvard H. Fredriksen), pp. 391-411.

Studiepoeng, omfang

10 studiepoeng

Studienivå (studiesyklus)

Bachelor

Fulltid/deltid

Full time

Undervisningssemester

Autumn

Undervisningsstad

Faculty of Law, University of Bergen

Mål og innhald

The course aims to provide students with an overview of EU/EEA commercial law, focusing particularly on the regulation of the internal market and certain ancillary policies inherently connected thereto.

The topics covered by the course constitute the very core of EU/EEA cooperation, and will include (but not be limited to) both theoretical and practical aspects of the rules governing the EU Customs Union, the Four Freedoms and restrictions, derogations and justifications thereto, and the EU Common Commercial Policy (CCP).

Certain cross-policy aspects, particularly concerning the relationship between the Four Freedoms, state aid and competition rules, will also be touched upon during the course.

Læringsutbyte

Knowledge and skills:

By the end of the course, students will be expected to be able to

- understand the relationship between the EU and EEA regulatory regimes, and their relationship to the national legal systems of the EU and EFTA Member States on a basic level.
- be aware of the most recent developments in the case law of the EU and EFTA Courts in the policy fields in question.
- identify and apply the core EU Treaty and EEA Agreement rules and principles about the internal market and certain ancillary policies thereto, including (but not limited to):
  - o the four freedoms (free movement of goods, services, workers and capital), including restrictions, derogations and justifications thereto.
  - o EU Common Commercial Policy
  - o certain cross-policy issues (particularly the relationship between the four freedoms, state aid and competition regulatory regimes)

General competence:

By the end of the course, students should be able to:

- read and mindfully analyze legal sources, as well as academic works, in the field
- express ideas and legal reasoning through oral presentations and written case studies
- demonstrate a basic grounding in research skills and techniques particular to EU and EEA internal market law

Required Previous Knowledge

Two years of law studies.

Tilrådde forkunnskapar

Good level of English language.

Studiepoengsreduksjon

Combined with JUS287-2-A EU and EEA Commercial law or JUS3501 Free movement under EU and EEA market law this course will generate no new credits.

Combines successfully with JUS23XX/JUS35XX EU and EEA Public Procurement Law, JUS23XX/JUS35XX Competition Law, JUS2300/JUS3500 EU and EEA Institutional Law and Policymaking and JUS2302/3502 EU and EEA State aid law.

Krav til studierett

The course is available for the following students:

- Admitted to the five-year master programme in law
- Granted admission to elective courses at the Faculty of Law
- Exchange students at the Faculty of Law

The pre-requirements may still limit certain students' access to the course

Arbeids- og undervisningsformer

Lectures and seminars

Students may be asked to prepare case-studies and/or short presentations for certain lectures/seminars.

Obligatorisk undervisningsaktivitet

Students will be required to submit a paper during the course (approximately 2500 words). A passed paper is required for taking the oral exam.

Students who fail the paper will have a chance to resubmit their paper before the oral exam.

Vurderingsformer

Exam only in semesters with teaching.

Type of exam: oral examination.

Exam language:

English

Hjelpemiddel til eksamen

Support materials allowed during exam:

See section 3-5 of the Supplementary Regulations for Studies at the Faculty of Law at the University of Bergen.

Special regulations about dictionaries at school exam

- According to the Regulations for Studies, one dictionary is permitted support material during the examination. Bilingual dictionaries containing for example both Norwegian-English and English-Norwegian are considered as one dictionary.
- Bilingual dictionaries to/from the same two languages - for example Norwegian-English/English-Norwegian - in two different volumes are also considered as one dictionary (irrespective of publisher or edition).
- Dictionaries as described above cannot be combined with any other types of dictionaries.
- Any kind of combination which makes up more than two physical volumes is forbidden.

In case a student has a special need for any other combination than the above mentioned, such combination has to be clarified with/approved by the course coordinator minimum two weeks before the exam. Students who have not been granted permission to have a special combination minimum two weeks before the exam will be subject to the usual regulations (Section 3-5) about examination support materials.

Karakterskala

A - E for passed, F for failed.

Emneevaluering

According to the administrative arrangements for course evaluation at the Faculty of Law

Emneansvarleg

Melanie Hack og Ingrid Margrethe Halvorsen Barlund

Emneskildring for Free Movement under EU and EEA Internal Market Law – spesialempne på 5. studieår

- Studiepoeng: 10
- Undervisningssemester: Haust
- Emnekode: JUS3501
- Talet på semester: 1
- Språk: English
- Ressursar: Sjå nedanfor.

Litteraturliste:

Required reading:

- Barnard, Catherine: The substantive law of the EU: the four freedoms (7th edition).
Apart from:
  - Chapter 3, letter G (pp. 105-110).
  - Chapter 10, letter D (pp. 389-397).
  - Chapter 11, subchapter 2.4 (pp. 417-427), subchapters 1.4-1.5 (pp. 445-448).
  - Part IV on the free movement of capital and part V on completing the single market (pp. 515-607)

391 sider i Barnard (Kun saksopplysning, strykes før publisering)

- Arnesen, Finn et. al.: Agreement on the European economic area: a commentary. Articles 8-13 EEA on the free movement of goods (by Gunnar Thor Pétursson), pp. 270-311, and Articles 36-39 EEA on the free movement of services (by Olafur Einarsson), pp. 450-472.
- Franklin, Christian, "Article 3 Principle of Loyalty", in Finn Arnesen et. al. (eds): *Agreement on the European Economic Area: A Commentary*, [2018], pp. 180-196.

79 sider i kommentarutgåve (Kun saksopplysning, strykes før publisering)

- Klamert, Marcus, "Article 4 TEU", in Manuel Kellerbauer et. al. (eds), *The EU Treaties and the Charter of Fundamental Rights: A Commentary*, [2019], pp. 35-60).

25 sider i kommentarutgåve (Kun saksopplysning, strykes før publisering)

Totalt: 495 sider

Additional reading:

- Baudenbacher, Carl et. al.: The Handbook of EEA law. The Chapter on General Prohibition of Discrimination on Grounds of Nationality (by Halvard H. Fredriksen), pp. 391-411.
- Franklin, Christian et. al.: The effectiveness and application of EU and EEA law in national courts – principles of consistent interpretation. The chapters on Germany, the United Kingdom, Norway and Iceland.

- Fredriksen, Halvard and Franklin, Christian: Of pragmatism and principles: The EEA Agreement 20 years on, *Common Market Law Review*, [2015].
- Franklin, Christian: Square pegs and Round Holes: The free movement of persons under EEA law, *The Cambridge Yearbook of European Legal Studies*, [2017].
- Riesenhuber, Karl, *European Employment Law*, 2nd edition, [2022], in particular part 1, § 3 and 4.

Studiepoeng, omfang

10 studiepoeng

Studienivå (studiesyklus)

Master

Fulltid/deltid

Full time

Undervisningssemester

Autumn

Undervisningsstad

Faculty of Law, University of Bergen

Mål og innhald

The course aims to provide students with a thorough knowledge of substantive internal market law on the free movement, including the methodological features and core principles characterizing EU and EEA law and their differences across the pillars.

The topics covered by the course constitute the very core of EU/EEA cooperation, and will include (but not be limited to) both theoretical and practical aspects of the rules governing the EU Customs Union, the Four Freedoms and restrictions, derogations and justifications thereto, and the EU Common Commercial Policy (CCP).

Certain cross-policy aspects, particularly concerning the relationship between the Four Freedoms, state aid and competition rules, will also be touched upon during the course.

Læringsutbyte**Knowledge and skills:**

By the end of the course, students will be expected to be able to:

- demonstrate a high level of insight into the legal mechanisms governing the interplay between the EU, the EEA/EFTA - and national member states. This includes independently finding and critically assessing relevant internal market case law, as well as applying and evaluating other legal sources, such as seminal primary and secondary laws.

General competence:

By the end of the course, students should be able to (general competence):

- critically analyze and evaluate legal sources, as well as academic works, in the field
- employ academic writing and present legal issues through oral presentations and writing research papers
- demonstrate a grounding in research skills and techniques/legal methods particular to EU and EEA internal market law

Required Previous knowledge

Three years of law studies

Tilrådde forkunnskapar

Good level of English language.

Studiepoengsreduksjon

Combined with JUS287-2-A EU and EEA Commercial law or JUS2301 Free movement under EU and EEA market law this course will generate no new credits.

Combines successfully with JUS23XX/JUS35XX EU and EEA Public Procurement Law, JUS23XX/JUS35XX Competition Law, JUS2300/JUS3500 EU and EEA Institutional Law and Policymaking and JUS2302/3502 EU and EEA State aid law.

Krav til studierett

The course is available for the following students:

- Admitted to the five-year master programme in law
- Admitted to the two-year master programme in law
- Admitted to the Master of Laws (LLM) in EU and EEA Law
- Granted admission to elective courses at the Faculty of Law
- Granted additional right to study following completed master in law degree at UiB
- Exchange students at the Faculty of Law

The pre-requirements may still limit certain students' access to the course

Arbeids- og undervisningsformer

Lectures and seminars, master classes and workshops

Students may be asked to prepare case-studies and/or short presentations for certain lectures/seminars.

Obligatorisk undervisningsaktivitet

Students will be assigned topics provided to them for a paper they will work on during the whole course (approximately 3500 words). This includes the following mandatory working requirements: 1. Delivering a disposition to the teacher and receiving feedback prior to a workshop. 2. Presenting their draft paper on a workshop together with their co-students and teacher present. 3. Delivering their final paper, written individually.

Students who fail the paper will have a chance to resubmit their paper before the oral exam.

Vurderingsformer

Exam only in semesters with teaching.

Type of exam: Oral examination. Students should be prepared to receive questions on all topics covered by the course, including their paper.

Exam language: English

Hjelpemiddel til eksamen**Support materials allowed during exam:**

See section 3-5 of the Supplementary Regulations for Studies at the Faculty of Law at the University of Bergen.

Special regulations about dictionaries at school exam

- According to the Regulations for Studies, one dictionary is permitted support material during the examination. Bilingual dictionaries containing for example both Norwegian-English and English-Norwegian are considered as one dictionary.
- Bilingual dictionaries to/from the same two languages - for example Norwegian-English/English-Norwegian - in two different volumes are also considered as one dictionary (irrespective of publisher or edition).
- Dictionaries as described above cannot be combined with any other types of dictionaries.
- Any kind of combination which makes up more than two physical volumes is forbidden.

In case a student has a special need for any other combination than the above mentioned, such combination has to be clarified with/approved by the course coordinator minimum two weeks before the exam. Students who have not been granted permission to have a special combination minimum two weeks before the exam will be subject to the usual regulations (Section 3-5) about examination support materials.

Karakterskala

A - E for passed, F for failed.

Emneevaluering

According to the administrative arrangements for course evaluation at the Faculty of Law

Emneansvarleg

Melanie Hack og Ingrid Margrethe Halvorsen Barlund

*Sak 74/22-8***Nedlegging av JUS291-2-A EU and EEA State Aid Law og oppretting av JUS2302/JUS3502 EU and EEA State Aid Law**

I sak 76/22 til fakultetsstyret 27.9.2022 vedtok fakultetsstyret ny modell for engelskspråklege emne ved fakultetet der dei engelskspråklege emna som hovudregel skal finnast i to variantar med ulike emnkodar: Den eine versjonen av emnet skal ha læringsutbyteskildring i samsvar med bachelornivået i nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk, og den andre versjonen av emnet skal ha læringsutbyteskildring i samsvar med masternivå i nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk.

Som oppfølging av dette vedtaket har dei emneansvarlege for engelskspråklege spesialeemne blitt bedne om å utarbeida nye emneskildringar.

Emneansvarleg Malgorzata Cyndecka har utarbeidd dei to emneskildringane som ligg ved. Mål og innhald er likelydande for dei to emna, medan det forventast læringsutbytet frå emna (kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse) er ulikt formulert og tilpassa høvesvis studentar på 3. studieår (bachelornivå) og studentar på 5. studieår (masternivå).

Hovudlitteraturen for bachelorvarianten av emnet er på totalt 473 sider, medan hovudlitteraturen for mastervarianten av emnet er på totalt 540 sider.⁶

Bacheloremnet har ingen obligatoriske arbeidskrav, medan det på masteremnet er obligatorisk oppmøte på to masterseminar, inkludert å halda ein presentasjon på det eine.

Vurderingsforma i begge emna er fire timar skriftleg skuleeksamen.

Overgangsordning og tal på eksamensforsøk

§3-2-4 i Forskrift om opptak, studier, vurdering og grader ved Universitetet i Bergen (UiB-forskrifta) seier: «Ved nedlegging av studieprogram, studieretninger og emner skal vedtaksorganet fastsette overgangstid for undervisning og vurdering. Studenter som er tatt opp til studieprogram som vedtas nedlagt, har rett til å fullføre dette i samsvar med vedtak om overgangstid. Ved nedlegging av emner skal det normalt avholdes vurdering i emnet i ett eller to påfølgjende semestre etter siste undervisningssemester.»

I dette tilfellet er emna på masternivå så like at studentar som treng å gjennomføra vurdering i gamalt emne JUS291-2-A etter vårsemesteret 2023, i staden vil bli viste til å avlegga eksamen i nytt emne JUS3502 EU and EEA State Aid Law.

§ 6-8-1 i UiB-forskrifta seier følgjande om antall vurderingsforsøk: «Ved Universitetet i Bergen gjelder det ordinært en øvre grense på tre vurderingsforsøk for det enkelte emne. Begrensningen i antallet vurderingsforsøk gjelder også dersom emnet har skiftet emnekode, inngår med ulik kode i flere studieprogrammer eller inngår i ny form i et studieprogram i tilknytning til en overgangsordning.

I medhald av dette gjeld at studentar har tre vurderingsforsøk samla både for det gamle emnet JUS291-2-A og kvart av dei to nye emna, og samla for dei to nye emna i kombinasjon. Ein student som tidlegare har

---

⁶ SU vedtok i sak 54/16 at for det integrerte masterprogram i rettsvitenskap ved Det juridiske fakultet gjeld følgjande sidetalsnorm: Hovudlitteraturen skal ha eit omfang på mellom 30 og 60 tekstsider pr. studiepoeng. I same sak uttalte også SU at «Det skal vidare tas hensyn til hvor i studiet emnet er plassert, sånn at hovedlitteraturen i emner som er plassert mot slutten av studiet normalt vil være mer omfattende enn emner tidlig i studiet.» Ut frå dette reknar studiedekanen at eit spesialeemne på 5. studieår bør ha opp mot 60 sider hovudlitteratur per studiepoeng, og at eit valemne på 3. studieår bør ha kring 45 sider hovudlitteratur per studiepoeng.

nytta alle vurderingsforsøka i emnet på 3. studieår, kan ikkje få nye høve til å greia emnet ved å i staden melda seg til den andre utgåva av emnet på 5. studieår.

SU uttalar:

Studieutvalet oppfordrar fakultetsstyret til å leggja ned emnet JUS291-2-A EU and EEA State Aid Law etter studieåret 2022/2023 og i staden oppretta JUS2302/JUS3502 EU and EEA State Aid Law som skal undervisast første gong haustsemesteret 2023, og til å vedta overgangsordningar og tal på vurderingsforsøk som skildra.

[Tilbake til saklisten.](#)

Emneskildring for EU and EEA State Aid Law – valemne på 3. studieår

Emnenavn (bokmål)	EU and EEA State Aid Law
Emnenavn (nynorsk)	EU and EEA State Aid Law
Emnenavn (kortversjon)	EU/EEA State Aid Law
Emnenavn (engelsk)	EU and EEA State Aid Law
Antall studiepoeng	10
Om studienivå, læringsmål og utbyttebeskrivelser	
Nivået gjenfinnes i emnets læringsmål, og må henge sammen med forkunnskapskravene. Et emne på masternivå kan inngå i en bachelorgrad, men ikke omvendt – emner på masternivå stiller store krav til fordypning.	
Studienivå	- BA (bachelornivå)
Type emne	- Valgemne 3. studieår
Studierett	The course is available for the following students: • Admitted to the five-year master programme in law • Granted admission to elective courses at the Faculty of Law • Exchange students at the Faculty of Law The pre-requirements may still limit certain students' access to the course
Forkunnskapskrav	
Two years of law studies.	
Anbefalte forkunnskaper	
Good level of English language. Basic knowledge of EU/EEA law.	
Faglig overlapp*	
Combined with JUS291-2-A EU and EEA State Aid Law or JUS3502 EU and EEA State Aid Law, this course will generate no new credits.	
Emnet er særlig godt egnet i kombinasjon med*	
JUS2301/3501 Free movement under EU and EEA market law	
JUS23XX/35XX Competition Law	
JUS23XX/35XX EU and EEA Public Procurement Law	
Emneansvarlig(e)	Malgorzata Agnieszka Cyndecka
Undervisere	Malgorzata Agnieszka Cyndecka

Emnets mål og innhold

This course aims to provide students with a comprehensive overview of the EU/EEA State aid rules and their application to state interventions that amount to aid within the meaning of Articles 107(1) TFEU and 61(1) EEA, respectively. A company that receives government support gains an advantage over its competitors. Therefore, the EU Treaty and the EEA Agreement generally prohibit providing State aid unless it is justified by reasons of general economic development. To ensure that this prohibition is respected, and exemptions are applied equally across the EU/EEA, the European Commission and the EFTA Surveillance Authority (ESA) are in charge of ensuring that the EU/EEA Member States comply with State aid rules. Their decisions are subject to judicial review by the EU Courts and the EFTA Court, respectively.

EU/EEA State aid rules are an essential component of EU/EEA competition law. State aid control has considerably gained in importance since the 1980s. The practical importance of State aid rules was well demonstrated in the wake of the financial crisis in 2008/2009. The ongoing COVID-19 crisis and energy crisis caused by the war in Ukraine have one more time confirmed the importance of ensuring that the Member States may support companies in a way that does not undermine the internal market. At the end of 2021, EU Member States granted around €940 billion to companies in the context of the COVID-19 crisis, representing about 3.39% of total EU27 GDP on an annual basis.

Indeed, contrary perhaps to popular belief, State aid law is not only about preventing EU/EEA Member States from granting aid that is incompatible with the internal market - it is first and foremost about granting aid that is compatible with the internal market. Such aid is justified when it corrects market failures and/or targets sustainable growth-enhancing policies without adversely affecting trading conditions to an extent contrary to the common interest. Typical examples of "good aid" are aid to energy and environmental protection, regional development, combating unemployment, promoting innovation, research and development, allowing small and medium undertakings (SMEs) to apply for bank loans on preferential terms, and, certainly, aid to companies suffering from the consequences of the COVID-19 outbreak or the Russian aggression in Ukraine.

Importantly, State aid is subject to approval by the Commission (EU Member States) or ESA (Norway, Iceland and Liechtenstein). Aid that is granted in breach of State aid rules must, as a rule, be repaid by the beneficiary. In the worst case, this may lead to bankruptcy of the beneficiary in question.

This course is designed to provide students with a thorough analysis of the most relevant aspects of State aid law, including but not limited to the following aspects:

- Definition of State aid and objectives of State aid control;
- The notion of the «private investor test» - the state acting as entrepreneur, and issues of cross-subsidization;
- Primary and secondary EU and EEA law on state aid, the relevant case-law of the EU Courts and the EFTA Court;
- State aid control at national level in the EEA Member States;
- Certain relevant aspects of the interplay and boundaries between State aid and Public Procurement law;
- Compatibility assessment and Services of General Economic Interest (SGEIs);
- Procedures before the Commission and the EFTA Surveillance Authority (ESA);
- The scope of judicial review;
- Measures concerning the recovery of aid that was declared incompatible with the internal market.

Læringsutbytte

Kunnskaper

By the end of the course, students:

- have general knowledge of material and procedural rules in the field of State aid as well as the relevant theories, principles and notions
- have general knowledge of the rules governing the competences and obligations of national authorities and national courts in the field of State aid
- are familiar with the ongoing academic discussions in the field and the modernisation of State aid rules that are being adjusted in order to respond to amongst others climate change and crises resulting from the Covid-19 outbreak and the war in Ukraine

- can update the acquired knowledge by using different resources
- have knowledge of the reasoning behind the State aid law regime and its significance.

Ferdigheter

By the end of the course, students:

- can identify the relevant rules that are applicable to a given case and apply them correctly while explaining and justifying their choice by referring to the relevant case law and legal literature
- can identify potential and existing weaknesses of the current regulations.

Generell kompetanse

The student:

- can complete the assignments alone or as part of a group and present the findings both orally and in writing
- can discuss relevant topics in the field
- is familiar with the role of State aid rules in the context of the EU's policies and ambitions concerning amongst others fighting climate change

Beskriv sammenhengen mellom læringsutbyttet, undervisningen og prøvingen.

Teaching consists of 10 lectures. During the lectures students are presented with both the theory and its application to examples of State interventions that may amount to State aid. In this respect, students are given small assignments to be solved either alone or in a group. The exam will test both the theory and its application. The students will be given one theoretical and one practical question - case.

Litteratur

Hovedlitteratur

Selected chapters of: Leigh Hancher, Tom Ottervanger, Piet Jan Slot (eds), "EU State Aids", Sweet & Maxwell 2021:

2. Phedon Nicolaides, "The economics of State aid and the fundamental state aid trilemma", pp. 23-42.
3. Leigh Hancher, "The general framework", pp. 43-130.
4. Leigh Hancher, Francesco Maria Salerno, "Article 107(2) and Article 107(3)", pp. 131-182.
6. Koen van de Castele, "De minimis aid", pp. 205-216.
7. Koen Van de Castele, «General Block Exemption Regulation», pp. 217-251.
8. Thomas Jaeger, "Services of General Economic Interest", pp. 255-306.
12. Wolfgang Schön, "State aid in the area of taxation", pp. 431-490.
25. Paul-John Loewenthal, Clemes Ziegler, "Administrative procedure", pp. 1033-1087.
26. Maartne Aalbers, Paul Adriaanse, "Recovery of unlawful aid", pp. 1089-1116.
27. Leo Flynn, Hans Gilliams, "Judicial protection", pp. 1117-1197.

Undervisningssted

- Faculty of Law, University of Bergen

Undervisningssemester

- Spring

Undervisningsspråk

English

Undervisningsformer og -metoder

Discussion-based lectures.

During the lectures, students will be presented with the theory (the relevant regulations, principles and theories in the field) and its application by discussing examples of State aid cases.

In addition, students will have access to dedicated modules for self-study via the online learning support system Mitt UiB. The modules in Mitt UiB will address selected topics in the field.

Emnet har obligatorisk oppgave

- Nei

Vurdering

Vurderingsformen(e) må henge sammen med undervisningen og det generelle læringsutbyttet.

Vurderingssemester

- Spring

4-hour digital school exam.

Vurderingsform(er)

Information about digital examination can be found here:

<http://www.uib.no/en/education/87471/digital-examination#>

Begrunnelse for vurderingsform

The exam verifies the knowledge of both the theory, that is the relevant legislation in the field, principles, notions and theories, and its application, that is identification and application of the relevant regulations.

Språk eksamensoppgave

English

Språk eksamensbesvarelse

English

Karakterskala

A-E for passed, F for fail

Hjelpemidler til eksamen**Support materials allowed during school exam**

See section 3-5 of the Supplementary Regulations for Studies at the Faculty of Law at the University of Bergen.

Special regulations about dictionaries

- According to the Regulations for Studies, one dictionary is permitted support material during the examination. Bilingual dictionaries containing for example both Norwegian-English and English-Norwegian are considered as one dictionary.
- Bilingual dictionaries to/from the same two languages - for example Norwegian-English/English-Norwegian - in two different volumes are also considered as one dictionary (irrespective of publisher or edition).
- Dictionaries as described above cannot be combined with any other types of dictionaries.
- Any kind of combination which makes up more than two physical volumes is forbidden.
- In case a student has a special need for any other combination than the above mentioned, such combination has to be clarified with/approved by the course coordinator minimum two weeks before the exam. Students who have not been granted permission to have a special combination minimum two weeks before the exam will be subject to the usual regulations (Section 3-5) about examination support materials.

Programansvarlig

Studieutvalget har programansvaret for fakultetets studietilbud. Studieutvalget er delegert det koordinerende og overordnede ansvaret for fakultetets studietilbud. (Reglement for Det juridiske fakultet, § 9 pkt. 1.)

Evaluering av emnet

According to the administrative arrangements for course evaluation at the Faculty of Law

Emnebeskrivelsen er utarbeidet av

Malgorzata Agnieszka Cydecka

E-post

malgorzata.cydecka@uib.no

Emneskildring for EU and EEA State Aid Law – spesielemne på 5. studieår

Emnenavn (bokmål)	EU and EEA State Aid Law
Emnenavn (nynorsk)	EU and EEA State Aid Law
Emnenavn (kortversjon)	EU/EEA State aid
Emnenavn (engelsk)	EU and EEA State Aid Law
Antall studiepoeng	10
Om studienivå, læringsmål og utbyttebeskrivelser	
Studienivå	- MA (masternivå)
Type emne	- Spesielemne 5. studieår
Studierett	The course is available for the following students: • Admitted to the five-year programme in law • Admitted to the two-year master programme in law • Admitted to the Master of Laws (LLM) in EU and EEA Law • Granted admission to elective courses at the Faculty of Law • Granted additional right to study following completed master in law degree at UiB • Exchange students at the Faculty of Law The pre-requirements may still limit certain students' access to the course
Forkunnskapskrav	Two years of law studies.
Anbefalte forkunnskaper	Good level of English language. Basic knowledge of EU/EEA law.
Faglig overlapp*	Combined with JUS291-2-A EU and EEA State Aid Law or JUS2302 EU and EEA State Aid Law, this course will generate no new credits.
Emnet er særlig godt egnet i kombinasjon med*	JUS2301/3501 Free movement under EU and EEA market law JUS23XX/35XX Competition Law JUS23XX/35XX EU and EEA Public Procurement Law
Emneansvarlig(e)	Malgorzata Agnieszka Cyndecka
Undervisere	Malgorzata Agnieszka Cyndecka

Emnets mål og innhold

This course aims to provide students with a comprehensive overview of the EU/EEA State aid rules and their application to state interventions that amount to aid within the meaning of Articles 107(1) TFEU and 61(1) EEA, respectively. A company that receives government support gains an advantage over its competitors. Therefore, the EU Treaty and the EEA Agreement generally prohibit providing State aid unless it is justified by reasons of general economic development. To ensure that this prohibition is respected and exemptions are applied equally across the EU/EEA, the European Commission and the EFTA Surveillance Authority (ESA) are in charge of ensuring that the EU/EEA Member States comply with State aid rules. Their decisions are subject to judicial review by the EU Courts and the EFTA Court, respectively.

EU/EEA State aid rules are an essential component of EU/EEA competition law. State aid control has considerably gained in importance since the 1980s. The practical importance of State aid rules was well demonstrated in the wake of the financial crisis in 2008/2009. The ongoing COVID-19 crisis and energy crisis caused by the war in Ukraine have one more time confirmed the importance of ensuring that the Member States may support companies in a way that does not undermine the internal market. At the end of 2021, EU Member States granted around €940 billion to companies in the context of the COVID-19 crisis, representing about 3.39% of total EU27 GDP on an annual basis.

Indeed, contrary perhaps to popular belief, State aid law is not only about preventing EU/EEA Member States from granting aid that is incompatible with the internal market - it is first and foremost about granting aid that is compatible with the internal market. Such aid is justified when it corrects market failures and/or targets sustainable growth-enhancing policies without adversely affecting trading conditions to an extent contrary to the common interest. Typical examples of "good aid" are aid to energy and environmental protection, regional development, combating unemployment, promoting innovation, research and development, allowing small and medium undertakings (SMEs) to apply for bank loans on preferential terms, and, certainly, aid to companies suffering from the consequences of the COVID-19 outbreak or the Russian aggression in Ukraine.

Importantly, State aid is subject to approval by the Commission (EU Member States) or ESA (Norway, Iceland and Liechtenstein). Aid that is granted in breach of State aid rules must, as a rule, be repaid by the beneficiary. In the worst case, this may lead to bankruptcy of the beneficiary in question.

This course is designed to provide students with a thorough analysis of the most relevant aspects of State aid law, including but not limited to the following aspects:

- Definition of State aid and objectives of State aid control;
- The notion of the «private investor test» - the state acting as entrepreneur, and issues of cross-subsidization;
- Primary and secondary EU and EEA law on state aid, the relevant case-law of the EU Courts and the EFTA Court;
- State aid control at national level in the EEA Member States;
- Certain relevant aspects of the interplay and boundaries between State aid and Public Procurement law;
- Compatibility assessment and Services of General Economic Interest (SGEIs);
- Procedures before the Commission and the EFTA Surveillance Authority (ESA);
- The scope of judicial review;
- Measures concerning the recovery of aid that was declared incompatible with the internal market.

Læringsutbytte

Kunnskaper

By the end of the course, students:

- have advanced knowledge of material and procedural rules in the field of State aid as well as the relevant theories, principles and notions
- have advanced knowledge of the rules governing the competences and obligations of national authorities and national courts in the field of State aid
- have good knowledge of the ongoing academic discussions in the field and can present their own opinions when discussing the most debated topics such as State aid and taxation (tax rulings), the use of Temporary Frameworks or supporting the European Green Deal
- have good knowledge of the ongoing modernisation of State aid rules that are being adjusted in order to respond to amongst others climate change and crises resulting from the Covid-19 outbreak and the war in Ukraine
- can update the acquired knowledge by using different resources

– have knowledge of the reasoning behind the State aid law regime and its significance in the legal framework of the internal market as well as its relation to competition law, public procurement law and the rules of the four freedoms.

Ferdigheter

By the end of the course, students:

- can identify the relevant rules that are applicable to a given case and apply them correctly while explaining and justifying their choice of regulations and the conclusions both orally and in writing
- can identify potential and existing weaknesses of the current regulations and discuss potential solutions
- can provide a thorough analysis of a given topic by referring to relevant regulations, case-law and legal literature.

Generell kompetanse

By the end of the course, students:

- can complete the proposed assignments alone or as part of a group, present and discuss the results orally and in writing
- can communicate the relevant issues in the field and discuss them by using State aid law terminology and theories
- can discuss and assess the role of State aid rules in the context of the EU's policies and ambitions concerning amongst others fighting climate change, economic and energy crises.

Beskriv sammenhengen mellom læringsutbyttet, undervisningen og prøvingen.

Teaching consists of 10 lectures and 2 master classes. During the lectures students are presented with both the theory and its application to examples of State interventions that may amount to State aid. In this respect, students are given small assignments to be solved either alone or in a group. During master classes, students discuss and solve examples of complex State aid cases and participate in a moot court exercise. In this way, students acquire knowledge of the relevant rules and learn how to apply them. The exam consists of an obligatory essay (home exam) and a school exam. The essay requires students to elaborate on a given topic, which tests the student's knowledge of the relevant rules, case law as well as referring to relevant legal literature. The school exam consists of two parts: a case and a theoretical question. The case tests the student's ability to first identify the relevant rules and then apply them correctly while providing arguments for the chosen solution. The case always leaves some room for raising more problematic issues, which gives students a possibility to demonstrate their knowledge of State aid law in a broader context.

Litteratur

Hovedlitteratur

Selected chapters of: Leigh Hancher, Tom Ottervanger, Piet Jan Slot (eds), "EU State Aids", Sweet & Maxwell 2021:

2. Phedon Nicolaides, "The economics of State aid and the fundamental state aid trilemma", pp. 23-42.
3. Leigh Hancher, "The general framework", pp. 43-130.
4. Leigh Hancher, Francesco Maria Salerno, "Article 107(2) and Article 107(3)", pp. 131-182.
6. Koen van de Castele, "De minimis aid", pp. 205-216.
7. Koen Van de Castele, «General Block Exemption Regulation», pp. 217-251.
8. Thomas Jaeger, "Services of General Economic Interest", pp. 255-306.
12. Wolfgang Schön, "State aid in the area of taxation", pp. 431-490.
25. Paul-John Loewenthal, Clemes Ziegler, "Administrative procedure", pp. 1033-1087.
26. Maartne Aalbers, Paul Adriaanse, "Recovery of unlawful aid", pp. 1089-1116.
27. Leo Flynn, Hans Gilliams, "Judicial protection", pp. 1117-1197.

Articles (available via UiB)

- Ranjana Andrea Achleitner, "The Interplay between the European Commission, National Authorities and National Courts in State Aid Law: An Attempt to Cut the Gordian Knot", *European State Aid Law Quarterly*, 2/2022, pp. 173-180.
- Antonis Metaxas, "EU State Aid Control in a Dynamic Global Environment: Time to Rethink the Interested Party Concept?", *European State Aid Law Quarterly*, 1/2022, pp. 43-53.

- Verena Rošic Feguš, "The Legitimacy of EU Soft Law: Still Nothing New or a Turn for The Worse in the Field of State Aid?", *European State Aid Law Quarterly*, 1/2022, pp. 54-64.
- Raymond Luja, "The Foreign Subsidies Regulation: Countering State Aid Beyond the European Union", *European State Aid Law Quarterly*, 2/2021, pp. 187-199.
- Leigh Hancher, Antonios Bouchagiar, "Hinkley Point C: Trimming the SAM, While Extending the Reach of Wider EU Law Infringements?", *European State Aid Law Quarterly*, 4/2021, pp. 529-545.
- Malgorzata Cyndecka, "'Reversed', 'Excessive' or Misconstrued? The Controversy About the Burden of Proof in MEOP Cases", *European State Aid Law Quarterly*, 2/2019, pp. 157-168.

Undervisningssted -Faculty of Law, University of Bergen

Undervisningssemester - Spring

Undervisningsspråk English

Undervisningsformer og -metoder

Discussion-based lectures and Master Classes.

During the lectures, students will be presented with the theory (the relevant regulations, principles, and theories in the field) and its application by discussing examples of State aid cases.

In addition, students will have access to dedicated modules for self-study via the online learning support system Mitt UiB. The modules in Mitt UiB will address selected topics in the field.

Master Classes look to go one step further than regular lectures – requiring more in-depth and specific preparation (i.e. reading of specific cases, articles, reports etc.), and charging students with responsibility for teaching and learning from each other through the use of flipped classrooms, group and/or individual presentations and debates.

Emnet har obligatorisk oppgave - Nei

Andre obligatoriske undervisningsaktiviteter

Participation in master classes, including a student presentation as part of the master classes.

Vurdering

Vurderingsformen(e) må henge sammen med undervisningen og det generelle læringsutbyttet.

Vurderingssemester - Spring

4-hour digital school exam.

Vurderingsform(er)

The students will have to answer two theoretical questions and provide an analysis of a case rising State aid issues. During the course students will learn how to approach such assignments.

Information about digital examination can be found here:

<http://www.uib.no/en/education/87471/digital-examination#>

Begrunnelse for vurderingsform

The exam tests both theoretical and practical knowledge of State aid rules.

Språk eksamensoppgave English

Språk eksamensbesvarelse English

Karakterskala A-E for passed, F for failed

Hjelpemidler til eksamen**Support materials allowed during school exam**

See section 3-5 of the Supplementary Regulations for Studies at the Faculty of Law at the University of Bergen.

Special regulations about dictionaries

- According to the Regulations for Studies, one dictionary is permitted support material during the examination. Bilingual dictionaries containing for example both Norwegian-English and English-Norwegian are considered as one dictionary.
- Bilingual dictionaries to/from the same two languages - for example Norwegian-English/English-Norwegian - in two different volumes are also considered as one dictionary (irrespective of publisher or edition).
- Dictionaries as described above cannot be combined with any other types of dictionaries.
- Any kind of combination which makes up more than two physical volumes is forbidden.
- In case a student has a special need for any other combination than the above mentioned, such combination has to be clarified with/approved by the course coordinator minimum two weeks before the exam. Students who have not been granted permission to have a special combination minimum two weeks before the exam will be subject to the usual regulations (Section 3-5) about examination support materials.

Programansvarlig

Studieutvalget har programansvaret for fakultetets studietilbud. Studieutvalget er delegert det koordinerende og overordnede ansvaret for fakultetets studietilbud. (Reglement for Det juridiske fakultet, § 9 pkt. 1.)

Evaluering av emnet

According to the administrative arrangements for course evaluation at the Faculty of Law

Emnebeskrivelsen er utarbeidet av Malgorzata Agnieszka Cyndecka

E-post

malgorzata.cyndecka@uib.no

Sak 74/22-9

Nedlegging av JUS298-2-A Law, Regulation and Technology og oppretting av JUS2305/JUS3505 Law, Regulation and Technology

I sak 76/22 til fakultetsstyret 27.9.2022 vedtok fakultetsstyret ny modell for engelskspråklege emne ved fakultetet der dei engelskspråklege emna som hovudregel skal finnast i to variantar med ulike emnkodar: Den eine versjonen av emnet skal ha læringsutbyteskildring i samsvar med bachelornivået i nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk, og den andre versjonen av emnet skal ha læringsutbyteskildring i samsvar med masternivå i nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk.

Emnet Law, Regulation and Technology vart opphavleg ikkje foreslått som anna enn eit spesialemne på masternivå då fakultetets inntrykk var at dette emnet haldt eit så høgt nivå at det vanskeleg ville kunne tilpassast bachelorstudentar i tillegg. Professor Justine Pila blei difor opphavleg ikkje beden om å utarbeida reviderte emneskildringar. På eige initiativ har ho teke kontakt og foreslått at også hennar emne kan tilpassast i versjonar både på bachelor og masternivå. Når emneansvarleg sjølv ønskjer at emnet skal tilbydast i to versjonar, er det ikkje grunn til at dette emnet skal unntakast frå hovudmodellen.

Emneansvarleg Justine Pila har difor utarbeidd dei to emneskildringane som ligg ved. Mål og innhald er likelydande for dei to emna, medan det forventa læringsutbytet frå emna (kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse) er ulikt formulert og tilpassa høvesvis studentar på 3. studieår (bachelornivå) og studentar på 5. studieår (masternivå).

Undervisninga på masternivå inkluderer to ekstra forelesingar som vil omhandla Intellectual Property and Big Data. Dette temaet er ikkje del av bacheloremnet.

Begge emna har obligatorisk kursoppgåve på 1800-2000 ord som må vera greidd for at studentane skal kunna avlegga eksamen.

Vurderingsforma i bacheloremnet er to timar skuleeksamen, medan vurderingsforma i masteremnet er tre timar skuleeksamen.

Emneansvarleg har ikkje utarbeidd justert litteraturliste for bacheloremnet enno, men denne vil leggest fram for studieutvalet på eit seinare tidspunkt og komma på plass før fristen for publisering av litteraturlister for haustsemesteret 2023.

Overgangsordning og tal på eksamensforsøk

§3-2-4 i Forskrift om opptak, studier, vurdering og grader ved Universitetet i Bergen (UiB-forskrifta) seier: «Ved nedlegging av studieprogram, studieretninger og emner skal vedtaksorganet fastsette overgangstid for undervisning og vurdering. Studenter som er tatt opp til studieprogram som vedtas nedlagt, har rett til å fullføre dette i samsvar med vedtak om overgangstid. Ved nedlegging av emner skal det normalt avholdes vurdering i emnet i ett eller to påfølgende semestre etter siste undervisningssemester.»

I dette tilfellet er emna på masternivå så like at studentar som treng å gjennomføra vurdering i gamalt emne JUS298-2-A etter vårsemesteret 2023, i staden vil bli viste til å avlegga eksamen i nytt emne JUS3505 Law, Regulation and Technology.

§ 6-8-1 i UiB-forskrifta seier følgjande om antall vurderingsforsøk: «Ved Universitetet i Bergen gjelder det ordinært en øvre grense på tre vurderingsforsøk for det enkelte emne. Begrensningen i antallet vurderingsforsøk gjelder også dersom emnet har skiftet emnekode, inngår med ulik kode i flere studieprogrammer eller inngår i ny form i et studieprogram i tilknytning til en overgangsordning.

I medhald av dette gjeld at studentar har tre vurderingsforsøk samla både for det gamle emnet JUS298-2-A og kvart av dei to nye emna, og samla for dei to nye emna i kombinasjon. Ein student som tidlegare har nytta alle vurderingsforsøka i emnet på 3. studieår, kan ikkje få nye høve til å greia emnet ved å i staden melda seg til den andre utgåva av emnet på 5. studieår.

SU uttalar:

Studieutvalet oppfordrar fakultetsstyret til å leggja ned emnet JUS298-2-A Law, Regulation and Technology etter studieåret 2022/2023 og i staden oppretta JUS2305/JUS3505 Law, Regulation and Technology som skal undervisast første gong haustsemesteret 2023, og til å vedta overgangsordningar og tal på vurderingsforsøk som skildra.

[Tilbake til saklisten.](#)

Vedlegg: Emneskildringar

JUS2305 Law, Regulation, and Technology

Justine Pila (justine.pila@law.ox.ac.uk)

Bachelors level, Autumn 2023

Course Name

Law, Regulation, and Technology

Course Teacher and Coordinator

Professor Justine Pila

ECTS Credits

10

Level of Study

Bachelor

Full-time/Part-time

Full-time

Teaching Semester

Autumn

Place of Instruction

Faculty of Law, University of Bergen

(The course requires in-person attendance and is not suitable for online/remote study)

Complementary Courses

The course combines successfully with several courses offered in Spring, including:

- Legal Philosophy;
- International Copyright Law;
- EU Copyright Law;
- Legal Technology;
- JUS2303/JUS5303 Privacy and Data Protection – GDPR.

Objectives and Content

This course considers contemporary issues at the interface of Law, Regulation, and Technology. Its starting point is the traditional idea of Law as the primary means by which social and political life are regulated, and

of the State as the primary regulatory actor. Through a series of case studies involving intellectual property (IP), we ask how this conception sits with the reality of regulation in the current advanced technological age. The objectives are to introduce students to some of the most important and pressing legal issues of today, and to enable them to engage in contemporary debates regarding (a) Technology as a source of regulatory opportunities and challenges for States, and (b) the role of Law, including IP Law particularly, in exploiting and negotiating them.

Schedule of Classes

The course will be taught in 10 seminars during the Autumn semester, following this or a similar schedule:

Class 1: Law, Regulation, and Technology

- The nature of Law, Regulation, and Technology
- Technology as a source of regulatory opportunities and challenges for States
- Law in an advanced technological age

Class 2: Intellectual Property

- The nature of Intellectual Property
- The role of IP Law historically and today
- Conceptions of IP, including as a regulatory tool and system

Classes 3 to 5: Patent Systems and Modern Biotech

- Arguments for (and Against) Patents
- Modern Biotech and its disruption of Patent Law
- Contemporary Patent Issues: inventions, incentives, and public benefit; gene and medical patenting

Classes 5 (continued) to 7: Copyright in Cyberspace

- Arguments for (and Against) Copyright
- The Internet and its disruption of Copyright Law
- Contemporary Copyright Issues: works, rights, and third-party freedoms; media monitoring, hyperlinking, and online hosting

Classes 8 and 9: Trade Marks in the Platform Economy

- Arguments for (and Against) Trade Marks
- The Platform Economy and its disruption of Trademark Law
- Contemporary Trademark Issues: brands, TM functions, and liability; extended protections, keyword advertising, and platform operators

Class 10: Concluding Themes

Schedule of Classes

All students are expected to prepare in advance for class and to participate in class discussions.

Learning Outcomes

After successful completion of this course, students will have:

- Broad knowledge of key contemporary debates in the field of Law, Regulation, and Technology, including specialised insight into some of the regulatory challenges created for Law and the State by advanced digital and bio technologies;
- Familiarity with scholarly theories and methods in the field of Law, Regulation, and Technology, particularly as they relate to IP;
- The ability to draw and build on this knowledge to engage with new areas within the fields of Law, Regulation, and Technology, and IP;
- Knowledge of the history, traditions, distinctive character, and place in society of Law, Regulation, and Technology, and particularly of IP.

Students will also have developed certain skills and general competence, including:

- The ability to understand and engage with doctrinal, policy, and theoretical sources of different types, and to use those sources to present scholarly arguments in the fields covered by the course;
- The ability to apply academic knowledge and relevant work to practical and theoretical problems in the fields of Law, Regulation, and Technology, and IP, and to make well-founded choices between different legal and policy alternatives;
- The ability to find, evaluate, and refer to information and scholarly ideas and to present them in a manner that is appropriate and instructive in the fields of Law, Regulation, and Technology, and IP;
- The ability to engage in debates and write reasoned responses to questions on legal and policy issues in the fields of Law, Regulation, and Technology, and IP.

Required Previous Knowledge

Two years of law studies. Good level of English

Credit Reduction due to Course Overlap

Combined with JUS298-2-A Law, Regulation and Technology or JUS3505 Law, Regulation and Technology, this course will generate no new credits.

Access to the Course

The course is available for students:

- Admitted to the five-year master programme in law;
- Granted admission to elective courses at the Faculty of Law;
- Exchange students at the Faculty of Law.

The pre-requirements may still limit certain students' access to the course.

Teaching and learning methods

Discussion-based classes.

Compulsory Assignments and Attendance

Students are required to submit a paper of between 1,800 and 2,000 words (not including footnotes or appendices) on a designated topic. The paper must be approved by the Class leader (Professor J. Pila). Only students who have had their paper approved will obtain the right to sit the exam.

Students who fail the paper will have a chance to resubmit their paper before the exam.

Forms of Assessment

One two-hour digital school exam, sat after the final seminar in the Autumn semester. (Information about digital examination can be found at <http://www.uib.no/en/education/87471/digital-examination>.)

Exam language:

- Question paper: English
- Answer paper: English

Examination Support Material

Support materials allowed during school exam

See section 3-5 of the Supplementary Regulations for Studies at the Faculty of Law at the University of Bergen.

Special regulations about dictionaries

- According to the Regulations for Studies, one dictionary is permitted support material during the examination. Bilingual dictionaries containing for example *both* Norwegian-English and English-Norwegian are considered as one dictionary;
- Bilingual dictionaries to/from the same two languages - for example Norwegian-English/English-Norwegian - in *two* different volumes are also considered as one dictionary (irrespective of publisher or edition);
- Dictionaries as described above cannot be combined with any other types of dictionaries;
- Any kind of combination which makes up *more than* two physical volumes is forbidden;
- In case a student has a special need for any other combination than the above mentioned, such combination has to be clarified with/approved by the course coordinator *minimum two weeks* before the exam. Students who have not been granted permission to have a special combination *minimum two weeks* before the exam will be subject to the [usual regulations](#) (Section 3-5) about examination support materials.

Grading Scale

A - E for passed, F for failed

Course Evaluation

According to the administrative arrangements for course evaluation at the Faculty of Law

JU3505 Law, Regulation, and Technology
Justine Pila (justine.pila@law.ox.ac.uk)
Masters level, Autumn 2023

Course Name

Law, Regulation, and Technology

Course Teacher and Coordinator

Professor Justine Pila

ECTS Credits

10

Level of Study

Master

Full-time/Part-time

Full-time

Teaching Semester

Autumn

Place of Instruction

Faculty of Law, University of Bergen

(The course requires in-person attendance and is not suitable for online/remote study)

Complementary Courses

The course combines successfully with several courses offered in Spring, including:

- Legal Philosophy
- International Copyright Law
- EU Copyright Law
- Legal Technology
- JUS2303/JUS5303 Privacy and Data Protection – GDPR

Objectives and Content

This course considers contemporary issues at the interface of Law, Regulation, and Technology. Its starting point is the traditional idea of Law as the primary means by which social and political life are regulated, and of the State as the primary regulatory actor. Through a series of case studies involving intellectual property (IP), we ask how this conception sits with the reality of regulation in the current advanced technological age. The objectives are to introduce students to some of the most important and pressing legal issues of today, and to enable them to engage in contemporary debates regarding (a) Technology as a source of

regulatory opportunities and challenges for States, and (b) the role of Law, including IP Law particularly, in exploiting and negotiating them.

Schedule of Classes

The course will be taught in 12 seminars during the Autumn semester, following this or a similar schedule:

Class 1: Law, Regulation, and Technology

- The nature of Law, Regulation, and Technology
- Technology as a source of regulatory opportunities and challenges for States
- Law in an advanced technological age

Class 2: Intellectual Property

- The nature of Intellectual Property
- The role of IP Law historically and today
- Conceptions of IP, including as a regulatory tool and system

Classes 3 to 5: Patent Systems and Modern Biotech

- Arguments for (and Against) Patents
- Modern Biotech and its disruption of Patent Law
- Contemporary Patent Issues: inventions, incentives, and public benefit; gene and medical patenting

Classes 5 (continued) to 7: Copyright in Cyberspace

- Arguments for (and Against) Copyright
- The Internet and its disruption of Copyright Law
- Contemporary Copyright Issues: works, rights, and third-party freedoms; media monitoring, hyperlinking, and online hosting

Classes 8 and 9: Trade Marks in the Platform Economy

- Arguments for (and Against) Trade Marks
- The Platform Economy and its disruption of Trademark Law
- Contemporary Trademark Issues: brands, TM functions, and liability; extended protections, keyword advertising, and platform operators

Classes 10 and 11: (Intellectual) Property and Big Data

- Arguments for (and Against) Data Protection
- AI and its disruption of Data Protection
- Contemporary Data Protection Issues: regulatory agendas and approaches, (surveillance) capitalism; privacy, property, and proposals for reform

Class 12: Concluding Themes

Schedule of Classes

All students are expected to prepare in advance for class and to participate in class discussions.

Learning Outcomes

After successful completion of this course, students will have:

- Advanced knowledge of key contemporary debates in the field of Law, Regulation, and Technology, including specialised insight into some of the regulatory challenges created for Law and the State by advanced digital and bio technologies;
- Thorough knowledge of scholarly theories and methods in the field of Law, Regulation, and Technology, particularly as they relate to IP;
- The ability to apply this knowledge to new areas within the fields of Law, Regulation, and Technology, and IP;
- The ability to analyse academic problems on the basis of the history, traditions, distinctive character, and place in society of Law, Regulation, and Technology, and particularly of IP.

Students will also have developed certain skills and general competence, including:

- The ability to analyse and engage critically with doctrinal, policy, and theoretical sources of different types, and to use those sources to structure and formulate persuasive scholarly arguments in the fields covered by the course;
- The ability to apply their knowledge and skills when thinking about new problems in the fields of Law, Regulation, and Technology, and IP;
- The ability to work independently and to carry out independent, limited research in the fields of Law, Regulation, and Technology, and IP;
- The ability to write clearly, coherently, and persuasively on legal and policy issues in the fields of Law, Regulation, and Technology, and IP.

Required Previous Knowledge

Three years of law studies. Good level of English.

Credit Reduction due to Course Overlap

Combined with JUS298-2-A Law, Regulation and Technology or JUS2305 Law, Regulation and Technology, this course will generate no new credits.

Access to the Course

The course is available for students:

- Admitted to the integrated master programme in law;
- Admitted to the two-year master programme in law;
- Granted admission to elective courses at the Faculty of Law;
- Granted additional right to study following completed Masters degree in Law at UiB;
- Exchange students at the Faculty of Law.

The pre-requirements may still limit certain students' access to the course.

Teaching and learning methods

Discussion-based classes.

Compulsory Assignments and Attendance

Students are required to submit a paper of between 1,800 and 2,000 words (not including footnotes or appendices) on a designated topic. The paper must be approved by the Class leader (Professor J. Pila). Only students who have had their paper approved will obtain the right to sit the exam.

Students who fail the paper will have a chance to resubmit their paper before the exam.

Forms of Assessment

One three-hour digital school exam, sat after the final seminar in the Autumn semester. (Information about digital examination can be found at <http://www.uib.no/en/education/87471/digital-examination>.)

Exam language:

- Question paper: English
- Answer paper: English

Examination Support Material

Support materials allowed during school exam

See section 3-5 of the Supplementary Regulations for Studies at the Faculty of Law at the University of Bergen.

Special regulations about dictionaries

- According to the Regulations for Studies, one dictionary is permitted support material during the examination. Bilingual dictionaries containing for example *both* Norwegian-English and English-Norwegian are considered as one dictionary;
- Bilingual dictionaries to/from the same two languages - for example Norwegian-English/English-Norwegian - in *two* different volumes are also considered as one dictionary (irrespective of publisher or edition);
- Dictionaries as described above cannot be combined with any other types of dictionaries;
- Any kind of combination which makes up *more than* two physical volumes is forbidden;
- In case a student has a special need for any other combination than the above mentioned, such combination has to be clarified with/approved by the course coordinator *minimum two weeks* before the exam. Students who have not been granted permission to have a special combination *minimum two weeks* before the exam will be subject to the [usual regulations](#) (Section 3-5) about examination support materials.

Grading Scale

A - E for passed, F for failed

Course Evaluation

According to the administrative arrangements for course evaluation at the Faculty of Law

Sak 75/22

Saken ble vedtatt på sirkulasjon den 03.11.2022 og legges ved i sakspapirene her til orientering.

Endring av emnebeskrivelse JUS277-2-B International Copyright Law

Førsteamanuensis Liliia Oprysk har fra og med vårsemesteret 2023 overtatt emneansvaret på JUS277-2-A Introduction to Copyright Law og JUS277-2-B International Copyright Law etter at tidligere emneansvarlig Hugenholtz har gått av med pensjon. Oprysk foreslår mindre endringer i emnebeskrivelsen for JUS277-2-B.

Oprysk foreslår følgende endringer:

1. The schedule of classes (under the heading **Objectives and Content**). Følgende informasjon:

Schedule of Classes

The course will be taught in 8 classes of 2 hours each (total 14) hours during the second semester, following this schedule:

Class # 1 Comparing national copyright systems

- The two main traditions: copyright v. author's right
- Comparing US and European copyright laws: main differences

Class # 2 Berne Convention

- History of the Berne Convention
- National treatment and territoriality
- Points of attachment
- Minimum standards

Class # 3 WIPO Copyright Treaty

- World Intellectual Property Organization (WIPO)
- International copyright and the Internet
- WCT Minimum Standards
- Digital Rights Management
- Are international copyright treaties self-executing?

Class # 4 TRIPS Agreement

- World Trade Organization
- WTO Dispute Settlement Procedure
- Substantive copyright norms in TRIPs
- The 'three-step test'

Class # 5 Bilateral agreements

- US Free Trade Agreements
- EU Bilateral arrangements
- Concerns of developing nations

Class # 6 International enforcement

- Litigating in foreign countries
- Jurisdiction, conflicts of law
- The Madonna (Frozen) plagiarism case

Class # 7 Copyright and Unauthorized File Sharing

- Liability of users
- Liability of (software) providers
- Liability of ISPs
- Should file sharing be legalized?

Class # 8 Current developments

- The 'orphan works' problem
- Open content/Creative Commons
- Other current developments

Erstattes av:

“

Among other topics, the course explores:

- comparison between the US and European copyright laws,
- core provisions of the Berne Convention and the WIPO Copyright Treaty,
- TRIPS Agreement and bilateral agreements,
- international enforcement of copyright,
- contemporary issues of international copyright.

“

2. Som følge av nedlegging av JUS277-2-A Introduction to Copyright Law og oppretting av JUS277-2-C EU Copyright Law endres «Krav til forkunnskaper» til følgende:

[...]

Students should have taken one of the following classes: JUS277-2-A Introduction to Copyright Law, **JUS277-2-C EU Copyright Law** or similar introductory course in copyright or intellectual property law at a foreign university.

3. “Obligatorisk undervisningsaktiviteter” endres til følgende:

Students are required to submit a paper between 1800 and 2000 words (not including footnotes or appendices) on a designated topic. The paper must be approved by the lecturer. Only students who have had their paper approved, will obtain the right to sit the exam. ~~Disapproved paper cannot be rewritten the same semester.~~

Vedtak:

Emnebeskrivelsen for JUS277-2-B International Copyright Law endres i tråd med forslaget fra emneansvarlig fra og med vårsemesteret 2023.

[Tilbake til saklisten.](#)

Sak 76/22

Saken ble vedtatt på sirkulasjon den 31.10.2022 og legges ved sakspapirene her til orientering.

Endring av litteraturliste for JUS134 Retts historie og komparativ rett

De emneansvarlige i JUS134 har fremsatt forslag om endring i litteraturlisten. Da det er tale om større endringer i hovedlitteraturen, legges saken frem for SU.

Saksgang

Saken ble først behandlet i SU sitt møte den 18. oktober 2022. Foreslått hovedlitteratur utgjorde da 642 sider og emnet er på 10 studiepoeng. Hovedlitteratur skal ha et omfang på mellom 30 til 60 tekstsider per studiepoeng, jf. Studieplan for studieordning av 2003. Da foreslått hovedlitteratur var 42 sider for mye, ble saken utsatt til behandling på sirkulasjon. De emneansvarlige har sett på litteraturlisten på nytt og foreslår følgende endring:

1. Innføringslitteratur: Ralf Michaels tekst er på 5 sider (ikke 1000 sider), totalt 31 sider innføringslitteratur.
2. Hovedlitteratur: Dag Michalsen: Rett - en internasjonal historie: det er kuttet slik at bare Del II av boken er pensum, altså sidene 267-467, totalt 201 sider.
3. Tilleggs litteratur - nytt: Dag Michalsen: Rett - en internasjonal historie: sidene 211-266 (det som var foreslått som hovedpensum) er lagt til.

Totalt er hovedlitteratur redusert med 56 sider. Ny hovedlitteratur er derfor på samlet 586 sider, dvs. innenfor normen på 30 til 60 tekstsider per studiepoeng.

Vedlagte litteraturliste er oppdatert i henhold til det nye forslaget fra de emneansvarlige.

Begrunnelse for endringen:

Nåværende pensum i retts historie er i all hovedsak "Speculum legale" av Jørn Øyrehagen Sunde. Den behandler i all hovedsak rettsutviklingen til 1814, derfor er det vanskelig å trekke linjene til dagens rettsstilstand. Selv om en lærebok i retts historie ikke blir foreldet på samme måte som en lærebok i materiell rett, synes vi at det likevel er behov for regelmessige, om ikke like hyppige, oppdateringer. Blant annet mangler boken sentrale hjelpemiddel som stikkordsregister, noe som er blitt svært vanlig og som studentene bruker i større grad enn tidligere.

Dag Michalsens bok omfatter hele retts historien, fra tidenes morgen. Med tanke på at den tidlige retts historien, før cirka år 1200, er av mindre betydning for dagens rettsstilstand, bortsett fra kanskje romerretten, mener vi at det er forsvarlig å utelukke tiden før 1200.

Michalsens bok har også den fordelen at den behandler både Norge og andre land, og passer derfor utmerket inn i et fag som knytter sammen retts historie og komparasjon. Boken utfyller de linjene som kapitlet om norsk rettskultur i Comparing Legal Cultures og artikkelen om norsk og tysk metode trekker mellom den norske og andre rettskulturer.

Vedtak:

Litteraturlisten for JUS134 Rettshistorie og komparativ rett endres i tråd med forslaget fra de emneansvarlige fra og med vårsemesteret 2023.

Vedlegg: Forslag til ny litteraturliste for JUS134.

Innføringslitteratur

- Nelken. (2004). *Using the Concept of Legal Culture*.
<http://www.escholarship.org/uc/item/7dk1j7hm>
- Michaels. (2012). Legal Culture. I Michaels & Max Planck Institute for Comparative and International Private Law (Red.), *The Max Planck encyclopedia of European private law Vol. 2: Bd. Vol. 2. Sider: 5 sider (s. 1059-1063)* Oxford University Press.
<https://litteraturkiosken.uib.no>

Hovedlitteratur

- Søren Koch (1975-) (redaktør/forfatter). (2020a). *Comparing legal cultures* (Koch & J. Ø. Sunde, Red.; Revised and extended 2nd edition). Fagbokforlaget. s. 23-38, 41-67, 71-98, 105-143, 221-266, 333-386, 471-508 (241 sider)
- Helland, & Koch, S. (Red.). (2014a). *Nordic and Germanic legal methods : contributions to a dialogue between different legal cultures, with a main focus on Norway and Germany*. Mohr Siebeck. <https://litteraturkiosken.uib.no>. S. 267-322 (55 sider).
- Sunde. (2005a). *Speculum legale : rettspegelelen : ein introduksjon til den norske rettskulturen si historie i eit europeisk perspektiv*. Fagbokforl.
- Sunde, & Skodvin, K. E. (Red.). (2010a). *Rendezvous of European legal cultures*. Fagbokforl. <https://litteraturkiosken.uib.no>. S. 45-59 (14 sider)
- Michalsen. (2011). *Rett : en internasjonal historie*. Pax. S. 267-467 (201 sider)
- Koch (2015). *Consequences of changing expectations to law and its institutions Illustrated by the role and background of judges in Norway*. Tijdschrift Voor Rechtsgeschiedenis- Revue D Histoire Du Droit-The Legal His, BRILL ACADEMIC PUBLISHERS. Sider: 461-486 (25 sider).
- Sunde (2014). *Daughters of God and counsellors of the judges of men: changes in the legal culture of the Norwegian realm in the High Middle Ages*. Brepols. Sider: [131]-183 (52 sider).

Tilleggs litteratur

- Søren Koch (1975-) (redaktør/forfatter). (2020b). *Comparing legal cultures* (Koch & J. Ø. Sunde, Red.; Revised and extended 2nd edition). Fagbokforlaget. S. 149-190, 783-803
- Helland, & Koch, S. (Red.). (2014b). *Nordic and Germanic legal methods: contributions to a dialogue between different legal cultures, with a main focus on Norway and Germany*. Mohr Siebeck. S. 1-22, 44-70, 99-140, 188-222, 344-366
- Zimmermann. (2005). Characteristic aspects of the German legal culture. I Reimann & J.

Zekoll (Red.), *Introduction to German law* (2nd ed., s. 1–52). Kluwer.

- Koch. (2015). Consequences of changing expectations to law and its institutions Illustrated by the role and background of judges in Norway. *Tijdschrift Voor Rechtsgeschiedenis- Revue D Histoire Du Droit- The Legal His.* 83(3-4), 461–486.
<https://doi.org/10.1163/15718190-08334P06>
- Koch. (2016). Løfte og aksept ; naturrettens innflytelse på fortolkningen av NL 5-1-1 og 5-1-2 på 1700-tallet. *Tidsskrift for Rettsvitenskap*, 129(4), 337–371.
- Zweigert. (1998). *Introduction to comparative law* (Kötz, Red.; 3rd rev. ed.). Clarendon Press.
- Van Hoecke, & Warrington, M. (2010). Legal cultures, legal paradigms and legal doctrine : towards a new model for comparative law. I Del Mar (Red.), *The Library of essays in contemporary legal theory Vol. 3 Legal theory and the legal academy: Bd. Vol. 3* (s. 291–332). Ashgate. <https://biblio.ugent.be/publication/1110231>
- Baker. (2019). *An introduction to English legal history* (Fifth edition). Oxford University Press. Kap. 5 s. 78-103, kap. 6 s. 114-120, kap. 10 s. 165-183, kap 12. s. 206-235.
- Michalsen. (2011). *Rett : en internasjonal historie.* Pax.
- Sunde. (2005b). *Speculum legale : rettspegelen : ein introduksjon til den norske rettskulturen si historie i eit europeisk perspektiv.* Fagbokforl. Kap. 6-8, 10-14, 23, 29, 31-32, 41-43, 52-53.
- Sunde, & Skodvin, K. E. (Red.). (2010b). *Rendezvous of European legal cultures.* Fagbokforl. S. 11-28, 97-131, 183-193.
- Michalsen. (2011). *Rett : en internasjonal historie.* Pax. S. 211-266

[Tilbake til saklisten.](#)

Sak 77/22

Saken ble vedtatt på sirkulasjon den 31.10.2022 og legges ved sakspapirene her til orientering.

JUS214 Tings- og immaterialrett

Forslag om å unnlate obligatoriske kursoppgave V-2023 samt forslag om endringer i læringskrav

Saksgang

Saken ble behandlet i SU sitt møte den 18. oktober 2022. SU ønsket saken utsatt slik at det ble undersøkt om obligatorisk kursoppgave kunne plasseres senere i kurset enn to uker etter kursstart. Etter avklaring med de emneansvarlige og administrasjonen lar dette seg ikke gjøre.

Videre skulle det undersøkes om ordgrensen på en eventuell ekstra arbeidsgruppeoppgave (som foreslått i saksnotatet under) kan utvides fra 1000 til 1500 ord slik at studentene fortsatt vil få mulighet til å levere et lengere skriftlig arbeid i stedet for den obligatoriske kursoppgaven. Det er avklart med studieadministrasjonen at det i arbeidsgruppeledernes stillingsprosent og fastsettelse av lønnen er rom for å utvide antallet av arbeidsgruppeoppgaver fra tre til fire, samt at ordgrensen på den fjerde arbeidsgruppeoppgave kan utvides til 1500 ord som et unntak fra den generelle normen om ordgrenser på 1. studieår og begrunnet i hensynet til at studentene skal ha tilbud om å levere et skriftlig arbeid på mer enn 1000 ord i løpet av undervisningsperioden.

Forslag til vedtak er oppdatert i tråd med ovenstående.

Obligatorisk kursoppgave

Som fagansvarlige i JUS 214 Tings- og immaterialrett ønsker vi å gå bort fra ordningen med obligatorisk kursoppgave.

Begrunnelsen er at kursets plassering i siste del av vårsemesteret, som inkluderer påskeferien og en rekke fridager i mai, skaper utfordringer både praktisk og pedagogisk. Vi anser det som lite hensiktsmessig at studentene skal måtte bruke en tilnærmet hel undervisningsuke på å skrive en heldags obligatorisk kursoppgave, etter bare 2 uker med undervisning.

Erfaringen fra i fjor var at kursoppgaven kom veldig tidlig, noe som også medførte at undervisningen måtte tilpasses oppgaven, som igjen førte til at vi måtte innom ganske mange emner i den korte tiden som stod til rådighet før kursoppgaven.

Vi ønsker i stedet å øke antall innleveringer av arbeidsgruppeoppgaver fra 3 til 4 sammenlignet med v-2022.

Endringer i emne- og læringsutbyttebeskrivelse

Dersom ovenstående forslag om å unnlate obligatorisk kursoppgave i V-23 godkjennes, må det foretas en mindre endring i emne- og læringsutbyttebeskrivelsen:

1. Under emner studentene «skal kunne gjøre greie for»:

«Reglane om opphavsrettar, varemerker og patenter sitt vern mot utnytting frå andre (inngrepsspørsmålet)»

skal lyde

«Reglane om opphavsrettar, varemerker sitt vern mot utnytting frå andre (inngrepsspørsmålet)»

2. Under emner studentene «skal kunne beskrive»:

«vilkåra for etablering av opphavsrett, varemerkerrett og patentrett og innhaldet i disse einerettane»

skal lyde

«Vilkåra for etablering av opphavsrett, varemerkerrett og patentrett og innhaldet i desse einerettane samt reglane om patentrettar sitt vern mot utnytting frå andre (inngrepsspørsmålet)»

3. I tillegg utgår følgende avsnitt:

«Emnet har ei obligatorisk oppgåve. Målet med den obligatoriske oppgåva er å oppnå fordjuping og oppøving av evna til å løysa eller framstilla rettsspørsmål innanfor faget, på ein sjølvstendig måte, ved bruk av rettskjeldene.»

og

«I løpet av kurset skal det leverast svar på ei obligatorisk oppgåve. Tidsramma for oppgåva vert gjort kjend ved kursstart. Ordgrensa er 3000 ord, og den må være godkjend før studenten kan ta avsluttande eksamen.»

Vennlig hilsen

Tore Lunde

Torger Kielland

Vedtak:

1. I vårsemesteret 2023 skal det ikke leveres obligatorisk kursoppgave i JUS214 Tings- og immaterialrett. Antall innleveringer av arbeidsgruppeoppgaver økes i stedet fra tre til fire.
2. Fjerde arbeidsgruppeoppgave utvides til 1500 ord som et unntak fra den generelle normen om ordgrenser på 1. studieår og begrunnet i de særlige pedagogiske hensyn som fremgår i saksnotatet.
3. Emnebeskrivelsen endres i tråd med forslaget i saksnotatet.

[Tilbake til saklisten.](#)

Forhåndsgodkjenning av valgemnet «Law and Technology» fra Universitetet i Stavanger

Historikk

På SU møte den 04.06.2020 ble sak om forhåndsgodkjenning av ny studiemodell ved Universitetet i Stavanger behandlet:

Sak 48/20	Søknad fra Universitetet i Stavanger om forhåndsgodkjenning av bachelorgrad som grunnlag for opptak til toårig master og som grunnlag for godskriving i femårig master. Notat fra studieadministrasjonen [JOSP].
Vedtak	1. Den skisserte studiemodellen fra Universitetet i Stavanger vil gi grunnlag for a. opptak til toårig master i rettsvitenskap ved UiB b. godskriving av 1. – 3. år i femårig master i rettsvitenskap ved UiB 2. Godskriving av mindre enheter enn en hel bachelorgrad avgjøres av de enkelte emneansvarlige ved Det juridiske fakultet i Bergen på grunnlag av emnebeskrivelse fra Universitetet i Stavanger.

Forhåndsgodkjenningen ble senere endret i SU-sak 71/21 (vedtatt 02.11.2021):

Sak 71/21	Søknad fra Universitetet i Stavanger om endring av forhåndsgodkjenning
Vedtak	Den reviderte studiemodellen ved Universitetet i Stavanger (bachelor i rettsvitenskap) hvor det tilbys valgemnene: veldferdsrett, arbeidsrett, toll og relaterte juridiske emner, law and economics, internship og prosedyrekonkurrense gir grunnlag for: 1) opptak til toårig master i rettsvitenskap ved UiB 2) godskriving av 1.-3. studieår i femårig master i rettsvitenskap ved UiB

Endring av forhåndsgodkjenning

UiS ønsker fra vårsemesteret 2023 å tilby sine studenter valgemnet “Law and Technology” og søker i den forbindelse om at emnet forhåndsgodkjennes slik at studenter som har tatt dette valgemnet kvalifiserer for:

- 1) opptak til toårig master i rettsvitenskap ved UiB
- 2) godskriving av 1.-3. studieår i femårig master i rettsvitenskap ved UiB

Studieseksjonen foreslår i den forbindelse at forhåndsgodkjenningen endres slik at en formulering om «juridiske valgemner» erstatter uttømmende liste med valgemner som tilbys.

Forhåndsgodkjenningen endres da til følgende:

1. Bachelor i rettsvitenskap fra Universitetet i Stavanger, hvor det tilbys juridiske valgemner, vil gi grunnlag for
  - c. opptak til toårig master i rettsvitenskap ved UiB
  - d. godskriving av 1.-3. studieår i femårig master i rettsvitenskap ved UiB

2. Godskriving av mindre enheter enn en hel bachelorgrad avgjøres av de enkelte emneansvarlige ved Det juridiske fakultet i Bergen på grunnlag av emnebeskrivelsene fra Universitetet i Stavanger.

Vurdering av faglig overlapp

Endringen i forhåndsgodkjenningen medfører at vi ikke lenger har direkte kontroll med hvilke valgemner fra UiS som kan inngå i opptaksgrunnlaget når studenter fra UiS søker sig inn på to- eller femårig master i rettsvitenskap hos oss. Dette anser vi ikke som problematisk så lenge emnene er juridiske. En slik ordning vil i tillegg spare både UiS og Det juridiske fakultet, UiB for mye administrasjon.

Det er imidlertid nødvendig at UiS gir beskjed til Det juridiske fakultet, UiB når valgemner opprettes eller nedlegges. Dette for at vi løpende kan foreta vurderinger av om det er faglig overlapp mellom valgemner på UiS og spesialemer hos oss, samt oppdatere våre emnebeskrivelser med denne informasjon.

Forslag til vedtak:

Forhåndsgodkjenning av bachelor i rettsvitenskap fra Universitetet i Stavanger endres til følgende:

2. Bachelor i rettsvitenskap fra Universitetet i Stavanger, hvor det tilbys juridiske valgemner, vil gi grunnlag for
  - a. opptak til toårig master i rettsvitenskap ved UiB
  - b. godskriving av 1.-3. studieår i femårig master i rettsvitenskap ved UiB

Universitetet i Stavanger plikter å underrette Det juridiske fakultet, UiB dersom valgemner i bachelor i rettsvitenskap opprettes eller nedlegges.

[Tilbake til saklisten.](#)

Vedlegg

Emnebeskrivelse

Course description: Law and Technology

This course introduces students to a various set of legal norms which regulate today's digital world.

The digital realm is an essential part of our everyday lives - and of the global economy. Since the widespread adoption of the Internet in the 1990s, the need to regulate certain aspects of digital interactions became apparent. Yet, developing rules which could be universally applied proved to be a challenging task. This course will have a heavy emphasis on challenges posed by new technologies, such as machine learning and AI. We will explore topics such as: digital contracts, consumer protection in the digital world, protection of personal data and regulation of online platforms.

Facts

Course code

BRV....

Version

1

Credits (ECTS)

10

Semester tutition start

Autumn

Number of semesters

1

Exam semester

Autumn

Language of instruction

English

Offered by

[UiS Business School](#)

Time table

[View course schedule](#)

Content

The course will comprise the following topics:

- Digital contracts. Sale of digital goods and services.
- Consumer protection and fair marketing of products online.
- Copyright. Subject matter and scope of protection. Exclusive rights. Scope of international treaties.
- Protection of computer programs. Database protection.
- Trademark law. Digital branding.
- Introduction to privacy. GDPR. Personal data. Core terms.
- The legal basis for processing personal data under GDPR.
- Digital platforms. Liability rules and intermediary liability. Net neutrality and cross-border content portability.

Learning outcome

Knowledge

Upon completion of the course, students will have acquired knowledge of:

- Digital contracts and the use of technology for negotiating, entering into and checking compliance with contracts
- Rules on the sale of digital goods and services
- Consumer protection and fair marketing online
- The subject matter of copyright and related rights, as well as the system of international treaties for protecting copyright
- Protection of computer databases and computer programs
- Core issues in privacy and data protection, with focus on the lawfulness of processing personal data under GDPR
- Regulation of cybersecurity obligations
- Regulation of online platforms, including rules on net neutrality, intermediary liability and cross-border content portability
- Legal challenges posed by emerging and new technologies

Skills

Upon completion of this course, the student will have learned how to:

- recognize core issues stemming from the use of digital services;
- identify core problems related to offering goods and services online;
- provide advice on digital contracting;
- recognize subject matter subject to copyright and trademark protection and understand the general scope of exclusive rights conferred on owners;
- provide advice on the lawful use of computer databases and computer programs;
- give advice on the legal basis for processing of personal data under GDPR;

- apply legal methodology to recognize problems stemming from the use of new technologies.

Required prerequisite knowledge

One must have passed a bachelor's degree in law or a degree that combines law and economics. In the latter case, at least 50 credits must be in legal subjects and the Legal Method.

Exam

Form of assessment	Weight	Duration	Marks
Individual written exam	1/1	3 Hours	Letter grades

Coursework requirements

Assignment

There will be one written assignment that the students must submit in order to be allowed to take the final exam. The assignment will be discussed in class later on.

Course teacher(s)

Course coordinator: [Milos Novovic](#)

Course coordinator: [Lana Bubalo](#)

Method of work

Estimated workload

Videos: Two hours - for introduction and clarifying of expectations, and for repetition purposes

Reading of curriculum: 72 hours - all students must read specified curriculum before class

Lectures: 36 hours

Group work/ written assignment: 32 hours (work in groups, individual hand-ins, review in class)

Self-study: 80 hours

Exam: 18 hours

Administrative work: 10 hours

Open for

Bachelor in law

Course assessment

Students will have the opportunity to give feedback on the course first in an early dialogue, and then in a written course evaluation at the end of the course.

Literature

Look in Leganto

Rutinebeskrivelse for utbetaling av honorar til gjesteforelesere på spesialemner

På flere norske og engelske spesialemner er det enten praksis for eller ønske om å benytte gjesteforelesere i undervisningen. Dette reiser spørsmål om utbetaling av honorar og transportutgifter.

I saken her foreslås en ny rutinebeskrivelse for å sikre **1)** at alle emneansvarlige og gjesteforelesere er informert om hvordan og når de skal gi beskjed om at de benytter gjesteforelesere, samt **2)** å sikre at studieseksjonen kan legge til rette for gjesteforelesere, og sikre at det utbetales honorar der det er avtalt og etter samme kriterier til alle gjesteforelesere.

Etter overgang til nytt lønnsystem den 01.01.2021 (DFØ), har det ikke vært vedtatt en ny rutinebeskrivelse for utbetaling av honorar til gjesteforelesere, og det foreslås derfor at studieutvalget vedtar en rutinebeskrivelse (vedlegg 1) som studieseksjonen ved Det juridiske fakultet kan benytte i arbeidet med godkjenning av gjesteforelesere og utbetaling av honorar. Videre skal rutinebeskrivelsen formidles til både emneansvarlige og gjesteforelesere.

Forslag til vedtak:

Rutinebeskrivelse for utbetaling av honorar til gjesteforelesere på spesialemner vedtas som den fremgår i vedlegg 1.

[Tilbake til saklisten.](#)

Vedlegg 1

Rutinebeskrivelse for utbetaling av honorar til gjesteforelesere på spesialemner

1. Rutinebeskrivelsen gjelder for alle norske og engelske spesialemner ved Det juridiske fakultet.
2. Emneansvarlige som har ønske om å benytte gjesteforelesere i undervisningen, må informere studieseksjonen om dette senest 2 uker før gjesteforeleseren har undervisning i emnet.
3. Dersom gjesteforelesningene inngår i den ordinære undervisningen, utbetales honorar for maksimalt to dobbelttimer. Det er en forutsetning at den emneansvarlige ikke fører de samme undervisningstimene i eget undervisningsregnskap. Planlegging innenfor disse rammene trenger ikke formell godkjenning fra studieutvalget/studiedekan. Henvendelse om utbetaling av honorar rettes til studieseksjonen.
4. Dersom gjesteforelesningene er i tillegg til den ordinære undervisningen (8 dobbelttimer for norske spesialemner og 10 dobbelttimer for engelske spesialemner), må det søkes om dekning av honorar til gjesteforeleser. Honorar for ekstraundervisning vil bare bli innvilget i helt særlige tilfeller. Studieseksjonen retter søknad til studiedekanan om dette.
5. Det kan søkes om kompensasjon for transportutgifter, uansett om gjesteforelesningene inngår i ordinær undervisning eller ikke. Studieseksjonen retter søknad til studiedekanan om dette.
  - a. Det er opp til den reisende om de bestiller selv og ber om refusjon, eller om fakultetet foretar bestillingen.
  - b. Dersom gjesteforeleser ikke selv bestiller transport (som de kan be om refusjon for etterpå), kan fakultetet hjelpe med å bestille dette. Behov formidles til epost-adressen oppdrag.stab@jurfa.uib.no.
  - c. Refusjon for utgifter til overnatting gis kun i særlige tilfeller. Studiedekanan treffer beslutning om dette.
  - d. Reisen skal planlegges i henhold til [UiBs generelle retningslinjer](#).
6. Honorar utbetales etter satsene i «[Undervisnings- og eksamenshonorarer for Det juridiske fakultet](#)».
7. Rutinebeskrivelsen gjelder fra og med vårsemesteret 2023.

Justering av tittel og endring i emnebeskrivelse for JUS286-A Constitution and Politics

Emneansvarlig for JUS286-2-A, professor Eirik Holmøyvik, har foreslått justering av tittelen på emnet slik at det endres fra «JUS286-A Constitution and Politics» til «JUS286-2-A Constitution, Courts and Politics».

Det er også ønskelig å få lagt inn i emnebeskrivelsen under Obligatorisk undervisningsaktivitet at det skal skrives to refleksjonsnotat.

Begge endringene er foreslått for at det skal være bedre samsvar med samarbeidsemnet/det tilsvarende kurset på Institutt for politikk og forvaltning, «AORG2016 Constitutions, Courts and Politics».

Forslag til vedtak:

Endre tittelen på emnet til «JUS286-2-A Constitution, Courts and Politics».

Emnebeskrivelsen endres slik at det under «Obligatorisk undervisningsaktivitet» står følgende:

- «Group presentation
- Two reflection notes

The approval of compulsory requirements has no time limit.

[Tilbake til saklisten.](#)

Behov for endringer i emnebeskrivelsen for JUS 215 Juridisk metode

Etter første gangs gjennomføring av JUS 215 Juridisk metode våren 2022 ser vi behov for å gjøre noen mindre endringer i emnebeskrivelsen med tanke på gjennomføring i årene 2023 og videre. Dette er for det første to endringer som reelt ble gjennomført i 2022, men som av ulike grunner ikke er inntatt i kursbeskrivelsen, og for det andre ønsker vi en endring av innholdet i andre storgruppesamling ut fra erfaringer med denne.

I tillegg til de innholdsmessige endringene, synes beskrivelsen av Obligatorisk undervisningsaktivitet å ha blitt unødig ordrik og gjentakende, og det foreslås derfor endringer av denne.

I det følgende beskrives de innholdsmessige endringene som ønskes, og til slutt i notatet er emnebeskrivelsen inntatt, med alle endringene markert.

Endringer av arbeids- og undervisningsformer:

Det står her følgende i emnebeskrivelsen: «Arbeidsgrupper (3 samlinger):

- 1. samling: arbeid med utvikling av problemstilling for semesteroppgave
- 2. og 3. samling: prosjektpresentasjoner»

Innholdet i første arbeidsgruppesamling ble endret før første gjennomføring av kurset i 2022. Vi endte opp med en modell der problemstillingene for semesteroppgaven er gitt på forhånd, i et oppgaveskriv studentene velger fra. Dette for å sikre oss at studentene har egnede avgjørelser å analysere, med egnede problemstillinger. *Derfor brukte vi den første arbeidsgruppen til at studentene skulle få en innføring i å arbeide med domsanalyse i et rettskildeperspektiv*, ved at alle studentene analyserer en og samme Høyesterettsavgjørelse muntlig i gruppen sammen med arbeidsgruppeleder. Det er et arbeidsuhell at vi ikke fikk endret tilsvarende i emnebeskrivelsen.

Vi ønsker med virkning fra 2023 også å gjøre en annen endring under samme overskrift, nemlig *å endre innholdet i andre storgruppe fra prosjektpresentasjoner i smågrupper til arbeid i fellesskap med en domsanalyse i et rettskildeperspektiv*. Dette på bakgrunn av tilbakemeldinger fra studenter og arbeidsgruppeledere om at disse gruppevise prosjektpresentasjonene ikke gav så godt faglig utbytte for en del studenter. De synes det var vanskelig å kommentere på hverandres oppgaver. En mulig forklaring av dette er at storgruppen var i midten av mai, på et tidspunkt hvor studentene hadde levert og fått sensors kommentarer på første versjon av semesteroppgaven. For at den som presenterer skal ha utbytte av kommentarer på dette stadiet, må kommentarene gi merverdi forhold til det sensor har sagt, noe som forutsetter mer inngående innsikt i medstudentens oppgave enn det de klarer å få etter en kort muntlig presentasjon. En annen tilbakemelding fra noen studenter var at de ble gode på de metodiske problemstillingene de arbeidet med i semesteroppgaven sin, men at de kanskje lærte mindre om andre metodiske problemstillinger. Å bruke andre storgruppesamling til å arbeide med en domsanalyse i fellesskap, mener vi vil imøtekomme denne tilbakemeldingen.

Endring av beskrivelsen av obligatorisk undervisningsaktivitet:

Her står det følgende:

«Studentene leverer førsteutkast til semesteroppgave (inntil 4000 ord) til arbeidsgruppeleder i midten av kurset.»

Tidlig i vårsemesteret 2022 ble dette, etter beslutning fra studiedekanen i samråd med de emneansvarlige, endret til at studentene skulle levere utkastet til samme sensor som skulle vurdere endelig versjon av semesteroppgaven. Behovet for endringen skyldtes egentlig en misforståelse i administrasjonen ved fastsetting av tidsbruken til arbeidsgruppelederne (det var satt av 30 minutter pr. oppgave, da man ikke hadde fått med seg at oppgaven var 4000 ord), men endringen viste seg å være fornuftig, også med tanke på fremtidige gjennomføringer av kurset. Arbeidsgruppelederne opplevde stor usikkerhet ved å bli forespeilet å skulle kommentere semesteroppgaver når de selv ikke har skrevet en slik oppgave, og endringen gjorde at de kunne senke skuldrene og fokusere på å være gode veiledere for studentene på arbeidsgruppesamlingene. Vi så ved kontroll av kommenteringen og nivåkontroll at studentene fikk gode kommentarer fra sensorene, noe studentene også gav tilbakemelding om på referansegruppemøtet. Studentene fikk også et kraftig incentiv til å gjøre forbedringer av oppgaven mellom første versjon og den endelige, da de visste at det var samme sensorer. Ved et bestått-ikke-bestått-emne er det ellers en risiko for at noen studenter velger å gjøre lite med oppgaven mellom første og andre levering dersom de har bestått med grei margin. Sensorer rapporterte tilbake til oss emneansvarlige at de så at studentene tok kommentarene de fikk til seg og gjorde gode endringer. Det var ingen som fikk underkjent endelig versjon av semesteroppgaven, noe som tilsier at sensorene klarte å løfte de svakeste kandidatene ved sine kommentarer. Vi mener derfor at det er en god ressursbruk for fakultetet å bruke sensorer fremfor arbeidsgruppeledere til vurdering og kommentering av studentenes første versjon av semesteroppgaven også i kommende semestre.

Emnebeskrivelsen med ønskede endringer markert:

Mål og innhold

Emnet bygger på [JUS100](#) [EXFAC](#) Innføring i juridisk metode.

[JUS215](#) Juridisk metode tar for seg rettskildeprinsippene, det vil si de prinsippene, normene og retningslinjene som må anvendes ved besvarelsen av et rettsspørsmål, og de grunnleggende verdiene disse bygger på, som kan betegnes som metodelærens verdimesige fundament. Disse verdiene henger nøye sammen med sentrale egenskaper ved rettssystemet vårt, så som maktfordelingsprinsippet, lovgivningsprosessen, herunder også norsk lovgivningstradisjon, og oppbygningen av domstols- og forvaltningsapparatet.

I emnet studeres rettskildeprinsippene og de bakenforliggende verdiene, mens i andre emner anvendes rettskildeprinsippene. Hovedfokuset i emnet er relevans-, slutning- og vekt-/harmoniseringsprinsippene.

[JUS215](#) Juridisk metode går parallelt med emnene [JUS213](#) Erstatningsrett og [JUS214](#) Tings- og immaterialrett. I [JUS215](#) Juridisk metode vil metodiske problemstillinger fra disse emnene bli behandlet som del av undervisning og prøving.

En sentral målsetting med emnet er å gi studentene forståelse av at rettskildebildet og dermed den juridiske argumentasjonen kan variere mellom ulike rettsområder. Et grunnleggende skille er her rettsspørsmål på og utenfor legalitetsprinsippets område, herunder både det strafferettslige og det forvaltningsrettslige legalitetsprinsippet. Det

er imidlertid også ellers stor variasjon mellom tett lovregulerte områder, så som forbrukerkontraktsretten, på den ene siden og alminnelig kontraktsrett, erstatningsrett og deler av tingsretten på den andre siden. På områder med lite lovregulering vil det være en vesentlig del av rettsanvendelsesprosessen å identifisere et rettsgrunnlag, mens det for tett lovregulerte områder ofte vil være tolkningen av rettsgrunnlagene som er hovedoppgaven. I emnet vil det altså være fokus på lovtolkning så vel som identifisering og fortolkning av ulovfestet rett som primært rettsgrunnlag.

I emnet vil vi arbeide med å analysere dommer og andre avgjørelser fra Høyesterett, samt andre juridiske tekster som et middel for å forstå hvordan rettslig argumentasjon kan bygges opp, snarere enn passiv læring av termer og teori fra rettskilde- og metodelæren.

Emnet setter fokus på skriving av akademiske tekster, med kildehenvisninger i tråd med vitenskapelige standarder. I løpet av kurset skal studentene derfor arbeide med en semesteroppgave, som er prøvingsformen i emnet.

Læringsutbytte

Kunnskaper

Etter at kurset er gjennomført skal studenten kunne gjøre rede for

- sentrale relevans-, slutnings- og vekt/harmoniseringsprinsipper, det vil si hva som er de relevante rettskildefaktorene, hvordan faktorene skal tolkes og hvilken vekt de kan ha;
- prinsippene for lovtolkning, prinsippene for anvendelse av ulovfestet rett og prinsippene for regeldanning på "lovtomt" område; og
- prinsippene for løsning av tilfeller av motstrid mellom rettsregler

Ferdigheter

Etter kurset er gjennomført, skal studenten kunne:

- identifisere, redegjøre for og vurdere rettskildebruk i en juridisk tekst, for eksempel en Høyesterettsdom, i lys av rettskildeprinsippene, og kunne fremstille dette muntlig og skriftlig
- skrive en akademisk tekst med god struktur og korrekte kildehenvisninger
- arbeide sammen i grupper hvor man både gir konstruktive kommentarer til andres oppgavepresentasjoner og er i stand til å gjøre nytte av kommentarer som andre har gitt til eget semesteroppgaveprosjekt

Generell kompetanse

Etter at kurset er gjennomført skal studenten, ved hjelp av teorien som er presentert i undervisning og anbefalt litteratur i emnet kunne:

- analysere rettskildebildet og rettskildebruken i en juridisk tekst;
- vurdere rettskildebruken i en juridisk tekst; og
- kritisk vurdere egne, medstudenters, samt andre rettsanvenderes og rettsforskeres juridiske resonnementer.
- jobbe planmessig og selvstendig over lengre tid med en juridisk tekst
- anvende akademiske krav til kilde- og litteraturhenvisninger

Krav til forkunnskaper

Ingen

Tilrådde forkunnskaper

[JUS100 EXFAC](#) Innføring i juridisk metode

[JUS211](#) Familie- og arverett

[JUS212](#) Avtalerett

[JUS213](#) Erstatningsrett

[JUS214](#) Tings- og immaterialrett

Studiepoengsreduksjon

I kombinasjon med [JUS114](#) Juridisk metode gir emnet her ingen nye studiepoeng.

Krav til studierett

[MAJUR](#)

Arbeids- og undervisningsformer

Forelesninger: 7*2 timer

Arbeidsgrupper: 3*2 timer

Storgrupper: 2*2 timer

Workshop i klarspråk/skriving.

Forelesninger (inntil 7 dobbelttimer):

- Presentasjon av sentral teori
- Domsanalyse
- Sammenhengen med de materielle fagene samme semester
- Problemstillinger i arbeidet med semesteroppgave

Arbeidsgrupper (3 samlinger):

- 1. samling: arbeide i fellesskap med en domsanalyse i et rettskildeperspektiv
- 2. og 3. samling: prosjektpresentasjoner

Storgrupper (2 samlinger):

- 1. samling: Studentene velger problemstilling for semesteroppgaven og leverer inn kort notat om denne til storgruppeleder før samlingen. På storgruppen diskuteres utfordringer og muligheter ved arbeidet med semesteroppgavene - basert på innleveringene.
- 2. samling: Arbeide i fellesskap med en domsanalyse i et rettskildeperspektiv.

Obligatorisk undervisningsaktivitet

1. Obligatorisk semesteroppgave. Studentene velger problemstilling for sin semesteroppgave i begynnelsen av kurset fra et oppgaveskriv. Studentene leverer et kort notat (inntil 500 ord) om problemstillingen de har valgt til sin storgruppeleder i forkant av første storgruppesamling (i Mitt UiB). Studentene leverer første versjon av sin semesteroppgave (inntil 4000 ord) i Inspira i midten av kurset og får kommentarer fra sensor. Tidsrammer kunngjøres i kurset. (*Ved semesterslutt leveres semesteroppgaven som endelig vurdering (inntil 4000 ord).*) Både problemnotat og første versjon av semesteroppgaven må være levert og godkjent for at studenten skal kunne avlegge avsluttende eksamen.
2. Gruppemøter og innlevering av henholdsvis notat om valgt problemstilling og førsteutkast av semesteroppgaven er obligatorisk. Studentene må møte på 4 av 5 arbeids- og storgruppesamlinger for å gå opp til eksamen.
3. For skriftlige arbeider som skal regnes med i obligatoriske arbeidskrav, skal hele oppgaven besvares, og besvarelsen må fylle de kvalitative og kvantitative minstekravene som er fastsatt i «[Krav til skriftlige arbeider på masterstudiet i rettsvitenskap](#)».
4. Underkjente elementer i de obligatoriske arbeidskravene kan ikke gjentas før ved neste kurs.
5. Kursgodkjenning foreldes ikke

Vurderingsformer

Obligatoriske undervisningsaktiviteter er vilkår for å gå opp til eksamen, og inngår følgelig i sertifiseringsgrunnlaget.

Semesteroppgave med ordgrense inntil 4000 ord.

Eksamensspråk

Besvarelsen: Norsk/skandinavisk/engelsk

Hjelpemiddel til eksamen

Alle hjelpemidler er tillatt. Det er ikke adgang til å inngå samarbeid med medstudenter eller andre, som undergraver forutsetningen om at besvarelsen skal være et selvstendig arbeid.

Karakterskala

Bestått/ikke bestått

Bergen 17.11.2022,

Erik Monsen og Camilla Bernt

Emneansvarlige

Forslag til vedtak:

Emnebeskrivelsen endres å tråd med forslaget fra de emneansvarlige.

[Tilbake til saklisten.](#)